

B
ROTO
BIBLIOTEKA
X-100
WESTERN

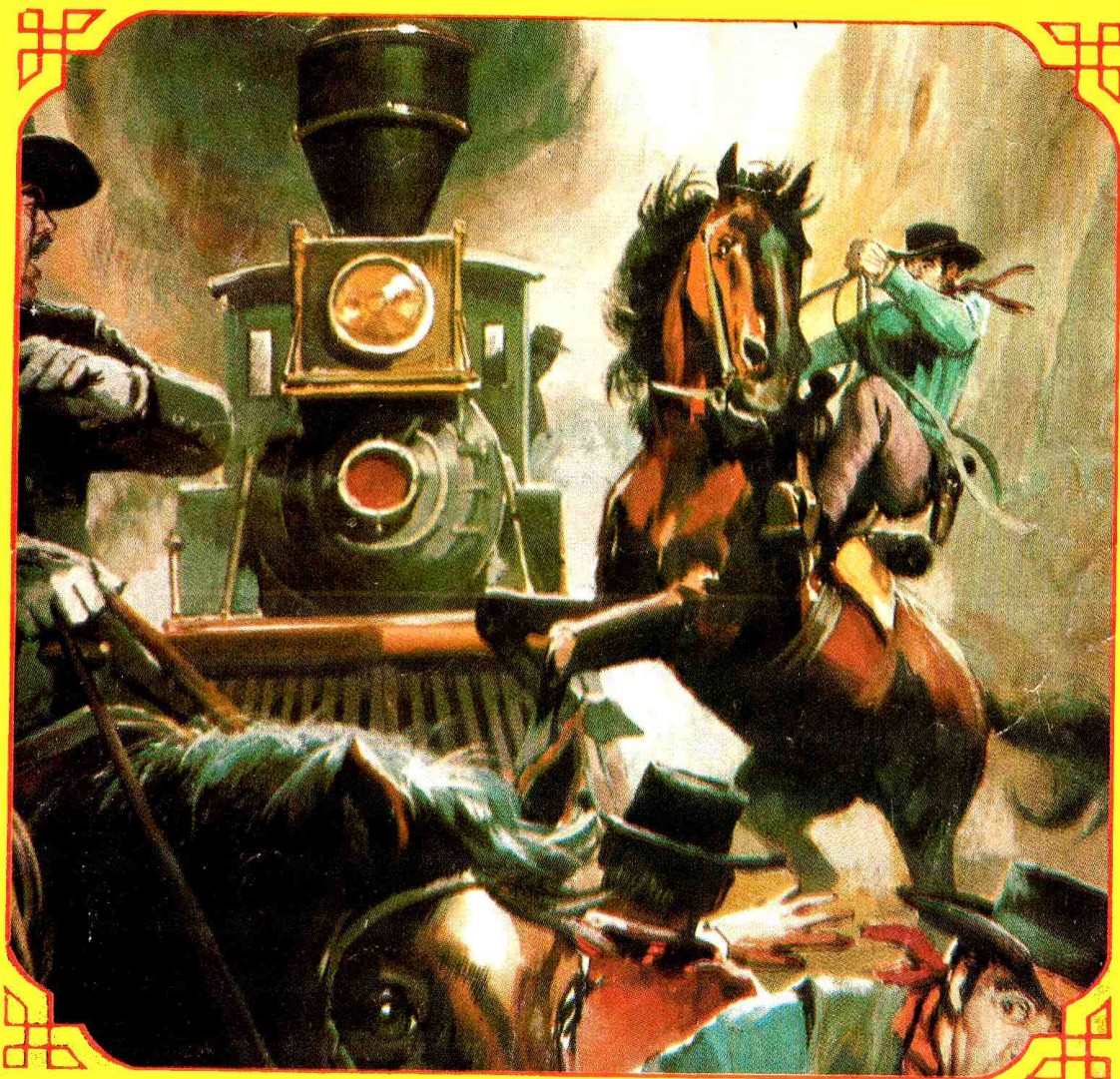
**ADAM
TOM**

OSVETNIK IZ ALABAME

Broj 1

• 100 dinara

T. MAJLS

WESTERN

1

1986.

T. Majls

APAČI TOM I OSVETNIK IZ ALABAME

X-100

Urednik Izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Recenzent
N. KOVAČIĆ

Izdaje i štampa: Novinska, izdavačka i štamparska radna organizacija »DNEVNIK«, OOUR »IZDAVAČKA DELATNOST«, Bulevar 23. oktobra 31 Novi Sad, telefon (021) 621-555. Broj žiro-računa: 65700-603-6350. Direktor NIŠRO »DNEVNIK«: **JOVAN SMEDEREVAC**, Rukovodilac OOUR »Izdavačka delatnost«: **ILJA VOJNOVIĆ**, Glavni i odgovorni urednik OOUR: **TODOR ĐURIĆ**, Urednik Redakcije knjiga: **MILORAD PREDOJEVIĆ**, Sekretar Redakcije: **ZDENKA KARBASIL**, Tehnički urednik: **JULIŠ ARVANITIDIS**, Korektori: **ANA ČOR**, **TOMISLAV VULETIN**.

Tiraž: 35.000 primeraka

RUKOPI SI SE NE VRAĆAJU

APAČI TOM I OSVETNIK IZ ALABAME

1.

APRILSKA NEPOGODA

Da je kojim slučajem mogao pretpostaviti kakvo će ga nevreme sustići na putu prema Del-Riju na reci Rio Grande, Apači Tom bi ostao još nedelju-dve u Midlendu, pa tek onda krenuo ka šumovitoj Edvardovoj visoravni.

Jer, dok je oko Midlenda tih prvih aprilskih dana 1870. godine pupilo drveće, a trava već postala smaragdnozelena, samo što je zašao u Edvardovu visoravan prijatni proletnji dani se pretvoriše u prave zimske. Vejavica od koje se nije moglo videti ni na pedeset koraka ispred sebe, naterala ga da pred smiraj dana skrene prema tvrđavi »Ab-

raham Linkoln« nedaleko od San-Endžela i da u njoj sačeka lepše dane.

Ogromnu dvokrilnu kapiju u visokim palisadama, koje su opkoljavale tvrđavu, ugledao je tek kad joj se primakao na desetak konjskih dužina.

Gotovo istovremeno je začuo oštar glas koji je dopro iz stražarnice iznad kapije, glas koji se nošen vetrom prelamao, gubio, pa se ponovo vraćao:

— Stoj! Ko je to tamo dole?

Ruka zateže uzde, ali konj ne poslušava već napravi još nekoliko koraka prema kapiji.

— Rekao sam »stoj«, sto mu gromova! — dreknu stražar ponovo i Apači će resko repetiranje »vinčesterke«.

Konj stade.

Apači se predstavi onako kako će ga stražar poznati pre nego da je rekao pravo ime i prezime:

— Ovde je Apači Tom. Želim kod komandanta.

Vojnik izađe iz stražarnice na drvenu stazu koja je išla duž palisada, spuštена za nekoliko stopa od njihovog vrha, i pogleda naniže.

Krupan čovek u odeći od jelenske kože, sa nešto dužim toplim krznenim prslukom, krznenom šubarom na glavi i indijanskim mokasinama na nogama, prekriven snegom, izgledao je još krupniji i još viši.

— Hemfri! — okrenu se on na drugu stranu i dobaci: — Otvori kapiju!

To naređenje nije bilo lako izvršiti jer je kapija bila teška, vetar je duvao tačno u nju, a debljina snega dosezala više od jedne stope. Zato se jedno njeno krilo samo malo odškrinu i zape pred snagom vetra i debelim snegom.

Videći da taj čovek neće moći sam da otvori kapiju ni toliko da bi mogao da se provuče s konjem, Apači sjaha, prihvati krilo koje je stražar povlačio unatrag i otvori ga.

— Izvinite, Apači! — postide se vojnik što je slavni traper morao da mu pritekne u pomoć. — Ova prokleta kapija je teška i kad nije ovako nevreme.

Stražar odozgo, koji, videvši da se njegov drug muči s kapijom, beše sišao da mu pomogne, ubaci:

— Budi srećan što je takva. Da nije tako teška i debela ne bi odolela napadima onih crvenih đavola Čikasava i Ponča.

— Zar je tih napada bilo? — zainteresova se traper uvodeći konja.

— Posle građanskog rata dva. Od njih sam jedan napad Čikasava i ja doživio i ne bih želeo da se više ikad ponovi — odvrati stražar, pa dodade: — Naš raniji komandant, major Hopkins, pričao je da za vreme rata od njih nisu imali mira ni mesec dana.

Apači ga pogleda.

— Rekoste: raniji komandant. Hoćete li da kažete da major Hopkins više nije komandant tvrđave?

— Jeste, ali ne ove. Pre tri meseca su ga prekomandovali u drugu tvrđavu. Šteta! Bio je to dobar čovek.

— Ko je došao na njegovo mesto?

— Došao je kao vršilac dužnosti komandanta kapetan Dekster. Kažu da je pre toga bio u štabu generala Šeridena.

— Ronald Dekster? — upita traper.

— Baš tako, Apači — uzvratila stražar. — Ako njega tražite, naći ćete ga u onoj prvoj baraci čiji je prozor na levoj strani osvetljen — pokaza mu preko egzercirišta na jednu od nekoliko baraka koje su se jedva nazirale, pa se stepenicama pope prema svom stražarskom mestu.

Dok je išao u označenom pravcu seti se čoveka u kicoškoj uniformi sa poručničkim oznakama na naramenicama, kog je pre pet godina sreo u Šeridenovom štabu. Pre nego što ga je general primio proveo je sa poručnikom ceo sat u prijatnom razgovoru. Dobro je upamtio da se zove Ronald Dekster, da je sa Juga i da je, za razliku od svog brata, jednog od najbogatijih plantažera u Alabami, s kojim nikad nije bio u dobrim odnosima, prišao već na početku rata Armiji Severa i kao veoma obrazovan i disciplinovan čovek dospeo u štab generala Šeridena.

U natkrivenom koralu za konje s leve strane egzercirišta ostavi vranca, pa malo kasnije zakuca na krajnja vrata prve barake.

Neko se iznutra odazva.

Otvori vrata i, s pravim oblakom snežnih pahuljica koje vetar unese za njim, uđe.

Isti onaj čovek kog je nekad video u štabu generala Šeridena posmatrao je najpre mrko orijaša koji je stresao sa šubare i odeće sneg, da bi mu potom pogled naglo smekšao, a oko usana se ukazao i osmeh.

— Kapetane Line! — oslovi on traper po činu koji je ovaj dobio u poslednjoj godini rata. — Je li moguće da ste to vi?

— Ja sam, poruč... — začeo traper, pa se ispravi. — Oprostite, kapetane Deksteru.

Kapetan se glasno nasmeja ustajući.

— Nemojte se izvinjavati, dragi prijatelju — reče. — Do pre tri meseca, kad me je general Šeriden poslao ovamo da vršim dužnost komandanta ove tvrđave dok ne postave pravog, još uvek sam bio poručnik, baš kao onda kad smo se prvi i poslednji put sreli u Šeridenovom štabu. Ovamo sam, međutim, došao u činu kapetana, na koji, iskreno da priznam, još ne mogu da se naviknem. Molim vas, primaknite se furuni i sednite dok ja nalijem viskija u čaše.

— Iznenadio sam se kad sam na kapiji čuo da ste ovde — reče traper sedajući blizu užarene furune. — Još uvek se sećam onog našeg razgovora i vaše tvrdnje da ćete se posle rata demobilisati i vratiti na plantažu vašeg brata.

— To bih i učinio da sam imao kud da se vratim — odvrati kapetan. — Armija generala Šermana u svom nadiranju kroz Džordžiju i dalje prema jugu spaljivala je sve na svom putu. Tako su sve zgrade i na našoj plantaži spaljene. Moj deset godina stariji brat Džastin, kog sam jedino imao od rodbine, nestao je bez traga, a njegova žena i dvoje dece su izgoreli u tom požaru. Ostala je samo zapuštena plantaža za čije je obnavljanje bilo potrebno mnogo truda, za šta ja nisam imao volje.

Dok je to govorio, izvukao je tek naćetu bocu s viskijem iz zastakljenog ormara iza svojih leđa i postavio dve čaše na radni sto preko kog je bila razasrta geografska karta središnjeg dela Teksasa u kom je dominirala Edvardova visoravan. Zatim je nastavio:

— Ne znam kuda ste krenuli, ali mi je veoma drago što ste navratili u tvrđavu. Preda mnom je važan zadatak koji mi je poverio general Šeriden, od koga, mogu slobodno to da kažem, zavisi moja dalja vojnička karijera — poveravao mu se kapetan dok je sipao viski u čaše, pa mu jednu pružio preko stola.

Traper je prihvati i prinese usnama, a njegov sagovornik produži:

— Na taj zadatak krećemo već sutra, u rano jutro. Ne radujem se ovoj zakasneloj nepogodi, ali ona nas ni u kom slučaju ne sme ometi. Rekoh da mi je veoma drago što ste naišli pre našeg polaska, jer ćete, kao dobar poznavalac Indijanaca, sigurno moći da mi date neki savet koji će mi dobro doći.

— Voleo bih kad biste mi objasnili o čemu se radi — reče traper pošto u dva gutljaja ispi viski iz svoje čaše.

Umesto odgovora kapetan podiže geografsku kartu na jednom kraju i ispod nje izvuče presavijeni list hartije koji mu pruži.

— Nema razloga da od vas išta krijem, kapetane Line. Ovo je telegram koji sam dobio pre tri dana od generala Šeridena. Pročitaću vam ga.

Razvi hartiju i počeo da čita:

„Izgleda da je bolest vašeg prethodnika majora Hopkinsa zahvatila i vas. Puna tri meseca ste tamo, a niste preduzeli ništa od onoga što je odavno trebalo učiniti i zbog čega sam vas poslao u tvrđavu 'Linkoln'. Naređujem vam da odmah preduzmete drastične korake protiv Čikasava i Ponča, jer dalje pregovaranje s njima o njihovom silasku u rezervate više nema nikakvog smisla. Njih treba zauvek naučiti pameti. Čekam radosnu vest da ste uspeeli u poduhvatu protiv crvenokožaca.

General Šeriden.

Kapetan, čije se lice namreška borama, ponovo presavi list hartije i baci ga na sto.

— Znači, major Hopkins je radi toga bio prekomandovan u drugu tvrđavu — primeti traper.

Kapetan Dekster klimnu potvrdno glavom.

— Smatrao je da ovih dve stotine pedeset vojnika iz tvrđave ne mogu ništa učiniti protiv hiljadu ratnika Čikasava i isto toliko Ponča i da se pregovorima može više učiniti nego »vinčesterkama«, koltovima i sabljama.

— Mislim da je bio u pravu — složi se traper. — Ako ne diramo Indijance, ni oni nas neće dirati. Ostavimo ih tamo gde se nalaze, jer nam ne smetaju. Rezervat je za Indijanca, naviknutog na prostranstva i slobodu, isto što i lagana, ali sigurna smrt.

— To treba objasniti Šeridenu, kapetane Line, a ne meni — uzdahnu zapovednik. — Ja njegovo naređenje moram izvršiti po svaku cenu. Kao što rekoh, sutra krećemo prema Jelenskoj gori na kojoj žive Čikasave. Ako ih uništimo, nastavićemo prema Planini visokih jela na kojoj su Ponči.

— Zar po ovakvom nevremenu i onolikom snegu? — iznenadi se traper. — Unišćićete svoje ljude, pa i sebe, kapetane Deksteru.

Kapetanovo lice se malo razvedri i osmeh mu se ukaza u uglovima usana.

— Možda i neću — reče. — Možda će mi baš ovakva nepogoda ići na ruku da se s mojim ljudima privučem logoru Čikasava i da ih u toku noći, kad niotkud ne očekuju nikakav napad, iznenadim. Ako pođemo sutra ujutro, prekosutra naveče možemo ih napasti. Vejavica će sakriti moje hrabre konjanike i utišati bat kopita konja. A to je dobro, jer se treba privući logoru i opkoliti ga. Primete li nas, pobećiće ko zna kuda.

Traper ga je posmatrao ne verujući u ono što čuje. Svhatio je da se pred njim nalazi čovek koji uopšte

ne poznaje Indijance kad se zanosi nečim što je gotovo neostvarljivo.

— Šta mislite vi o svemu tome, kapetane Line? — trže ga Dekster iz razmišljanja.

— Već sam vam rekao šta mislim o sukobu s Indijancima — odvrati ovaj. — Ja bih na vašem mestu ostao u tvrđavi, pa neka general Šeriden besni koliko hoće. Tako ćete sačuvati svoje ljude koji će vam, kao i njihove porodice, biti zahvalni.

— Više me interesuje to šta mislite o mom planu — ne dade mu zapovednik da završi.

— Što se tiče tog plana, rekao bih sledeće. Koliko ovo nevreme, kako vi mislite, pogoduje vama, ono još više pogoduje Indijancima. Privući im se, računajući na vejavicu, nećete moći, jer je vejavica u aprilu kratkotrajna i već noćas može prestati. A kad se ona smiri, Čikasave će vas odozgo ugledati na belini snega. Osim toga, oni su se negde lepo smestili i odmaraju se, a vi morate da se probijate kroz sneg i da ih tražite. Ako ih i pronađete, i vi, i vaši konji bićete mrtvi umorni. Goniti ih na umornim konjima po dubokom snegu nemoguće je, a boriti se s njima peške, nije preporučljivo.

— To je, znači, vaše mišljenje? — iznova se smrači kapetanovo lice.

— Tako je, a njemu dodajem i onaj savet koji izvodim iz ponašanja vašeg prethodnika majora Hopkinsa: sačekajte da grane proleće, pa razgovarajte s poglavicama Čikasava i Ponča. Možda će iz tog razgovora proizaći rezultat kojim će i vaš starešina Šeriden biti zadovoljan.

Zapovednik ga je jedno vreme posmatrao, pa zaklima glavom i reče:

— Isključeno! Naređenje moram izvršiti. Hoćete li s nama, kapetane Line? Vaše prisustvo bi mnogo značilo za moje vojnike koji se oduševljavaju vašim podvizima.

— Ako već insistirate na tome da krenete protiv Čakasava, poći ću s vama, ali samo jedan deo puta: do podnožja Jelenske gore. Odatle ću skrenuti na jug, prema Del-Riju, kamo sam i pošao, a vas ću prepustiti milosti svemogućeg.

Kad je sat kasnije Apači pošao prema baraci u kojoj je trebalo da prenoći, napolju je i dalje vejalo. Sneg je padao a vetar je urlao da su barake podrhtavale i cijukale kao da će se svakog časa raspasti.

Odnekud je dopirala pesma vojnika. Oni još nisu znali šta ih je čekalo sledećeg jutra.

2.

BATRGANJE U SNEŽNOJ OLUJI

U tri sata ujutro, dok je mrak zgusnut još više mećavom koja nije prestajala obavijao prostrano egzerciristo tvrđave, kapetan Dekster u dugom plavom suknenom ogrtaču, sa kapom od krzna na glavi zastade ispred postrojenog eskadrona poredanog u tri podjednake vodne kolone.

Ljudi, obučeni kao on, već su cupkali od hladnoće pored uznemirenih konja, držeći ih za oglav.

— Vodnici! — povika on. — Je li sve spremno za polazak?

— Jeste! — odvratiše njih trojica uglas.

— Onda, sa božjom pomoći, uzjašite, pa da krenemo.

Kad se svi nađoše u sedlima, on se razdra još jače da bi nadjačao urlik vetra koji nalete:

— Izviđači!

Dve prilike istupiše iz stroja: jedan kaplar i jedan običan vojnik.

— Bićete na dve do tri stotine koraka ispred nas. Krenite!

Izviđači odjahaše prema kapiji.

Konji se poguraše u pomrčini. Neki počеше da njište i da se ritaju. Prođe dosta vremena dok ih smiriše i ponovo uspostavili pravilan stroj.

— Trubaču, označi polazak! — jedva se ču Deksterov glas, jer ga vetar koji mu udari u grudi zaguši.

— Kapetane Line — doviknu traperu — molio bih vas da jašete sa mnom na čelu eskadrona!

Zvuk trube se prekidao u urliku vetra i gubio dok je eskadron napuštao tvrđavu praćen zadovoljnim pogledima onih što su imali sreću da ostanu kao obezbeđenje.

Vetar je postajao sve jači, a sneg sve dublji, te su se konji ubrzo umorili boreći se s vetrom i vejavicom koja nije davala da se otvore oba oka. Vetar ih je povijao, čas na jednu, čas na drugu stranu, a konji su mestimično upadali u meki sneg do trbuha.

Izviđači se nisu videli, niti su održavali vezu s eskadronom.

Sati su prolazili.

Eskadron se nasumce kretao.

U jednom trenutku kapetan Dekster razgrnu kabanicu i izvadi džepni sat.

Bilo je deset sati, što znači da su punih sedam sati jahali.

Konj je pod njim dahtao i pušio se, te je naredio da se stane radi kratkog odmora životinja, dok je dvojicu konjanika poslao da uspostave vezu s izviđačima od kojih se još uvek nijedan nije pojavio.

— Jeste li sigurni da idete prema Jelenskoj gori? — upita traper zabrinutog kapetana. — Ovaj kraj ne poznajem najbolje, a njime nikad nisam jahao zimi, pogotovo po ovakvom nevremenu.

— Ne brinite ništa — odvrati zapovednik. — Za ova tri meseca koliko sam ovde, upoznao sam Edvardovu visoravan kao svoj džep — pohvali se. — Sutra popodne bićemo ispred Jelenske gore, a u toku noći zbrisaćemo logor Čikasava.

Ona dva konjanika se posle pola sata vratiše.

— Jeste li pronašli izviđače? — dočeka ih zapovednik nervozno.

— Nismo, gospodine — odvrati jedan od njih.

Drugi ga upita:

— U kom pravcu idemo, gospodine?

— To nije tvoja briga — odreza kapetan. — Ja znam pravac i to je dovoljno.

— Ne zamerite mi što ću nešto primetiti — nastavi vojnik. — Mi smo krenuli iz tvrđave na jug i jašemo satima.

— Tačno. Pa?

— Sada smo tri milje od naše tvrđave i krećemo se na sever, gospodine. To znači da se vraćamo u tvrđavu!

— Šta?! — dreknu zapovednik zapanjen saznanjem da su konji u mećavi neprimetno promenili pravac i da se vraćaju tamo odakle su pošli. — Jesi li siguran, čoveče?

— Jesam, gospodine.

— I ja — javi se drugi vojnik. — Tamo gde je naša tvrđava sada manje veje, te je vidljivost veća. Ugledali smo je sa oko pola milje udaljenosti.

Traper okrenu glavu u stranu da bi sakrio osmeh koji mu se ukaza na usnama.

Kapetanu Deksteru najteže pade to što se za sve vreme na čelu eskadrona nalazio baš on i što je skrećući s pravog puta povukao za sobom i sve ostale koji su se uzdali u njegovu nepogrešivost.

Ponovo krenuše prema jugu i tek predveče uspostaviše vezu sa izviđačima koji su ih, zabrinuti, satima čekali na pravom putu.

Tako se desilo da je Deksterov eskadron tog prvog dana od tri ujutro do šest naveče prešao samo petnaest milja ne računajući beskorisno batrganje i tumaranje u blizini tvrđave.

Podigoše logor u jednom šumarku. Pod težinom snega grane su neprestano krckale, lomile se i padale na šatore. Uvijeni u ćebad ljudi su cvokotali od zime, dok su konji, uznemireni zavijanjem kojota koji su se u čoporima bili unakolo iskupili i približili, uznemi-

reno rzali. Iako su bili daleko od Jelenske gore, kapetan Dekster, ko zna zbog čega, ne dozvoli da se upale vatre koje bi premrzlim vojnicima i uplašenim konjima značile mnogo.

Dok su on i traper leškarili u istom šatoru zagrevajući se s vremena na vreme gutljajevima viskija, ude jedan poručnik koji obavešti da je obišao logor i postavio straže.

— Kakvo je raspoloženje kod vojnika? — upita ga zapovednik.

— Psuju na sva usta, gospodine, i vas i generala Šeridena — odvrati ovaj iskreno.

— Imaju i rašta — promrmlja kapetan. — Ali sutra naveče, kad obavimo posao na Jelenskoj gori i kad se u toplim krznima pod indijanskim vlgvama zagrejemo u naručju nagih mladih Indijanki biće mnogo bolje raspoloženi.

— Kada krećemo dalje, gospodine?

— U pola noći.

3.

PUCNJI UPOZORENJA

Ni sledećeg dana sneg nije prestajao da veje, niti se vetar smirivao, kao da je sve išlo naruku zamisli kapetana Dekstera. Kolona pospanih ljudi i umornih konja batrgala se prema Jelenskoj gori održavajući čvrstu vezu sa izviđačima koji joj ovog puta nisu dali da skrene s pravca.

Nekoliko konja, ne videći kuda gaze, polomilo je noge, pa su na nekim konjima jahali po dvojica što je još više usporilo napredovanje. Zahvaljujući samo tome što ih je zapovednik gonio do iznemoglosti, dozvoljavajući im da se odmore samo po petnaestak minuta u dugim razmacima jahanja, ispod Jelenske gore stigoše tog dana u ranije predviđeno vreme: oko pet sati popodne.

Iako sneg nije prestajao da pada, vetar je bio nešto slabiji, valjda zbog toga što se planina bila isprečila na njegovom pravcu kretanja.

— Ovde ćemo večerati i odmoriti se do dvadeset jedan sat — izdade kapetan naredenje svojim vojnicima. — Biće nam potrebna tri do četiri sata da bismo došli do logora Čikasava, tako da ćemo ih iznenaditi odmah po ponoći, kad se niko od njih ne nada našem napadu. Muškarce na koje naidete, nemojte štedeti. Decu i žene ne dirajte. Naravno poštedite žene, ako želite da se posle borbe proveselite s njima.

Kapetan se zatim obrati traperu koji nije silazio s konja:

— Ako se ne varam, vi ćete nas ovde napustiti?

— Tako je. Skrenuću prema Rokspringsu i dalje prema Del — Riju. Kapetan mu pride i pruži ruku.

— Mislim da bi trebalo vi nama pre da poželite sreću, nego mi vama srećan put, kapetane Line — osmehnu se umorno.

— Još uvek imate vremena da odustanete od ovog ludog pohoda — odvрати traper tiho tako da ga je samo on mogao čuti. — Ljudi i konji vam se jedva drže na nogama.

Dekster zavrte glavom.

— Kad smo došli do ovde, s božjom pomoći, nastavićemo i uz brdo prema logoru. Zar nećete s nama večerati i odmoriti se? Kad mi pokažete naviše, vi možete skrenuti na jug.

— Rano mi je za odmaranje, kapetane. Nadam se da ću naići na neki ranč ili trapersku brvnaru, gde ću se moći odmoriti bolje nego što bih se odmorio u ledenom šatoru.

Bio je to samo izgovor da bi se odvojio od njih i sproveo u delo ono što je još u tvrdavi naumio. Trebalo je na svaki način sprečiti sukob do kog je moglo doći, bilo da vojnici iznenade Čikasave, ili da ih ovi na vreme osete i pripreme im zasedu. I u jednom, i u drugom slučaju stradalo bi mnogo ljudi, a njihova smrt ne bi ničemu doprinela do još većoj

mržnji belog i crvenog čoveka i obostranoj želji za osvetom.

Zato, samo što je nestao u mećavi, umesto na jug, skrenuo je prema Jelenskoj gori, napravio poveći zao-kret i kad je bio siguran da neće nabasati na logor vojnika zašao je dublje u šumu i nastavio da se penje uz brdo.

U šumi sneg nije bio onoliko de-beo koliko u preriji. Grane četinara su ga većim delom bile zadržale, pa su sada pucale pod njegovom težinom, a pri najmanjem dodiru zaspale odozgo jahača i konja.

Jahao je otprilike jedan i po sat. Prema onome što je rekao kapetan Dekster, do logora Čikasava trebalo je jahati još toliko. A da se logor zaista nalazio negde tamo gore mogao je da zaključi po dimu kojeg je vetar nosio s planine.

Više nije hteo da se penje. Pronašao je dobar zaklon ispod nekoliko pribijenih visokih jela i sišao s konja, preko kog je prebacio čebe. Vetar se nije osećao, a u zaklonu nije bilo ni blizu onako hladno kao na otvorenom prostoru.

Osim zavijanja kojota, koje se čulo sa susednog brežuljka, i pucketanja i lomljave granja ništa se drugo nije čulo, ni odozgo, ni odozdo.

Bojao se da ih kojoti ne osete jer bi tada pre vremena morao da upotrebi »vinčesterku«, ili da naloži vatru. A on ni jedno ni drugo nikako nije želeo.

Odmarao se više od jednog sata. Kad je provirio iz zaklona, učinilo mu se da je sneg prestao da pada, tačnije rečeno da je samo još po koja pahuljica promicala, ukoliko nije padala s grana.

Bilo je to vreme kad je, po njegovom mišljenju, Deksterov eskadron trebalo da krene naviše, u smrt, ili donoseći smrt Čikasavama, ako oni već nisu znali za njihovo prisustvo.

— To ne smemo dozvoliti — promrmlija je prilazeći vrancu i izvlačeći ispod sedla »vinčesterku«.

— Onima gore treba skrenuti pažnju na ono što im se sprema, a ove dole urazumiti da bi bilo veoma rizično nastaviti penjanje uz planinu, pa i zadržati se u njenoj blizini.

Repetirao je pušku.

Pet gromoglasnih pucnjeva prolo-miše se planinom.

Nekoliko trenutaka kasnije ispali još pet.

A onda uzjaha vranca i krenu naniže.

Sneg i vetar su bili zaista pre-stali.

U šumi je, međutim, bilo mračno kao u rogu, tako da se nasumce kre-tao prema belini snega pazeći da ne nabasa na predstraže eska-drona.

Odozgo je čuo prigušeni žagor koji je postajao sve jači. Njegovi pucnji su učinili ono što je želeo: razbudili su ljude u logoru i ukazali na to da se negde u podnožju nji-hove planine dešava nešto zbog čega bi trebalo da budu pripravní.

Žagor uskoro presekoše podvris-kivanja kakvim se Indijanci služe kad kreću u napade ili kad žele da zaplaše neprijatelja.

Začuse se i puščani pucnji, koji učestaše, pa se na kraju pretvoriše u paljbu.

Cikasave su htele da pokažu ne-prijatelju, ako ga je tamo dole negde bilo, da ga se ne boje.

Više se nije bojao da će nabasati na vojnike. Posle, ovog što se desilo, kapetan Dekster, ma koliko bio dis-ciplinovan i spreman da izvrši Šeri-denovo naređenje, sigurno je bio i toliko pametan da se sa svojim voj-nicima što pre udalji sa indijanske teritorije.

Traperu je sada pretila opasnost od onih što su se, sudeći po glas-o-vima odozgo, približavali. Dogodili se da ga zateknu treba samo njemu da zahvale što ih beli ratnici u pla-vim mundirima nisu iznenadili na spavanju.

Zato potera konja brže i za slede-ćih dvadesetak minuta nade se na

mestu na kom se eskadron kape-tana Dekstera bio ranije ulogorio, a na kom sada nije bilo ni žive duše.

4.

BRACA RIDLI

Sledećeg dana, posle odmora u jednoj napuštenoj brvnari, nastavio je put prema reci Ljano i gradiću Roksprings. Snega je bivalo sve manje, kao da je snežna mećava bila zahvatila samo severnu polo-vinu Edvardove visoravni. Staviše, kad je prešao reku Ljano, od snega u ravnici nije bilo ni traga. Nebo se razvedrilo i zasijalo je više prijatno, nego toplo sunce.

Znao je da se između Junktiona i Rokspringsa nalazi poštanska sta-nica u kojoj su menjane zaprege kočijama što su stizale u toku dana i posle kraćeg odmora nastavljale put. Stanica je pružala utočište do sledećeg jutra putnicima one kočije što je stizala u sumrak. Tom poštanskom kočijom želeo je i on da na-stavi put narednog dana prema Del-Riju, kako bi bar na tom delu puta pošteo svog vranca.

Predveče je stigao u poštansku stanicu.

Alman Sanborn, upravnik sta-nice, prepoznao ga je, te je nastalo pravo veselje u njegovoj mnogočla-noj porodici, jer je ovaj snažni pede-setogodišnjak pored supruge imao četiri sina i tri kćeri, koji, kao i sva druga deca, saleteše traperu da im ispriča neku zgodu iz svog burnog života.

U sumrak je stigla poslednja pošt-anska kočija tog dana. Ona je dola-zila iz Ostina i preko Rokspringsa i Kemp-Vuda završavala put u Del-Riju.

U prostranu toplu sobu najpre ude sredovećan muškarac bleđa ispijena lica i bujnih brkova što su opušteno visili pored uglova usana.

Za njim se pojavi omanja, isuviše punačka žena njegovih godina, sva okrugla tako da se nije moglo pro-

ceniti da li je šira ili viša, vodeći dečaka i devojčicu.

Iza ove porodice pojavi se na vratima veoma lepa plavokosa devojka, visoka i vitka, čije se kao nebo plave oči zaustaviše na traperu, posle čega mu pride i sede na klupu do njega.

Na kraju udoše pratilac kočije i vozač, jedan stariji čovek razbarušene kose i nakostrešenih obrva koji se smešno gegao pri hodu na svojim klimavim nogama, a čiji je piskavi glas odzvanjao bez prestanka od časa kad je šestopreg ušao u dvorište.

I sada, samo što ude, on zapis-kuta prema upravniku stanice:

— Almane, pripremi dobru večeru jer sam gladan kao vuk i napuni tu furunu drvima da raskravim svoje zimogrožljive kosti.

Pogled mu pri tom dotače traperu i on se tek tada raskokodaka:

— Neka me satana odvuče u pakao ako ovo nije moj stari prijatelj Apači Tom koga nisam video već nekoliko godina.

— Zar si još živ, Holisteru? — osmehivao mu se ovaj prihvatajući njegovu šaku.

— Kao što vidiš živ, iako ne baš sasvim zdrav. A uzde kočija ne ispuštam dok me neki razbojnik, ili Indijanac, ne smakne sa mog vozačkog mesta.

— Imaš li jedno slobodno mesto u kočiji?

— Za koga?

— Sutra bih nastavio put s tobom prema Del-Riju.

— Ima jedno, a i da nema, mogao bi se ispružiti na krovu ... Almane — obrati se ponovo upravniku stanice — je li Dorver iz Fort-Stoktona ostavio danas jedan paket za mene?

— Kočija iz Fort-Stoktona još nije stigla, što me veoma brine — odgovori mu Sanborn. — Obično stigne iza podne i posle dva sata produži prema San-Antoniju. Međutim, nema je još.

Gospoda Sanborn iznese večeru i izgladneli putnici navališe na jelo, a zatim se povukoše na spavanje.

Traperu je bilo suviše rano da legne, te izađe napolje da bi popušio još jednu cigaretu.

Noć je bila vedra i prohladna. Pun mesec je sijao te se u dvorištu videlo kao usred dana.

Samo što je pripalio cigaretu, začuo je šum iza svojih leđa i okrenuo se.

Bila je to devojka.

— I meni je rano da legnem — osmehnula se zbunjeno pravdajući tako svoj izlazak iz zgrade. Zatim je dodala: — Sedeli smo više od jednog sata jedno kraj drugog, a ja vam se nisam ni predstavila.

Traper se osmehnu.

— Moram da priznam da sam od vozača kočije već saznao za vaše ime, gospodice Elberton — reče joj.

— Adela Elberton — dopuni ga devojka. — Učiteljica iz Ostina.

— Radujem se što ćemo zajedno putovati do Del-Rija — reče traper.

— Na žalost, napuštam kočiju pre Kemp-Vuda. Kraj jedne krčme saće-kaće me čovek sa ranča mog oca.

Nastade kratkotrajna stanka, posle koje se devojka ponovo javi:

— Dok smo bili na ranču, meni i mom bratu je otac mnogo pričao o vama. Naročito kad se vratio iz minulog rata. Svima se hvalio da je bio u Drugom teksaškom puku u kome i slavni Apači Tom kog je video nekoliko puta.

— Kako se zove vaš otac?

— Lorens... Lorens Elberton. Ne trudite se da ga se setite jer je on bio samo kaplar, i to ne u vašoj četi.

— Moram da priznam da ga se ne sećam — reče traper. — On je sada rančer?

— Bio je — odvrati devojka i lice joj se najednom smračilo.

Traper ju je posmatrao očekujući da nastavi, što ona i učini.

— Moj dve godine stariji brat završava studije prava u Ostinu, u kome sam ja, kao što sam vam rekla, od pre godinu dana učiteljica.

Pre deset dana smo dobili pismo od predvodnika kauboja zaposlenih na našem ranču. On nam je javio da su naš otac i naš brat od strica Klajv ubijeni i da bi bilo potrebno da moj brat dođe i preuzme ili proda ranč.

— Vaš brat je, znači, otputovao pre vas?

— Pre nedelju dana. Rekao mi je da će mi odmah po dolasku na ranč poslati telegram. Međutim, nije ga poslao i ja sam zbog toga zabrinuta; i sama krenula na ranč.

— Kako je vaš brat otputovao? Takođe poštanskom kočijom?

— Ne. Odjahao je na konju.

— Čemu onda tolika vaša briga i žurba? On je, možda, stigao na ranč tek prekjuče.

— Neka je i tako. Ali da mi je, kao što je obećao, poslao telegram odmah, ja bih ga u Ostinu dobila, jer sam iz Ostina pošla na put juče predveče.

— Rekoste da su vaš otac i brat od strica ubijeni? Zna li ko ih je i zbog čega ubio?

— U pismu o tome nije bilo ni reći. Moj otac je bio pošten i miran čovek i, koliko znam, nikom se nije zamerio. A naš brat od strica Klajv, koga sam volela kao svog brata Džordža, bio je divan momak — prekide se devojin glas i ona prinese očima ruku s maramicom.

— Zaista mi je žao, gospodice Elberton, što se to desilo — reče traper, pa videći da drhti, da li od uzbuđenja, ili od hladnoće, povede je u kuću.

Usred noći probudi ga tandrkanje kočije i glas vozača koji je zadržavao konje.

Vrata se na kući otvoriše i on zatim začu glas upravnika Sanborna:

— Šta te je nateralo, Dorveru, da ovoliko kasniš?

— Ne pitaj — odvrati vozač. — Iza podne mi se polomio točak, pa sam ga krpio sve do predveče, a onda sam polako nastavio put ovamo. Na nesreću i drugi točak je naprsnuo,

te će mi biti potrebno pola dana da ih sutra dovedem u red i nastavim put u San Antonio.

— Ja imam jedan rezervni — spomenu Sanborn. — Onaj drugi ćeš morati da okrpiš da bi stigao do Kervila u kom ćeš moći da kupiš nov.

— Imaš li slobodnu sobu za ova moja tri putnika?

— Sve su zauzete, ali moći ćete svi da prenoćite u trpezariji. Uostalom, u njoj je najtoplije. Reći ću ženi da donese prostirku i pokrivače.

— Čija je ovo kočija?

— Leslija Holistera.

— Imam paket za njega. Hoće li biti jedno mesto u njoj za jednog starca, uz to invalida, koji odavde nastavlja put prema Kempvudu?

— Verovatno će biti — uzvрати upravnik. — U kočiji su dvoje dece koju roditelji mogu držati na krilu.

Sledećeg jutra ustadoše svi u isto vreme: i putnici iz kočije koja je išla prema Del-Riju, i oni što su stigli usred noći iz Fort-Stoktona.

U ovoj drugoj bila su prisepela samo tri putnika: starac koji je hramao na jednu nogu i pri hodu se pomagao štapom i dvojica snažnih momaka što su ličili jedan na drugog toliko da se moglo pretpostaviti da su braća blizanci.

U kočiji koja je nastavljala put prema Del-Riju već su se nalazili svi putnici koji su u njoj juče doputovali: na jednom sedištu roditelji i dečak, koji se bio stisnuo između mršavog oca i predebele majke što je sama bila zauzela pola sedišta, a na drugoj gospodica Elberton, Apači i ljupka devojčica naslonjene glavice na traperu, spremna da nastavi spavanje.

Čekalo se samo da se pratilac i stari Holister popnu na svoje sedišta i da piskavi glas vozača označi polazak.

Međutim, pre toga se desi nešto što nije bilo predviđeno.

Iz kuće izadoše najpre obojica vozača kočija, za ovima Alaman

Sanborn, pa stari invalid i dvojica blizanaca.

– Holisteru – zaustavi Sanborn starca. – Bi li mogao da primiš ovog invalida do Kemp-Vuda?

– Mesta su sva popunjena, ali nekako ćemo se snaći – odgovori ovaj.

– Gospodica Elberton, koja je čula Sonbornovo pitanje, promoli glavu kroz prozor.

– Ja ću devojčicu držati na krilu. Tako će gospodin moći da sedne na ovoj strani – reši ona problem na najjednostavniji način.

I taman kad se starac smesti između devojke i traperu, a Holister pozva pratioca koji se još nalazio u kući, jedan od blizanaca upita vozača Dorvera:

– Koliko vam treba da popravite točkove?

– Nekoliko sati – odvrati ovaj.

– To znači da ćemo u San Antonio stići tek naredne noći, umesto da smo stigli prošle noći.

– Božja volja, Ridli – promrmlja vozač bez ikakvog uzbudenja. – Nikad se ne zna šta se na putu može dogoditi.

– Kad je tako, nećemo ni nastavljati put za San Antonio umeša se drugi Ridli. – U blizini Kemp-Vuda imamo tetku, i ovo je prilika da je posetimo.

– To je lep znak pažnje vas dvojice – zasmijulji se vozač, ali kako ćete otići u Kemp Vud?

– Zar ova druga kočija ne ide u tom pravcu?

– Ide – odazva se Holister – samo njome nećete moći. Jedan bi od vas još nekako mogao da se opruži po krovu, ali dvojica nikako.

– Mnogo pričaš, stari – naroguši se prvi Ridli. – Ako si primio onog starca i smestio ga u kočiju, moraćeš i nas.

Drugi Ridli se još žešće usprotivi.

– Ne pada mi na pamet da se pentram na krov – povika pa pride kočiji. – Vi – izvali oči na supruga debele žene. – Vi ste naj-

lakši i najbolje ćete se snaći na krovu.

– To je moj muž! – planu žena. – Osim toga, on je bolestan.

– Ništa mu neće biti da sedi tamo gore do blizu Kemp-Vuda gde ćemo mi sići... A ti, derikožo – obrati se sada traperu nazivajući ga pogrđnim imenom kojim su neki zvali lovce – ti ćeš na mesto pratioca, do vozača.

– Šta to reče, momče? – isceri mu se pratilac u lice spreman da sledećeg trenutka izvuče kolt. – Gde ću ja da sednem?

– Ostaćeš ovde i sačekaješ Holistera kad se bude vratio iz Del-Rija.

– Tako je, brate – ću se glas drugog Ridlija koji se nade iza pratioca, izvuče mu kolt i baci ga daleko, pa ga povuče tako snažno unazad da čovek pade naznak.

– Šta je, derikožo? Ne izlazi ti se iz kočije? – podviknu prvi Ridli, pa sada i on izvuče kolt. – Više ti se dopada društvo te lepe cure? Za nju ne brini. Starac će se pomaći na tvoje mesto, a ja ću sesti do nje i dobro je zabavljati – cerekao se da bi zatim još jednom dreknuo: – Izlazi već jednom!

– Kad ti kažeš, neka tako bude – uzvratit traper smireno i otvori vrata.

Dok je silazio nade se licem u lice s nasilnikom koji je držao u njega uperen kolt. Jedna noga mu je bila na zemlji, a druga još na papučici kad je pustio vrata za koja se pridržavao. Ali umesto da ta ruka padne niz telo, ona učini munjevit polukrug i raspali momka po šaci u kojoj mu se nalazilo oružje.

Kolt mu ispade, a on jauknu.

Istog časa kad je drugi nasilnik, iznenaden onim što se desilo, iznova potegao kolt, traper najpre zgrabi njegovog brata oko struka i čvrsto ga pripi uz svoje telo, pa drugom rukom i sam izvuče kolt.

I dok se momak koprcalo da bi se oslobodio tog čeličnog zagrljaja traperove jedne ruke, a drugi Ridli

oklevao da puca bojeći se da će pre pogoditi svog brata nego traperu, ovaj mu naredi:

— Baci kolt, inače ću ubiti, ili tebe, ili tvog brata, a ti se smiri već jednom — dobaci onome kog je držao, pa pošto ovaj ne posluša on ga udari snažno drškom kolta po temenu.

Mladićevo telo klonu, a njegov brat ispusti kolt.

— Bravo, Apači! — povika oduševljeni Holister. — Penji se O'Nile — pozva pratioca — pa da krenemo.

— Samo još časak — zamoli traper.

Pusti telo Ridlija kog je držao u zagrljaju, te se ono skljojka na zemlju, pa pride njegovom bratu koji ga je, sada kad je čuo njegovo ime, posmatrao sa mnogo više poštovanja.

— Tebi, momče, da bi drugi put znao kako da se ponašaš, evo ovo — reč, zgrabi ga jednom šakom za odeću na grudima i malo privuče k sebi, a onda ga pesnicom druge ruke pogodi strahovitim udarcem u braidu i odbaci nekoliko koraka.

Pao je i ostao da leži onesvešćen.

— Sad možemo da krenemo, Holisteru — dobaci vozaču koji podvrisnu od zadovoljstva i zavitla šešir uvis.

— Apači — dotače vozač Dorver traperu po mišici — otac ove dvojice je najmoćniji čovek u Fort-Stoktonu. Pričuvajte se ako budete dolazili u taj grad.

— Hvala na upozorenju, ali to ko je i šta je njihov otac ni najmanje me ne brine.

Holister ponovo podvrisnu, ovog puta zato da bi pokrenuo konje. Bič flijuknu i puče iznad leđa šestoprega dorata i kočija zatandrka preko neravnog dvorišta.

5.

ZAPREKA NA DRUMU

Vreme u kočiji je prolazilo brzo. Ispalo je da je stari invalid bio veseļjak i pričljiv čovek, pa je svojim

duhovitim pričama uveseljavao celo društvo.

Gospodica Elberton nije bila malo iznenađena kad je saznala da je simpatični starac u stvari otac njihovog najbližeg suseda Marvina Folsoma i da će sići kad i ona kod krčme ispred Kemp-Vuda gde će i njega sačekati neko sa Folsomovog ranča.

— Tvog oca Lorensa dobro poznajem, kao i njegovog bratanca Klajva. Sećam se i tebe i tvog brata Džordža, ali vas nisam video nekoliko godina. Zato tebe i nisam prepoznao. Kod svog sina Marvina poslednji put sam bio pre dve godine kad vas tamo nije bilo. Čudi me da mi Marvin u poslednjem pismu, kojim me je pozvao da dođem, nije ništa napisao o smrti Lorensa i Klajva — reče starac, kad mu devojka ispriča šta se desilo njenom ocu i bratu od strica.

Malo kasnije on se vrati na istu temu.

— Kažeš, da biste ti i Džordž prodali sada ranč?

— Ništa drugo nam ne preostaje. Džordž će biti za godinu dve advokat, a ja u Ostinu imam posao — odvrati devojka.

— Nemojte to da radite, deco moja. Od onakve zemlje kakva je pored reke Nuečes, nema bolje zemlje, niti plodnijih pašnjaka. Neka Džordž prihvati ranč, a tebe će u Kempt-Vudu jedva dočekati kao učiteljicu.

Za sve to vreme dok su odmorni konji leteli preko prerije i brežuljaka, traperov vranac je jurio slobodno za kočijom, prateći je ponekad tako kao da se utrkiavao sa šestopregom. Često bi se našao kraj same kočije i svojim krupnim očima potražio u njenoj polumračnoj unutrašnjosti onoga od kog se već godinama nije odvajao, kao da je želeo da proveri da li se on još uvek nalazi unutra. I kad bi mu traper mahnio rukom, on bi radosno zarzao i nastavio da trčkara, kao da se poigrava.

U Roksprings stigoše oko jedanaest sati. Porodica mršavog bolesnog čoveka i debele žene napusti kočiju zahvalivši se pre toga traperu, a uđe jedan mladi bračni par.

Pošto se u međuvremenu pratilac, vozač i putnici osvežiše sa po jednom kriglom hladnog piva, kočija nastavi put prema Kemp-Vudu u susret onom trenutku kad je malo trebalo pa da jedna osoba iz nje izgubi život.

Stari Hemiš Folsom će pogledati na džepni sat kad se kočija posle polučasovnog uspinjanja našla na jednom bregu i kad je Holister zaustavio zadihane konje da predahnu.

Bilo je tačno četrnaest sati.

Kočija se zatim blago spuštala putem usećenim u jednu padinu brega prekrivenog četinarskom šumom i velikim kamenim blokovima, dok je sa druge strane zjapila provalija prema nepoznatoj i maloj pritoci Nuečesa.

Apači, koji je sedeo na onoj strani na kojoj i Holister, ču udaranja drške biča po kočiji, čime mu je vozač davao znak da želi nešto da kaže. Promolio je glavu kroz prozor i ugledao nagnuto vozačevo lice.

— Ovaj kratki kanjon nekad je bio strah i trepet za putnike, Apači — dobacio je Holister. — U njemu su najpre Indijanci, a kasnije razbojnici najčešće napadali kočiju, pljačkali putnike, pa i ubijali one koji su bili neposlušni. Naprave ti pre toga zapreku na putu, pa niti možeš da prođeš preko nje, niti na ovom uzanom putu da okreneš kočiju i zaždiš natrag. A oni te čekaju iza drveća ili stenja... Samo, to je bilo nekad — završi starac i puče bičem.

Ne proteče ni pet minuta, kad se negde ispred kočije začu krckanje, pa tresak, koji osetiše i putnici u kočiji. Visoka jela što se nalazila s desne strane puta, zapara svojim vrhom vazduh i sa treskom se svali na put, preprečivši ga s jednog kraja na drugi.

To nije bilo sve. Istog časa kad stablo pade na put, sa sklada iznad njega sruči se ogromna stena koja se zaustavi tačno na sredini puta, tako da kočija, čak i onda kad bi ispregnuti konji mogli da prođu preko vrha jele, nije mogla da se provuče.

Holister zaustavi konje i počeo da psuje. Do iznenadne zapreke je bilo oko stotinu koraka, s tim što se na polovini te razdaljine nalazila blaga okuka koja će za trenutak zakloniti kočiju od zapreke i zapreku od kočije. Taj mrtvi ugao u ovom trenutku bio je dobrodošao.

Traper ponovo promoli glavu kroz prozor.

— Šta to bi, Holisteru?

— Ono o čemu sam ti pričao — odvrati vozač.

— Misliš li da su jela i ona stena pale same od sebe?

— Kladim se da se iznad zapreke nalaze razbojnici i samo čekaju da kočija pride i da se putnici pojave iz nje. Ne znam samo šta im je trebalo da me zaustavljaju danas kad mi je kočija poluprazna i kad od svih nas neće moći da sakupe ni pedeset dolara! Šta bi ti učinio u ovakvom slučaju, Apači? Da pridem i da ih mirno sačekam?

— Vozi do one okuke. Ja ću izaći, a ti sačekaj toliko koliko mi je potrebno da se popnem na sklad i zaobidem onu gomilu kamenja iznad zapreke. Ako ikoga tamo ima, nalaziće se na tom mestu.

— Šta posle toga?

— Posle toga kreni prema zapreci. Iz kočije neka se niko ne pojavljuje, niti proviruje kroz prozor.

Tako i učiniše.

U okuci traper izađe iz kočije, lako se uspe na sklad i nestade između drveća i kamenih gromada.

Bila su mu potrebna samo dva minuta da pretrči prostor do kamenjara iznad zapreke na putu praveći pri tom blagi luk koji mu omogućući da se nade u kamenjaru sa druge strane zapreke.

Istog časa kad se našao u njemu, čuo je ispred sebe prigušene reči nekog muškarca:

– Do đavola, što su se ona dvojica ukipila i zašto se niko ne pojavljuje iz kočije?

– Možda devojka, i nije u njoj – nadoveza se glas drugog čoveka.

– Mora biti. Moj gazda je dobio telegram iz Ostina u kom je pisalo da je ona prekjuče krenula ovom poštanskom kočijom. Prema tome, mora biti u njoj. Ali, zašto bar ona dvojica ne silaze i ne pokušaju da raskrče zapreku! Zar nisu mogli pomisliti da je stablo palo samo i da se stena obrušila posle toga?

– Da su to pomislili, oni bi sigurno do sada sišli i uz pomoć putnika pokušali da uklone zapreku. Međutim, oni čekaju, kao da znaju da se nas dvojica nalazimo ovde gore. Pravo da ti kažem sve ovo mi se ni najmanje ne dopada i kajem se što sam pošao s tobom.

– Nećeš se kajati kad dobiješ od mene deset dolara pošto obavimo posao – zasmija se čovek prigušena, brundava glasa. – Sačekaćemo još malo, pa ako se oni ne pojave iz kočije, javićemo im se i ja ću sići na put, a ti ćeš ih držati na nišanu. To će biti sav tvoj posao.

– U redu. Samo neka se sve ovo brzo završi i neka ne dođe do pucnjave.

– Da sam znao da si takva kukavica, ne bih te ni vodio sa sobom – zagunda čovek brundava glasa.

Traper više nije čekao. Bio im se dovoljno približio i on sada zakorači na čistinu. Njegove oči su bile upravljene prema dvojici pogurenih ljudi iza stene koji su s kolтовima u rukama gledali prema kočiji. To je bio razlog što nije primetio graničicu ispod svog stopala pre nego što ju je nagazio.

Ona prasnu i zapucketa.

Onaj što je govorio brundavim glasom hitro se okrenu držeći kolt u ruci. Oroz nije uspeo da povuče, jer u tom trenutku grunu pucanj iz

traperovog oružja i tane ga pogodi posred čela.

Sve se to dogodilo tako brzo da je drugi čovek uspeo da okrene samo glavu tek onda kad se začuo pucanj i kad je njegov drug, padajući na zemlju, jauknuo.

Ovaj je bio mnogo pametniji. Prvo što je uradio bilo je da ispusti kolt kao da je do tada držao zmiju u ruci, a zatim, uspravljajući se, da podigne obe ruke uvis.

– Molim vas, ne pucajte! – zavapio je sav pretrnuo od straha.

Bio je na ivici sklada i kad je ustao, oni odozdo su ga primetili.

Holister se oglasi:

– Apači, šta se tamo gore dešava?

– Sve je u najboljem redu – odazva se ovaj, pa se obrati preplašenom čoveku iza zapreke: – Natovari ovoga na rame i snesi ga do kočije.

Poslušao je bez pogovora. Dok je silazio niz sklad jedna čizma mu skliznu preko kamena i on se sa svojim mrtvim drugom skotrlja.

Tek tada kad se pojavi i traper, sidoše vozač i pratilac, a iz kočije pokuljaše svi putnici.

– Poznajete li ko ovu dvojicu? – upita ih traper.

Putnici zaklimalaše glavama odrečno.

Holister dodade:

– Nikad ih nisam video.

– Ni ja – potvrdi pratilac.

– A vi, gospođice Elberton? – upita traper devojkicu.

Ona se zbuni što se tim pitanjem obraća baš njoj i još jednom zaklimala glavom odrečno.

– Pitam vas zato što je zaseda po svemu sudeći bila postavljena radi vas.

– Radi mene!? – prenerazi se mlada žena.

– Radi vas. Da ste se pojavili iz kočije, ubili bi vas.

– Ali, zašto? Pa ja ni jednog od njih ne poznajem.

– To ćemo sad da saznamo –

reče traper, pa se okrenu čoveku iz zasede. — Pridi!

Čovek zakorači tri puta i stade.

— Kako se zoveš?

— Trevor Martin.

— A onaj? — pokaza na ubijenog.

— Daglas... Daglas... — zamuca kao da se priseća, pa na kraju dodade: — Daglas Vejn.

— Kako to da mu ne znaš ime?

— Nisam iz ovog kraja. Išao sam u Kemp Vud tražeći posao i uz put sam ga sreo pre nekoliko sati. Obećao mi je deset dolara da mu se nađem pri ruci, ali mi nije rekao o čemu se radi. Kunem se da do trenutka kad je oborio jelu i obrušio kamen na put nisam znao šta smeru, niti to kako ću zaraditi tih deset dolara.

— Sada znaš šta je trebalo da uradi?

— Znam — odgovori i pogleda u devojkicu.

— Reci!

— Da ubije devojkicu iz kočije koja je pre dva dana krenula iz Ostina.

— Zašto? Zašto?! — zavapi gospođica Elberton. — Šta sam mu skrivila?

Čovek obori pogled i sleže ramenima.

— To ne znam. Rekao je da to treba da uradi po naređenju svog gazde.

— Ko mu je gazda? — postavi mu traper pitanje.

— Zao mi je, ali ne znam.

— Valjda ti je rekao gde radi: u gradu ili na nekom ranču?

— Nije rekao ništa, a ja se nisam raspitivao, jer to neki ljudi ne vole.

— Rekao si da ste se sreli pre nekoliko sati. Odakle je on dolazio? — pokušavao je traper na svaki način da bar nešto dozna o plaćenom ubici.

— Od Kemp-Vuda, ili sa nekog okolnog ranča — usledio je ponovo nesiguran odgovor.

— Ne preostaje nam ništa drugo nego da leš odvezemo u Kemp Vud

— zaključa Apači. — Možda će ga

tamo neko prepoznati, onda ćemo saznati i to za koga je radio.

Rekavši to, podiže sa zemlje visoko iznad glave telo razbojnika i baci ga na krov kočije.

— Šta da radim s tobom? — pogleda sumnjičavo u drugog čoveka.

— Cini mi se da si govorio istinu.

— Kunem se da jesam. Da bih vam to dokazao, poći ću s vama u Kemp Vud i sve ovo što sam ispričao vama, reći ću i šerifu.

— Tako je najbolje — složi se traper. — Idi po vaše konje i dovedi ih ovamo.

Dok je čovek odlazio po konje i malo kasnije se vraćao s njima, Apači izvuče iz bisaga dva patrona dinamita, kojih je po nekoliko uvek imao, i postavi ih sa bočne strane stene i ispod stabla, kako bi eksplozija razbila stablo i obrušila stenu u provaliju.

Kočija i ljudi se povukoše do blizu okuke.

Eksplozija grunu kao pucanj groma.

Teška kamena gromada se uz tujanj strovali u provaliju, a stablo jele prebi na tri mesta, tako da su ga posle toga lako mogli ukloniti s puta i stvoriti prolaz kočiji.

Nastaviše put.

Dva privezana konja jurila su iza kočije, dok je traperov vranac i dalje trčkarao duž one strane na kojoj se nalazio njegov gospodar.

Sat kasnije dodoše do krčme na drumu gde su gospođica Elberton i stari Hemiš Folsam trebalo da napuste kočiju i da se kolima ili na konjima upute prema svojim rančevima.

Kočija se zaustavi, ali ni u krčmi ni pred njom nije bilo nikoga ko je čekao gospođicu Elberton, a ni Hemiša Folsoma. A do rančeva na koje su se uputili bilo je više od dva-deset pet milja.

Primećujući zabrinuto lice lepe devojkice s kojom se sudbina u poslednje vreme nemilosrdno poigravala, a neodoljivo i sam zaokupljen

tajnom koja je skrivala motiv za ubistvo kao i onoga koji je samo iz njemu poznatih razloga poslao čoveka da ubije devojkicu, traper odluči da ne nastavi put prema Kemp-Vudu već da devojkicu odvede na ranč njenog pokojnog oca gde će je, sigurno, dočekati njen brat. Na taj način će joj pružiti i zaštitu na tih tridesetak milja puta koliko je krčmu razdvajalo od ranča.

Saznavši za takvu njegovu odluku presrećna devojkica mu obavi ruke oko vrata i poljubi ga u obraz, a onda joj zbog svega toga što se zbilo nervi popustiše i ona briznu u plač.

— Uzećemo za vas konja mrtvog razbojnika — reče joj traper malo kasnije kad se smiri. — Ako želite s nama — obrati se potom invalidu — staviću vas na svog konja.

— Hvala vam, Apači, ali na konju ne bih izdržao ni dve milje sa ovom svojom drvenom nogom — odvrati starac, pa dobaci devojci: — Molio bih te, Adela, da pošalješ nekoga na ranč mog sina. Neka mu taj prenese moju poruku da ću čekati u krčmi sve dok neko dođe po mene.

Krčmar, koji od Holistera beše saznao ko se nalazi pred njegovom krčmom, izađe da pozdravi slavnog trapera.

Ovaj to iskoristi, pope se na krov kočije i uspravi prema njemu telo mrtvog razbojnika.

— Poznajete li ga? — upita.

Krčmar bez oklevanja odgovori:

— Pre dva dana je prošao ovuda i svratio na piće. Rekao je da traži posao i interesovao se da li mi je potreban pomoćnik.

— Na koju je stranu potom otišao?

— Nisam obratio pažnju, Apači — odgovori krčmar.

Holister i pratilac pridoše i pozdraviše se sa onima što su ostajali.

To isto učini i mladi bračni par, posle čega kočija nastavi put prema Kemp-Vudu.

Gospodica Elberton i traper skrenuše na zapad, prema reci Nueces i

rančevima koji su se duž njenog korita s jedne i druge strane nalazili.

Do zalaska sunca bilo je preostalo još oko dva sata, a toliko im je bilo potrebno da stignu do ranča. Toliko je bilo potrebno kad se uz put ne bi ništa dogodilo. Međutim, na putu će ih nešto zadržati što će njihovo putovanje produžiti za čitav sat, a devojci naneti neopisiv bol.

6.

KONJ BEZ JAHACA

Nisu jahali duže od pola sata, kad se kraj potoka nedaleko od puta ukaza nevelika kuća, a ispred nje komad uzorane zemlje.

— To je farma Meri Džekson, koju znam otkako znam za sebe — reče devojkica podižući se na uzengijama i gledajući na tu stranu. — Ako nemate ništa protiv toga, svratila bih na časak da je pozdravim. Sigurna sam da je to učinio i moj brat kad je prolazio ovuda.

Traper skrenu vranca prema potoku.

Kad su prelazili potok, vrata na kući se otvoriše i iz nje izadoše starija žena i dečak koji je mogao imati trinaest do četrnaest godina.

— Adela! — povika on prvi. — Bako, to je Adela.

— Adela! — pridruži mu se žena, pa požuri prema potoku.

— Tetka Mirna! Slime! — uzvratila devojkica, sjaha i potrčala im u susret.

Malo kasnije žena je grčila devojkicu i zagledala je.

— Bože, kako si lepa — govorila je. — Da mi moj unuk nije rekao da si to ti, ja te ne bih prepoznala.

A onda se lice žene zbrčka u grimasu bola i ona pritišće glavu devojkice na grudi.

— Dragi moja, to je strašno što se desilo na vašem ranču. Najpre pre nekoliko meseci grozna smrt tvoje majke, a sada ubistvo Lorensa i Klajva! Dok me Džordž pre neki dan nije obavestio o tome, ja nisam

ni znala da su Lorens i Klajv ubijeni. Znaš, ovuda više niko sa ranča ne ide prema Kemp – Vudu, već novim kraćim putem. Tako meseci prođu dok nekoga vidim ili sretmem.

Pri spomenu njenog brata, devojčino lice se ozari.

– Videli ste Džordža?

– Pre dva dana je na putu za ranč projahao ovuda i svratio. Bila sam sama, jer sam Slima poslala u grad da nešto kupi, tako da ga on nije video, što mu je bilo veoma žao.

Tek sada žena obrati pažnju na traperu koji je sedeo na konju i koji se, kad im se pogledi sretoše, malo nakloni.

– Nisi mi rekla, draga, ko je tvoj pratilac – gledala je žena u kršnog traperu koji joj se osmehivao.

– Oprostite mi, tetka Mirna! To je Apači Tom. Sigurno ste slušali o njemu.

Bio je to trenutak da se i žena i njen unuk iznenade.

– Onaj Apači Tom... – zamuca žena, ali je devojka prekide.

– Onaj Apači Tom, tetka Mirna, za koga zna ceo Teksas, pa i mnogi izvan njega.

– U tom slučaju morate ući na čaj. Otkako mi je muž umro, pića nemam u kući, ali ću pripremiti dobar čaj. Osim toga...

Ponovo nije završila. I ona, i traper, i dečak videše kako devojka ukočena pogleda, rastvorenih usta i zaprepašćena lica prilazi dvama konjima što su stajali nedaleko od kuće i zagleda jednog šarca.

– Otkud ovaj konj ovde, tetka Mirna? – okrenu glavu prema ženi što joj je prilazila.

– Pre dva dana ga je Slim našao samog i zasedlanog kraj Makartijevog prelaza – spomenu mesto na potoku preko kog su prelazili Makartijevi kad su dolazili na ranč ili s njega odlazili u grad.

– Tako je – javi se dečak. – Dozivao sam i čekao više od jednog sata da se neko pojavi, a onda sam

ga doveo ovamo, jer bi ga kojoti rastrgli u toku noći.

– Još uvek čekamo da se pojavi njegov vlasnik ili da čujemo da neko traži odbeglog konja – nastavi žena. – Zašto pitaš, draga?

– To je konj mog brata Džordža – jedva izgovori, a lice joj postade samrtnički blede.

Nastade tajac koji gospoda Džekson prekide:

– Da se ne varaš, draga Adela? Mnogi konji su veoma slični, pa i istovetni.

– Ne varam se. Uostalom, gde je sedlo? Po ukrasima na njemu takođe ću znati da li je ovo Džordžov konj.

Dečak otrča u šupu i iz nje donese sedlo.

Samo što ga pogleda devojka u očajanju prekri lice rukama.

– Nema nikakve sumnje – začu se njen drhtav glas. – Ovo je Džordžov konj. O, bože moj! Da mu se nešto nije desilo?

Traper beše sišao s vranca. I dok je gospoda Džekson pomagala devojci da dođe do kuće i da sedne na stolicu koja se pred njom nalazila, on je pažljivo razgledao sedlo strepeći da će otkriti nešto što će potvrditi Adelinu pretpostavku da se njenom bratu dogodilo nešto gadno čim je njegov konj pronađen bez svog jahača.

Mnogo truda za to nije trebalo. Da je dečak, kad je skidao sedlo s konja zagledao malo bolje i sam bi to otkrio. Na zadnjoj strani sedla, tamo gde se ispod kožnog dela nalazio ispušt od smeđe kože otkrio je nekoliko mrlja za koje bi znalac odmah mogao kategorički da utvrdi da su to mrlje od krvi koje su na smeđoj tkanini samo dobile drugu boju.

Gospoda Džekson i njen unuk su za to vreme stajali kraj devojke i hrabрили je uveravanjima da je Džordž živ i nepovređen, a da se konj ko zna kako našao na potoku kod Makartijevog prelaza.

– Videćeš, draga moja – čuo je kako gospoda Džekson govori devojci – da ćeš Džordža zateći na ranču.

Prišao im je.

– Bi li ti, momče – upitao je dečaka – hteo da me odvedeš na mesto na kom si pronašao konja?

– Bih – odvrati ovaj spremno.

– Gospodice Elberton – okrenu se traper potom devojci – ostanite na farmi dok ja pretražim teren oko Makartijevog prelaza. Nadam se da neću pronaći ništa zbog čega biste imali razloga da očajavate i da će tvrdnja gospode Džekson biti tačna, da se vaš brat nalazi na ranču.

– Zar vam konj bez jahača ne znači ništa? – upita ga devojka.

– Može da znači, ali i ne mora.

– Hvala vam! Pošla bih najradije s vama, ali nemam snage za to – priznade devojka.

Dečak uzjaha konja kog je do tada jahala Adela i za traperom pođe uz potok.

7.

SAMRTNIKOVO PISMO

Do Makartijevog prelaza trebalo je jahati nešto manje od pola sata. Priroda se na tom mestu čudno ponašala sa okolnim terenom. Još pre tog prelaza potok je već pola milje pravio omanji kanjon da bi se ovaj od prelaza nastavio za još toliko. Međutim, na samom mestu prelaza i jedna i druga litica su se presecale i razdvajale za petnaestak koraka stvarajući prelaz preko kanjona i potoka širok toliko da su kroz njega mogla da pređu i najveća kola.

Taj presek litica kanjona dobro je došao Makartijevima čiji se ranč nalazio s leve strane potoka neda-leko odatle, pružajući im najkraći put prema gradu.

Oni, pak, što su išli na Elbertonov ranč i one rančeve koji su se oko njega nalazili nastavljali bi kanjo-

nom dalje još pola milje gde je kanjon prestajao i začinjala se razli-vena gudura delimično pod šumom, a delimično pod kamenjem i figu-rama okamenjenog peska čudnih oblika.

Taj završni deo kanjona pre ulaska u guduru kroz koju je put dalje vijugao, račvao se u nekoliko dužih i kraćih useka na jednoj i dru-goj strani.

Kod prvog od njih dečak zaustavi konja.

– Iz ovog useka sam najpre čuo rzanje konja – reče – a zatim sam ga ugledao kako otud dolazi.

– Jesi li zalazio u usek?

– Dvadesetak koraka, a onda sam dozivao i čekao.

Taman kad htedoše da zađu u usek niz kanjon i potok se ču konj-ski topot i tandrkanje kola, da bi časak kasnije iz krivine izbila jedna dvokolica u koju je bio upreg-nut belac bez ijednog belega. Druge boje dlake. Na mestu vozača sedeo je krupan crnac.

– To je Hari koji radi na ranču Marvinia Folsoma – reče dečak tra-peru dok su kola prilazila.

Kad stiže do njih, tamnopusi čov-ek zaustavi konja.

– Da ne dolazite od krčme, go-spodine? – upita traperu.

– Tamo sam bio pre jednog sata.

– Zna li možda da li je prošla kočija prema Kemp – Vudu?

– Njom sam se dovezao. A ako vas je poslao Folsom po njegovog oca, požurite jer vas starac tamo čeka.

– Hvala, gospodine! – reče crnac i potera konja kasom.

Kad se okrenu prema useku, tra-perovu pažnju privuče nešto što, obično, nije predskazivalo ništa dobro. Bio je to orao koji je nešto dalje kružio nad usekom spuštajući se gotovo do krošnji drveća kojima su strane useka bile obrasle.

Potera konja brže.

Posle pređenih stotinak koraka vijugavim usekom, ovaj se proširi u

malu neravnu udolinu koju su umesto drveća opkoljavale kamene strane izbočene ili udubljene, a negde ispucale toliko da se u pukotinu mogao uvući i konj i jahač.

Prema jednoj takvoj pukotini vođio je trag konjskih kopita i on bolje zagleda tamo baš u trenutku kad se ispred nje začu rezanje kojota i kliktanje i klepetanje krilima, najverovatnije orlova.

Začuvši konjski topot, pre nego što se traper i pojavi pred pukotinom, dva orla prhnuše u vazduh i nastaviše da kruže nad usekom sa onim što je to još uvek činio, dok tri kojota pretrčaše udolinu bez neke velike žurbe i nestadoše u nastavku useka.

Dojahaše do pukotine od koje je do tada traper video samo gornji uzani proraz. Što se više približavala zemlji, postajala je sve šira, ali je taj donji deo bio zatvoren neakvom kamenom pločom te u njega nije mogla ući ni životinja ni ptica.

Ispred ulaza je ugledao tragove krvi koji su ukazivali na to da su se zveri borile između sebe, ili da se onaj čija je to bila krv, nalazi skriven u toj pukotini te je tako i privukao pažnju kojota i orlova.

Traper sjaha, što odmah učini i dečak.

Pridoše pukotini.

Traper se prope na prste i kroz uzani prosek pri vrhu pogleda unutra.

Na svetlosti koja je u dovoljnoj količini ulazila i razblaživala tamu u maloj pećini traper ugleda nepomično telo mladog čoveka u lepoj građanskoj odeći ispod kog se videla lokva usirene krvi.

Jedna ruka mu je počivala na grudima, a pod njom se nalazio nekakav list hartije, dok je druga bila ispružena u stranu i kraj nje je ležala olovka.

— Je li tu? — ču bojažljivo pitanje dečaka iza svojih leđa.

— Ovde je jedan mlad čovek — odgovori mu.

— Mrtav?

— Odavno. Ti poznaješ Adelinog brata?

— Razume se.

— Smeš li da pogledaš ovog čoveka i da vidiš da li je to on?

— Smem. Samo me podignite.

Podigao ga je. Kad su mu se oči malo privikle na polutamu prošaputao je:

— On je! Jadna gospodica Adela!

Traper izokrenu ploču i po užoj strani izvuče je napolje, pa s mukom provuče svoje korpulentno telo kroz otvor, tako da pred otvorom ostade dečak.

— On je nešto napisao, čika Tome — povika ovaj.

— Vidim — odvrati traper.

Podiže telo i uz pomoć dečaka iznese ga napolje.

— Pogoden je s leđa na dva mesta

— promrmlja kad zagleda leš sa druge strane. — Pravo je čudo kako je imao snage da se uvuče u pećinu i stavi onu ploču sa unutrašnje strane na otvor.

— Šta mislite, čika tome, ko je to učinio? — upita dečak čije lice u međuvremenu ipak postade nešto blede.

— To bi trebalo pre ti da znaš, jer si iz ovog kraja. Mogu samo da kažem da ga je neko sačekao u kanjonu i u njega pucao s leđa, baš kao što su danas dvojica sećekala poštansku kočiju u kojoj je bila Adela, u nameri da je ubiju.

— Ko se to okomio na Elbertonove, čika Tome? — nije prestajao dečak da pita.

— Ni to ne znam, Slime. Znam samo to da s njihovog ranča neću otići dok ne pronađem ubicu.

Razvi savijeno ćebe koje se nalazilo iza sedla konja kog je dečak jahao i u njega uvi telo. Onda uze onaj list hartije i sede na jedan kamen.

Na njemu je nejednakim slovima složenim u krivudave linije bilo napisano:

— Zovem se Džordž Elberton. Onome ko pronađe moje telo po-

klanjam konja i novac koji se nalazi u mom džepu, ali ga molim da telo odnese na ranč moga oca Lorenasa Elbertona i da ga sahrani kraj grobova mojih roditelja i mog brata od strica Klajva.

Ne govoreći ništa o ovom pismu neka ode u grad i pošalje telegram mojoj sestri Adeli Elberton koja živi u Ostinu u Ulici Džordža Vašingtona broj 17 i neka joj prenese moju poruku da ni za živu glavu ne kreće na ranč, jer će i nju ubiti onaj koji je ubio mene, a možda i moje roditelje i brata Klajva.

Meni je bez ikakvog prethodnog objašnjenja ispalio u leđa dva metka Bert Kenard, kauboj koji već dugo radi na ranču mog oca. Pre nekoliko meseci, kad sam bio na ranču mog oca, video sam ga i s njim razgovarao. Očigledno je da je on znao da dolazim danas, jer me je čekao u kanjonu.

Kad me je pogodio, pao sam nauznak na konjske sapi i zahvaljujući samo tome što su mi se obe noge zaglavile u uzengijama, ostao sam u sedlu. Kenard je mislio da sam mrtav i otišao je prema ranču.

Moj poplašeni konj je pojurio, pa posle izvesnog vremena skrenuo u ovaj usek i doneo me u ovu uvalu. Tu sam spao s konja, uspeo da dopužem do ove pećine i da se u njoj sklonim. Na sreću, ako se tako može reći, Kenard nije išao za mnom da bi ipak proverio da li sam mrtav. Smatrao je da je njegova ruka nepogrešiva i da su oba metka bila smrtonosna.

Pišem ovo pismo i sa isticanjem krvi iz mog tela polako ističe i moj život. Rane me strahovito bole a u grudima peče kao oganj, a ja nemam oružja da bih samom sebi prekratio muke. Uostalom, neću još dugo. Kenard je imao pravo kad je pomislio da sam...*

Poslednje reči Džordž Elberton nije stigao da napiše, ali po svemu sudeći nije imao ništa više da kaže.

Rekao je ono što je želeo i smogao snage još toliko da šakom pritisne list hartije na svoje grudi, kako bi on onome koji naide pao odmah u oči.

Dečak je sve vreme stajao nad njim i takođe čitao pismo.

— Znaš li tog Kenarda? — upita ga traper kad pročita pismo do kraja, savi ga i stavi u džep svoje kožne bluze.

— Znam. Gadan čovek. Za najmanju sitnicu je spreman da se potuče. Mnogi ga se plaše.

— Zašto bi on ubio sina svog gazde? — postavi traper pitanje samom sebi.

Dečak, smatrajući da je pitanje postavljeno njemu, odvrati:

— Valjda ga je Džordž uvredio kad su se poslednji put videli. Takav čovek ne zaboravlja uvrede, čika Tome.

— Nije to u pitanju, Slime — odmahnu traper glavom. — Razlog mora biti mnogo dublji. On mora biti u vezi sa ubistvom Lorenasa i Klajva Elbertona i sa neostvarenim ubistvom Adele. U svakom slučaju, Džordž mi je ovim pismom mnogo pomogao. Znam od koga treba da počnem. A da iza njega stoje još neki, u to sam siguran... Da se vratimo.

Ukočeno telo obavijeno čebetom postavi na sapi vranca i lasom ga priveza za sedlo da ne bi skliznulo. Zatim se uputiše niz potok prema farmi gospode Džekson strepeći, i jedan i drugi, od trenutka kad je Adeli trebalo reći šta su otkrili u kanjonu nedaleko od Makartijevog prelaza preko potoka.

8.

KRIK U NOĆI

Više od jednog sata je proteklo dok se Adela Elberton povratila iz šoka kad je saznala za smrt brata Džordža i bila spremna da i pored molbe dobre gospode Džekson da tu noć prespava kod nje, nastavi put prema ranču.

Očaj je otupeo čula devojke, te je za sve vreme dok su jahali kroz kanjon ćutala, da bi oduška svom bolu dala kroz reči tek onda kad su se počeli približavati ranču.

— Da ne treba da sahranim Džordža kraj naših roditelja i Klajva i da me ne goni želja da vidim njihove grobove, radije bih se vratila — rekla je — Ranč na kome smo Džordž Klajv i ja proveli srećno detinjstvo, sada je postao grobnica mojih najdražih. On me više uopšte ne interesuje, Tome. Štaviše gotovo mi je svejedno šta će se sa mnom dogoditi — nastavila je da govori odsutnim glavom koji se na mahove prelamao upirući pogled u daljinu kuda je vijugala reka Nuečes.

Pokušao je da je smiri.

— Nemojte govoriti tako. Ja sam bio nekoliko godina mlađi od vas kad su mi ubili oca, majku i sestru. Da nije bilo Indijanaca iz plemena Apača, koji su me prihvatili, ko zna šta bi se sa mnom desilo. I, evo, živ sam. Roditelje i sestru ne mogu da zaboravim, ali je baš njihova pogibija najviše usmerila moj životni put. Boreći se protiv nepoštenja i nepravde, čini mi se osvećujem sve one koje su ljudska nepravda i nepoštenje oterali u smrt ili ih upropastili za ceo život.

Pogledao ju je iskosa. Bio je siguran da ga sluša, pa je nastavio onim što će njenu trenutnu otupelost najviše razdrmati, pa i razbiti:

— Osim toga, dužnost vam je da saznate ko je ubio vaše roditelje i braću i ko je želeo da ubije i vas. Dužnost vam je da pomognete pravdi da oni dobiju zasluženu kaznu. U tome ću vam, razume se, i ja pomoći.

— Imate pravo. Vi ste divni, Tome — dotakao ga je zahvalan pogled iz suznih očiju devojke.

Na kraju — nastavi traper — ne smete da zaboravite ni ono što je za Vas u ovom trenutku najvažnije, a to je da postoji neki »gazda« kako

je onaj razbojnik Vejn nazvao čoveka koji ga je najmio da vas ubije. U prvom pokušaju to »gazdi« nije pošlo za rukom, ali sam siguran da on neće mirovati. Bilo da se nalazite na ranču ili u Ostinu, on će se truditi da sprovede u delo ono što je naumio. Zato treba da se čuvate. Ako biste mene pitali ja bih gotovo bio siguran da se taj »gazda« ne nalazi daleko od vašeg ranča.

— Iako sam maločas rekla da mi je svejedno šta će sa mnom da se dogodi, sada sam počela da se plašim — priznade devojka.

— I treba da se plašite, jer ćete se onda bolje čuvati, mada ću i ja svu svoju pažnju usredsrediti na vas, utoliko pre što sam sve više ubeđen da do ubice najpre mogu doći preko vas.

Priterala je konja i slobodnom rukom dotakla njegovu snažnu mišicu.

— Još jednom moram da ponovim, Tome — rekla je — da boljeg čoveka i prijatelja do danas od vas nisam srela.

Nasmejao se.

— Ne preterujte, Adela — prvi put izgovori njeno ime. — Sve što činim proističe samo iz nazora ukorenjenih u meni o kojima sam vam maločas nešto rekao. Pri tom moram da priznam da mi je utoliko draže što mogu da pružim pomoć tako lepoj i obrazovanoj devojci.

Postigao je ono što je hteo: pocrvenela je, ali joj je izmamio i osmeh, ma koliko on bio škrt.

Sunce je zalazilo iza vrha Medvede Glave. Sumrak će ubrzo početi da se spušta, a njima će biti potrebno više od jednog sata da stignu na ranč. Drugim rečima, noć će prekrivati ranč i okolinu kad se oni budu našli ispred dvorišne ograde.

Tako je i bilo.

Noć je bila ovladala. Meseca još nije bilo, pa je vidljivost, i pored bezbroj treperavih zvezdica na nebu, bila veoma slaba.

Preostalo pola milje upravljali su se samo prema svetlosti što je u daljini prodirala kroz prozore glavne zgrade i jedne barake.

Kad su im se približili, vratnice na ogradi su bile širom otvorene kao da su očekivale pozne posetioce.

Iz barake u kojoj su stanovali kauboji čuo se žagor, pa glasan smeh nekoga, što je povреди u njejoj žalosti i saznanju da su očevi ljudi brzo zaboravili čoveka kod kog su radili.

Još više je iznenadi kad se kroz čaganje sudova i razgovor dvojice muškaraca što su dopirali iz kuhinje probi rezak smeh žene u kome prepozna Meksikanku Isabelu koja je sa mužem Rafaelom radila na ranču više od deset godina i posle smrti gospode Elberton preuzela domaćinstvo.

Prejahaše polovinu prostranog dvorišta.

Devojka se nade tačno naspram kuhinjskog, osvetljenog prozora koji je bio odškrinut i zavesa na njemu razmaknuta.

Kroz prozor su se videla dva čoveka za stolom i crnokosa žena koja se u tom času iznova zakikotala.

Traper, koji se nalazio uz Adelu, više nije gledao prema prozoru već u Adelino lice koje se grčilo, u njene oči koje su se raširile kao da su tamo ugledale sablast i usne što su se rastvorile da bi preko njih prešle samo nekoliko reči:

— Pa, to su... O, bože!...

Video je da se guši sopstvenim glasom, da se klati na konju kao da će svakog časa pasti s njega i da joj jedna ruka polazi prema ustima.

— Adela! — pozvao ju je.

Nije reagovala. Ako je onom rukom htela da poklopi usne, u tome nije uspela. Pre toga snažan krik iz njenog grla zapara noć i ona, onesvešćena, naglavce pođe prema zemlji.

Nije joj dozvolio da padne. Uspravo ju je na sedlu, sjahao i prihvatio

je na ruke. Ne znajući ni sama zašto je kriknula, zastao je za časak i gledao prema kuhinji kao da je želeo da vidi ono što je devojkę toliko uplašilo i pored njegove blizine.

Prozor na kuhinji otvori se s treskom.

Kraj njega se nadoše jedan stariji čovek, a do ovoga jedan mnogo mladi.

— Ko je kriknuo? — upita stariji.

— Tamo su dva konja i nekakav čovek — pokaza mladi rukom prema traperu.

Iz barake pokuljaše kauboji.

Ona dvojica iz kuhinje ne izadoše na normalan način, kroz vrata, već i jedan i drugi opkoračiše prozor, spustiše se u dvorište i oprezno pođoše prema čoveku koji je — sada su to lepo videli — nosio neku devojkę čija je glava bila pala na njegove grudi.

— Ko ste vi? Šta se desilo? — upita stariji, pa najednom stade kao ukopan i razrogači oči. — Apači Tom! Kapetane Line! — izreče usled prevelikog iznenađenja tako tiho da ga je čuo samo mladić što je išao iza njega.

Traper zastade. Čoveka koji ga je prepoznao, pa ga čak nazvao onako kako su ga oslovljavali za vreme građanskog rata, nije mogao da se seti.

Ovaj malo izokrenu glavu i pogleda lice devojkę.

— Adela! — reče mnogo glasnije.

— Kapetane, šta joj se desilo, za boga?

— Recite mi najpre ko ste vi? — postavi traper njemu pitanje. — Tačno je da sam ja Apači Tam, a da je ovo Adela Elberton.

— Ja sam Lorens Elberton, vlasnik ovog ranča i otac te devojkę, a ovo je moj bratanac Klajv — prenerazi sada on svojim odgovorom tropera, da ovaj umalo ne ispusti devojkę.

— Onda mi je jasno zašto je vaša kćer kriknula i onesvestila se kad vas je ugledala kroz prozor — reče traper.

– Zašto? – izgovoriše uglas rančer i njegov bratanac.

– Zato što je njoj i njenom bratu pre desetak dana predvodnik vaših ljudi pisao i obavestio ih da ste vas dvojica ubijeni, pozivajući ih da odmah dođu na ranč.

– Šta?! – zagrme iza traperovih leđa i on se okrenu.

Iza njega je stajalo desetak kaubojica od kojih se jedan izdvoji i koračno prema njemu.

– O kakvom to pismu govorite, stranče? – upita on. – Nikakvo pismo ja nisam pisao gospodinu i gospodici u Ostin. I zašto bih pisao kad su gospodin Elberton i Klajv živi i zdravi?

– Prenosim ono što sam čuo. Ali, ostavimo sada to. Kad se Adela osvesti ona će sve to još bolje objasniti – reče traper i položi telo devojke na Klajvove ruke. – Vas, Elbertone, na žalost moram da obavestim o nečemu što će vas veoma razalostiti – obrati se rančeru, pa prenese pogled na svog konja i na uvijeno telo Adelinog brata.

– Recite, kapetane!

– Vaša kćer je pre dva dana pošla kočijom ovamo, dok je vaš sin nekoliko dana ranije odjahao ovamo iz Ostina. Prekjuče ga je videla gospođa Mirna Džekson i s njim razgovarala, a danas sam ja pronašao njegovo neživotno telo u jednoj pećini. Mislim da nije potrebno da naglašavam da je ubijen.

Rančer se zaklati, te ga prihvati za mišicu.

Kauboji zažagoriše, a Klajv za trenutak zastade i okrenu se.

– Gde ste ga našli, Apači? – upita Klajv?

– U jednom useku što ide iz kanjona, u blizini Makartijevog prelaza.

– Zna li ko ga je ubio? – jedva je čuo rančerovo pitanje.

– Vaš sin je to objasnio u pismu koje je uspeo da napiše pre smrti. Unesite telo, pa uđimo u kuću da o svemu porazgovaramo. Molio bih i

vas – okrenu se prema predvodniku – da s nama podete u kuću.

Rančer Elberton, koji je još bio u snazi, ne dozvoli nikome da ponese telo njegovog sina već ga sam uze i za Klajvom pođe tromim korakom prema kući oborene glave na grudi.

Kad izbiše na osvetljen prostor, traper vide kako iz njegovih očiju kaplju suze.

9.

KO JE »GAZDA«

Dok su je unosili u sobu i stavljali u krevet, devojka nije dolazila k sebi. Tri šoka koja je doživela samo u roku od nekoliko sati, i to prvi kad je bila svesna toga da je neko hteo da je ubije, drugi kad je čula za smrt brata i treći kad je ugledala one za koje je čula da su mrtvi i pri tom ko zna šta pomislila, bila su previše, te je Meksikanka Izabela uzalud stavljala hladne obloge na njeno čelo, milovala je po kosi i doživela. Adela je došla k svesti tek posle dvadeset minuta. Tupim pogledom je posmatrala oca i Klajva, a onda, shvativši valjda da to nisu sablasti već živi ljudi, briznula u histeričan plač i počela da ih grli i ljubi.

Pre tog trenutka traper je doživeo veliko razočarenje.

Podatak u Džordžovom pismu da mu je u leđa ispalio dva metka kauboj Bert Kenard sa ranča njegovog oca, izazivao je mnoge pretpostavke kod trapera dok su dolazili na ranč, ali i bio garancija da onoga ko je, po svemu sudeći, naručio ubistvo Džordža i Adele, a koji je, najverovatnije, ubio i njenog oca i Klajva neće biti teško pronaći. Bert Kenard će biti taj koji će mu milom ili silom ukazati na »gazdu« ili ga odvesti k njemu.

– Bert Kenard! – razrogačio je još jednom rančer oči, ovog puta dok je čitao pismo koje je njegov sin napisao na samrti. – Zar Bert Kenard?

— Zašto Kenard?! — pitao se i Klajv. — Da to ne piše u Džordžovom pismu gotovo da ne bih poverovao.

— Gde je taj čovek? — upita traper ne obraćajući pažnju na njihovo čuđenje. — On će najbolje objasniti zašto je to učinio.

— Kenarda, na žalost, nema više — javi se predvodnik Forman.

— Šta hoćete da kažete? — uzdrhta traper osećajući da će mu onaj na kog je najviše računao izmaći iz ruku. — Otišao s ranča, ili se i njemu nešto desilo?

— To drugo, Apači — odvrati Klajv. — Juče su ga kod Makartijevog prelaza pronašli mrtvog u potoku. Dva metka u grudi i jedan u glavu.

— To nas nije iznenadilo — dopuni ga predvodnik. — Kenard je svojim nemogućnim karakterom i ponašanjem stvorio sebi mnogo neprijatelja koji su samo čekali pogodan trenutak, pa da mu se osvete — dodade nešto što je o tom kauboju već bio čuo.

— To što je on nađen mrtav, ne daje odgovor na pitanje zašto je ubio mog sina — zagrcu rančer.

— Sigurno ne po svojoj volji, već zato što mu je to neko naredio i za to platio — trže ih traper pretpostavkom na koju niko od njih nije pomislio.

Pogled mu se zaustavi na predvodnikovom nimalo simpatičnom licu. Ono je takav utisak ostavljalo svojim sitnim očima kao u vepra, koje nijednog trenutka nisu mirovale tankim usnama što su se bile pretvorile samo u jednu crtu. Imao je robusan glas u kom se nije osećao nijedan mek i prijatan ton.

Pogledom je zatim prešao na Klajva, mladića koji je imao oko dvadeset šest godina. Zašto bi Klajvov pogled uvek ustreptao kad bi se sukobio s njegovim? Zašto ga, i kad mu se obraćao, nikad nije gledao u oči, već negde pored njegove glave ili bi obarao pogled prema zemlji? Zašto i sada dok je on ispitivački

posmatrao predvodnika Formana, nije skidao pogled s njega, da bi se trgao i zbunio, kao da je uhvaćen u kradi, kad bi on prešao pogledom na njegovo lice?

Zašto? Zašto? Zašto?

Pitanja su se nametala, ali je bilo isuviše rano da se donese ma kakav zaključak i pored toga što su u glavu navirale razne pretpostavke o osobama kojima bi išlo u račun da nestanu sin i kćer rančera Elbertona.

Rančerov glas ga prenu.

— Sad, kad razgovaramo o tom lupežu, pade mi na pamet da je baš on bio taj koji se nalazio na pašnjaku na kom i naša stara brvnara onog dana kad je moja žena da bi se sklonila od uraganskog vetra što se približavao, ušla u nju i uskoro se i ona i brvnara pretvorili u plamen.

Traper ga zamoli da bude jasniji.

— Kako je Kenard pretpostavio, moja žena Širli je htela da pripali petrolejku. Ova joj je, kad je već bila upaljena, ispala iz ruku na sto pred njom, razbila se, a petrolej je poprskao po licu, haljini i rukama. Namah se pretvorila u buktinju i umesto da dogradi cebe i da se uvije u njega, ona je u paničnom strahu istrčala napolje, na vetar. enad jetvrdio da j pokušao sve a ugasi plamen na njoj, ali mu to nije pošlo za rukom. Kao dokaz da je to pokušavao, pokazao je opečene šake i svoju nagorelu odeću.

— Posle ovog pisma sve je jasno — nadoveza se Klajv. — Neću pogrešiti ako ustvrdim da je on bio taj koji je polio strinu i brvnaru petrolejom i zapalio ih. To mi, međutim, ne daje odgovor na pitanje: zašto je to učinio? Strina je prema svima bila dobra i ljubazna, a on je u to vreme tek dva meseca radio kod nas.

Apači im pruži još jedan dokaz svoje ranije tvrdnje.

— Da te zločine Bert Kenard nije počinio iz svojih pobuda već po že-

li neke druge osobe, može da posvedoči današnji pokušaj ubistva Adele. Kenard bi sigurno, da ga dva dana ranije nisu ubili, sačekao danas poštansku kočiju i pokušao da ubije Adelu. Pošto on nije bio u stanju da to učini, »gazda« je najmio drugu osobu, čoveka po imenu Douglas Vejn, o kome za sada niko ništa ne zna... Da li se neki stranac pojavljivao na vašem ranču prekuće ili juče tražeći posao? — upravi oštar pogled prema predvodnikovom licu.

— Nije — odvrati umesto njega Klajv, — Da je dolazio, priveli bi ga meni ili stricu. A šta se desilo s tim Vejnom, Apači?

— Bio je neoprezan, i to ga je koštalo života. Telo mu se nalazi kod šerifa u Kemp — Vuđu.

Adela u tom trenutku dode k svesti i oni posle kraće pauze nastaviše razgovor, i to onaj u kom je i ona obavezno trebala da učestvuje.

— Vratimo se na ono pismo koje su Adela i Džordž dobili navodno od vas, Formane — dotać Apači predvodnika brzim pogledom. — Gde vam je to pismo, Adela?

— U mojoj torbici — odvrati ova, pa kad joj Meksikanka dodade torbicu, izvadi iz nje ispresavijeni list.

Traper ga razvi i pruži predvodniku, kome odmah priđeše Klajv i rančer.

Ovo nije ni slično mom rukopisu — ozari se naglo predvodnikovo smrknuto lice.

— Prepozna je li neko rukopis?

Sva tri čoveka zaklimalaše glavom.

— Pročitajte ga, molim vas, Formane!

— Vi ćete to bolje učiniti — predade ga predvodnik Klajvu.

Mladić počeo da čita:

— »Dragi gospodine Džordže i gospodica Adela. Znam da ću vam naneti preveliki bol, ali sam dužan da vas obavestim da su vaš otac, gospodin Elberton, i vaš brat od strica Klajv pre dva dana ubijeni i juče sahranjeni. Molim vas da

oboje dodete odmah na ranč. Neizostavno me obavestite o danu svog dolaska.

**Odani vam
Džozef Forman.**

— Ovo je gnusna podvala — grmnu predvodnik. — Kad bih uhvatio tog lupeža koji se mnome poslužio, svaku bi kost u njemu polomio. Rekao sam vam da ja ovo pismo nisam napisao, niti bih imao razloga za takvu sramnu podvalu.

On zatim reče nešto što je zaista bilo na mestu.

— Najzad, zar bih u takvom slučaju napisao pismo i u njemu obavestavao da su gospodin Elberton i Klajv već sahranjeni? Zar ne bih poslao telegram i sačekao sa sahranom dok Adela i Džordž ne stignu na ranč?

— To je tačno — složi se devojka. — Jeste li dobili Džordžovo pismo i moj telegram?

— Buljio je na nju, pa upitao:

— Kakvo sad opet pismo? Kakav telegram? I dokle ćemo da se vrtimo oko nekakvih pisama koje niti sam pisao, niti ih od drugog dobijao?

— Džordž je odmah odgovorio na ovo pismo, obavestavajući vas približno o danu svog dolaska, a ja sam vam telegramom javila da ću doći danas.

Umesto predvodnika koji je sav kipteo od besa, javi se rančer:

— Nikakvo pismo ni telegram nismo dobili. Da ih je dobio Forman, Klajv i ja bismo znali za njih. Pisma i telegrame obično uzme neko od naših kauboja kad ode u grad. Ponekad to čine i kauboји sa drugih rančeva.

— Ja već tri godine nisam dobio ni od koga pismo ni telegram niti sam kome pisao — dade predvodnik još jednom oduška svom besu.

— Onda je prilično jasno — nasmeši se traper. — Osoba, koju je ubijeni Douglas Vejn... onaj što je danas poslat da ubije Adelu... nazvao »gazdom« jeste osoba koja je ovim

pismom namamila Džordža i Adelu.

— Otkud mu naša adresa u Ostinu? — upita devojka.

— Zaboravljate da je »gazda« ovde imao svog čoveka, Berta Kennarda, kome nije bilo teško da je sazna.

— Čemu sva ta prljava igra s pismom, kapetane Line? — proštenja rančer.

— Već sam rekao: želeo je da ih namami i ubije. Kakav je njegov motiv bio za to, još ne znam.

Rančer reče nešto što je u sklopu svih tih pretpostavki nagonilo na razmišljanje:

— Ako je hteo da istrebi porodicu Elberton, zašto nije počeo od mene? Za to je imao bezbroj prilika, te nisu bila potrebna nikakva pisma i telegrami. Bilo bi mu mnogo jednostavnije da počne sa mnom.

— Verovatno za takvo postupanje ima razloge koji su za sada samo njemu poznati. Ali, uveravam vas, saznaću ko je »gazda« i šta ga je navelo da se okomi na vašu porodicu. Sa vašom dozvolom, Elbertone, ja bih ostao na ranču dok ne otkrijem razbojnika.

— Već sam vam zahvalan, kape-tane Line, što ste mi spasili kćer. Još više ću vam biti zahvalan ako pronađete toga koji je kriv za smrt moje supruge i mog sina.

Predvodnik Forman ustade.

— Ako više nisam potreban, ja bih otišao na spavanje — reče. — Sutra me čekaju poslovi, pa treba rano da ustanem.

— A ja bih pogledao stoku — ustade i Klajv sa svog mesta. — Ovde, Apači, nikad niste sigurni da ćete je zateći sledećeg jutra svu na pašnjaku. Blizina granice omogućava kradljivcima da se u toku jedne noći prebace sa ukradenom stokom u Meksiko.

Pošto je noć bila poodmakla Izabela odvede Adelu u njenu sobu, tako da u toj, u kojoj su do sada svi bili, ostadoše samo rančer i traper.

— Hoćete li da večerate, kape-tane, pa da i vi legnete? Sigurno ste umorni od puta? — upita ga domaćin i pođe prema vratima da pozove Meksikanku.

Traper ga zaustavi.

— Pre toga bih još malo porazgovarao s vama. Interesuje me, postoji li neko ko bi zbog bilo čega što se nekad između vas i njega desilo imao razloga da vam se sveti?

Rančer se nije dvoumio da odmah zaklima glavom.

— Mislim da takva osoba ne postoji. Ja sam po prirodi miran čovek i nikad nikoga nisam uvredio.

— Jeste li bili ma u kakvom sporu s rančerima oko sebe? — interesovao se traper dalje.

— Nikad! Svi su to divni ljudi i susedi: i Marvin Folsom, i Alman Perkins, i stari Hauard Robertson, da spomenem samo njih trojicu najbližih.

— Šta mislite o svom predvodniku Formanu?

— Sve najlepše. Veoma mi je odan. To je radan čovek s velikim autoritetom kod naših kauboja. Malo je grub, a ponekad i surov, ali to je svojstveno prirodi njegovog posla. Ako mislite na ono pismo, siguran sam da ga on nije napisao i da nema nikakve veze s ubistvom moje Širli i Džordža kao i sa pokušajem ubistva Adele.

— Postavio bih vam na kraju još jedno pitanje koje će vas, u to sam ubeden, iznenaditi.

— Slobodno pitajte, kapetane. Znam da sve to ide u prilog otkrivanja tog lupeža.

— Od Adele sam čuo da Klajv nema nikoga.

— To je tačno. Posle pogibije njegovih roditelja, ja sam ga prihvatio. Imao je samo pet godina. I ja, a i moja Širli voleli smo ga kao da je naš rođeni sin, a Džordž i Adela kao da im je rođeni brat. Nijednog trenutka nismo pokazali da je on nešto drugo do ravnopravan član ove porodice.

– Nije se jedanput desilo da neko kao vaš Klajv poželi da na svaki način nasledi svog dobrotvora, makar pri tom gazio preko leševa onih koji to pravo imaju pre njega.

Rančer ga zbunjeno pogleda.

– Da li vas pravilno shvatam, kapetane? Hoćete li da kažete da sumnjate u njega?

– Pokušavam samo da se snadem u ovom lavirintu iz koga, kako se na prvi pogled čini, nema izlaza – priznade traper uz osmeh.

– Klajv ne bi imao nikakvog razloga da ubije Džordža i Adelu, jer njih ranč nikad nije ni interesovao, već škola i grad. Klajv je znao da ću njemu ostaviti ranč, jer je na njemu radio od malih nogu i sada ga više vodi nego ja. To su znali i Džordž i Adela i složili se sa mnom da bi baš tako trebalo da postupim. Zašto bi, onda, Klajv ubio Džordža i Adelu? I zašto bi ubio moju ženu Širli koja ga je podigla i volela kao što je volela Džordža i Adelu? Ne, kapetane! Takva pretpostavka ne dolazi u obzir ni u kom slučaju. Dozvolite mi da vam kažem da samo gubite vreme ako se i dalje budete zadržavali na Klajvu kao na mogućem ubici. Pošten je to momak do srži.

Bio je to ubedljiv dokaz i Apači odustade od daljih pitanja koja su se ticala Klajva i predvodnika Formana.

Elberton pode prema vratima.

– Reći ću Izabeli da vam donese večeru, kapetane. – Ja odoh da ovu noć probdijem pored tela svog sina. Možete spavati u ovoj sobi, ili, ako to više volite, u jednoj od soba na spratu.

10.

GUBITAK STAROG PRIJATELJA

Kroz prozor je ugledao vranca koji je nerasedlan stajao na mestu na kom ga je ostavio. Izašao je da ga rasedla i uvede u koral.

Bio je u dvorištu kad je na drugoj strani, tamo gde su se nalazili ve-

lika daščara a kraj nje koral video dva jahača kako se upućuju prema brežuljcima. Nije ga iznenadilo što je jedan od njih bio Klajv Elberton, ali se začudio što je s njim bio predvodnik Forman koji je izjavio da će otići da spava.

Nekoliko trenutaka se premišljao, a onda je pojahao vranca i uputio se za njima ne nalazeći još uvek pravog razloga za takav postupak.

Nije bilo teško pratiti ih, a da ga oni ne primete. Nebo se naoblačilo i od meseca nije bilo ni traga, a teren je bio neravan i mestimično prekriven drvećem i šikarom, tako da je nesmetano mogao da ih prati na podesnom rastojanju sa kog jedino nije mogao da čuje ono što su razgovarali. A oni su razgovarali žučno kao da su se svađali.

Sa jednog brežuljka ugleda u dolini kraj reke stado goveda, a sa desne strane, u blizini šumice, brvnaru kraj koje se pomače nekakva ljudska prilika.

Primakao se što je mogao bliže Klajvu i predvodniku i stao.

Dok su ova dvojica prilazila brvnari, ona prilika se javi:

– Jeste li vi to, Klajve?

– Ja sam, Viksone. Ima li čega neobičnog?

– Pre nekoliko minuta primetio sam na ivici šume jednog jahača.

– Pa?

– Pripucao sam prema njemu skrećući mu pažnju na to da stado ni u toku noći nije bez čuvara.

– Šta je bilo posle toga s njim?

– Nestao je i više se nije pojavio.

– Šta misliš ti, Formane? – upita Klajv predvodnika.

– Da pogledamo – predloži ovaj.

Poteraše konje prema šumici. Napred je jahao Klajv, a za dve – tri konjske dužine iza njega predvodnik.

Od šumice su bili udaljeni koliko i od brvnare, kad najednom grunu pucanj iza jednog žbuna.

Klajv kao pokošen pade s konja koji se uplaš i zaždi natrag.

Predvodnik ne pokaza ni malo hrabrosti. Smandrlja se iz sedla i skloni iza obližnjeg stabla.

Od brvnare, koja se s tog mesta jedva nazirala dopre upaničen ču- varen glas:

– Klajve! Formane! Šta se desilo?

– Dodi ovamo. Klajv je pogođen – odazva se predvodnik ne pokazu- jući još ničim da će se pojaviti iz zaklona i pojuriti za čovekom u za- sedi ili bar prići Klajvu i videti kako mu je, jer se on kao zmiya uvi- jao na zemlji i stenjao.

Iako je znao da će dvojica ljudi shvatiti da ih je pratio, traper istera vranca iz zaklona i natera ga u trk prema šumi.

Predvodnik ga prepoznađe i dovi- knu mu:

– Čuvajte se, Apači. Možda se onaj još uvek nalazi tamo spreman da ponovo puca.

– Pobrinite se za Klajva – odv- rati ovaj kad protutnja pored njih, pa potera vranca tačno prema me- stu na kom je maločas ugledao ble- sak i iza njega čuo pucanj.

Dok mu je prilazio s bočne strane, njegovo telo poleže po konju i tako smanji metu onome što je pucao iz zasede. Šaka mu istrže kolt iz kubure i zape ga.

Ne dočeka ga novi pucanj. U času kad zastade, začu šuštanje lišća i krckanje grana ispred sebe i shvati da bi to mogao biti jedino taj čovek koji se sada spasavao paničnim bekstvom.

Potera konja u tom pravcu.

Šuma nije bila velika i što je duže jahao drveće i žbunje postadoše sve redi, tako da uskoro ugleda jahača na čistini između tog i susednog brežuljka kako grabi uz strminu.

Već sa ivice šume mogao je lako da ga smakne metkom s konja, ali on to ne učini. Taj čovek je za njega bio mnogo važniji živ, pogotovo ako nije bio neko od skrivenih kradlji- vaca stoke, već osoba kojoj je bio poveren zadatak da ubije Klajva. Zašto on ne bi bio jedna karika iz

lanca ubica koje je neko slao protiv Elbertonovih?

Osećajući da ga sustiže, begunac se negde pri vrhu tog drugog brega zaustavi i okrenu. Ugledavši jahača koji se bio otisnuo sa ivice šume udaljene nešto više od pedesetak koraka, nije se upaničio, već je izvu- kao pušku ispod sedla.

Traper je čuo njeno repetiranje i povikao da bi ga zaplašio:

– Baci oružje i predaj se, inače nećeš doći živ na vrh tog brega.

Čovek nije ništa odgovorio. Još uvek se nalazio na istom mestu.

I baš kad traper pomisli da je do- šao trenutak kad ne treba više da reskira već da puca makar ga i ubio, otud grunu pucanj.

Vranac kao da je najednom polo- mio sve četiri noge pade, a on se zakotrlja po travi ne ispuštajući kolt iz ruke.

Odmah je ustao.

Onaj je već grabio prema vrhu i traper shvati da će ga izgubiti ne samo iz vida već i sasvim ako ne pojaše ponovo konja i ne nastavi trku za njim.

Okrenu se prema konju misleći da se i on pridigao. Prenerazi se, a srce mu zaigra kao ludo u grudima. Njegov vranac je ležao ne pokazu- jući ničim da želi da ustane. Celo telo mu se treslo, a iz razjapljenih usta je dopiralo nekakvo krkljanje. Uspeo je samo malo da podigne glavu i da upravi pogled prema njemu, posle čega se kroz ono krkljanje ču njegovo poslednje rza- nje.

Glava klonu na zemlju, a zadnje noge se istegoše, pa se celo telo smiri.

Onaj što je bežao, više ga nije inte- resovao. Prišao je kleknuo i stavio glavu životinje u svoje krilo. Nije mogao da veruje. Ta verna životinja koja je s njim bila toliko godina u dobru i zlu, koja mu je ko zna ko- liko puta pomogla i sačuvala glavu, koja ga je danima čekala na mestu na kom ju je ostavio, koja je bila

pametna baš kao i čovek, bila je mrtva. Metak onog lupeža namenjen njemu pogodio ju je posred srca.

Prignuo se i poljubio svog ljubimca u beli beleg na čelu, pa između očiju koje su još uvek bile širom otvorene.

— Osvetiću te, stari moj druže! Kunem se da ću te osvetiti! — šaputao mu je nežno i milovao ga po bujnoj grivi i mekim, vlažnim gubicama.

Po istim onakvim znacima kakve je čuo u šumi dok je razbojnik bežao pred njim, znao je da će se neko svakog časa pojaviti iza njegovih leđa.

Tako se i dogodilo. Izleteo je na konju kauboj kog je primetio kraj brvnare i prišao mu.

Poslao me je Forman za vama, Apači. Da niste povređeni? — upitao ga je videći ga na zemlji.

— Nisam. Onaj gad mi je ubio konja. Kako je prošao Klajv?

— Teško je ranjen. Forman ga je odneo kući, pa će nekoga poslati po lekara u grad. Jeste li bar videli tog čoveka?

— Kakva korist od toga kad je bio daleko od mene, te mu lice nisam sagledao. Otišao je preko onog brega pod šumom.

— Zovu ga Ludi breg.

— Kuda je mogao da ode?

— Kuda je god hteo — obeshrabri ga kauboj. — Prema rančevima na toj strani Nuečesa, kao što su Perkinsov, Robertsonov, Fernandes de la Kueve. A mogao je i na sever prema Rokspringsu. Zavisi da li je sam ili ga je neko poslao. U svakom slučaju, sada je odmakao daleko i ne vredi ga više goniti.

Apači je za to vreme skinuo sedlo s bisagama i o glavom s konja.

— Imate li u brvnari lopatu? — upita.

— Ne, ali ih ima na ranču. Hoćete da ga zakopate? — upita gotovo s nevericom.

— Da.

— Gospodin Elberton će poslati sutra nekoga da to učini.

— Ne želim da ga noćas razdiru kojoti — odvrati traper.

— U tom slučaju uzjašite iza mene i dodajte mi sedlo. Ja ću sjahati kod brvnare, a vi mi, kad se budete vraćali ovamo s ranča, dovedite konja.

— Ne bi li bilo bolje i lakše za vašeg konja da vi sami odjašete na ranč i donesete mi ašov i lopatu?

— Može i tako — složi se kauboj.

— Odneću bar vaše sedlo i dovešću vam jednog konja iz našeg korala da biste se mogli vratiti.

11.

BESANA NOĆ I TUŽAN DAN

Gubitak vranca uzdrmao je traperove nerve i on te noći nije oka sklopio.

Nesanica mu dobro dode da razmisli o onome što se zbilo u prethodnom danu od časa kad je sreo lepu Adelu Elberton, a što je sa onim što se dogodilo ranije dovelo do nepobitnog zaključka da se neko na sve moguće načine trudio da zatre jednu do skoro srećnu porodicu.

Da je Bert Kenard, ubica Džordža Elbertona, a, možda, i njegove majke Širli bio samo izvršilac volje nekoga koji je živio u blizini moglo se lako pretpostaviti, pogotovo posle pojave Daglasa Vejna i njegovog neuspelog pokušaja da ubije Adelu, a zatim tog noćasnijeg razbojnika što je teško ranio Klajva i pucao u traperu. Taj poslednji je umakao odnoseći, verovatno, »gazdivest da je izvršio njegovo naređenje i ubio Klajva. »Gazda«, znači, postoji, a dok postoji, Damoklov mač visiće o tananoj niti nad preostalim Elbertonima: Adelom i njenim ocem.

Noćasniji događaj unekoliko mu je i pomogao. Sumnja u Klajva Elbertona, koje se posle smrti Džordža i pokušaja ubistva Adele

nije sasvim oslobodio čak i posle razgovora sa rančerom, sada, kad je Klajv bio teško ranjen, morala je da otpadne.

Čak je i sumnja u predvodnika Formana sve više slabila. Ne samo zato što je rančer o njemu govorio sve najbolje, već i zbog toga što on ne bi stekao nikakva prava na ranč čak i kad bi uspeo da likvidira sve Elbertonove. Čemu bi onda koristilo toliko krvoproliće kad bi on bio u pitanju?

Trebalo je odbaciti pretpostavku da se ubica nalazio na ranču. Njega je trebalo tražiti izvan ranča, ne zaobilazeći čak ni one što su im iskreni prijatelji i nesebični susedi.

Što je više razmišljao sve je više dolazio do uverenja da ubicu nije podsticala na zločine nikakva materijalna korist, već nešto mnogo dublje, nešto što se, recimo, moglo protumačiti osvetom Elbertonima zbog nečega što je neko od njih, nekad, učinio tom istom ubici.

Ali, zar je nekadašnja, možda i nesvesna uvreda, koje se rančer i Klajv i ne sećaju, dovoljan razlog za takvo i toliko krvoproliće i za takvu mržnju koja mesecima ne prestaje.

Bio je svestan toga da bi trebalo da radi brzo ako želi da spase bar Adelu i njenog oca. Trebalo bi što pre pronaći ma kakav trag koji će ga odvesti do »gazde« i njegovih pomagača.

Razmišljanje je pomoglo. Apači shvati da se trag ukazuje, i to ne jedan već tri. Nije mogao da eliminiše nijedan od njih, niti da se opredeli samo za jedan, jer je svaki od njih pružao nadu da će ga odvesti do osobe koja se skrivala iza do sada tri svoja pomagača, od kojih su dvojica mrtvi.

Kao prvo, odlučio da u svanuće odjaše do mesta sa kog je onaj čovek sinoć pucao u njega i ubio vranca. Pokušaće da prati tragove kopita njegovog konja, iako je znao da će imati muke u šumi na Ludom bregu. No, bude li i pored toga imao sreće, jer će mu ona i pored izvan-

redne sposobnosti za otkrivanje tragova biti potrebna, ti tragovi će ga odvesti tamo gde se nalazi onaj koji je tog čoveka poslao da ubije Klajva. Bio bi to, dakle, prvi mogući trag kog nije smeo da zanemari.

Ne pode li mu za rukom da tako otkrije »gazdu«, prihvatiće se drugog traga. Odjahaće u Kemp Vud. Čovek koji radi na pošti moraće da se seti ko je pre tri-četiri dana podigao pismo i telegram Džordža i Adele upućene predvodniku Formanu. Ako to nije učinio sam Forman, a on po svemu sudeći nije, tada je pismo i telegram podigao neko drugi, te ih je umesto Formanu odneo »gazdi«, jer su oni sadržavali za njega veoma važan podatak: obaveštenje o dolasku Džordža i Adele. Ovaj trag mu se učini najpouzdanijim i on je od njega najviše očekivao.

Na kraju, još jedan treg se nazi-rao, mada je od njega najmanje očekivao. Taj trag je trebalo da poteče od leša Daglasa Vejna, čoveka koji je od »gazde« dobio zadatak da ubije Adelu. Ako je u međuvremenu neko u gradu prepoznao Vejna i ako zna kod koga je radio i s kim se u poslednje vreme kretao, tada bi taj na izgled nesigurni i nejasni trag mogao biti od velike koristi.

Sve to je traperu prošlo kroz glavu što ga ohrabri i uveri da nije daleko od istine i od trenutka kad će pred Elbertona moći da izvede osobu koja mu je nanela toliko zla.

Posle besane noći obradova se zori. Izašao je u dvorište i pošao prema koralu. Sa ograde je uzeo svoje sedlo i potražio među dvadesetak konja onoga na kom je dojahala Adela. Sedlo se već nalazilo na leđima dorata kad je čuo otvaranje vrata i škripu dasaka na tremu ispred kuće.

Okrenuo se i ugledao Elbertona.

Izgledao je veoma umoran i kao da je samo za tu jednu noć ostareo bar za deset godina.

— Nisam spavao i video sam vas kad ste izašli, kapetane — rekao je

prilazeći mu. — Ne mogu da pretpostavim da želite da nas bez pozdrava napustite.

— Šta vam pada na pamet? — iznenadi se traper. — Želim samo da odjašem tamo odakle je sinoć onaj lupez pucao u Klajva. Možda ću po tragovima njegovog konja moći da zaključim kuda je odjahao.

— Onda vas molim da mi oprostite! U vas, kapetane, polažem jedinu nadu. Jedino mi još ona pomaže da ne poludim od bola.

— Kako je Klajv?

— Doktor kaže da će se izvući. Na sreću, metak ga je pogodio u desnu stranu grudi. Spava mirno, a to je dobro.

— Radujem se što je tako.

— Čuo sam da su vam ubili konja i to mi je veoma žao. Čovek ponekad zavoli životinju kao i ljudsko biće.

— Tako sam ja voleo svog vranca — odvrati traper sumornim glasom.

— Radi toga sam najviše i izašao — reče rančer, pa se nasloni šakama na ogradu korala. — Tamo u dnu je, kapetane, jedan vranac, trogodac, koga sam pre pola godine kupio za svog Džordža. Pošto Džordža više nema, vi ćete me mnogo obradovati ako uzmete tog konja na poklon, kao mali znak zahvalnosti što ste mi spasli kćer i pronašli bar telo mog sina.

Otvorio je vratnice i ušao u koral odnoseći samo oglav sa demom.

Kad je doveo vranca, Apači je bio zapanjen. Taj mladi konj sjajne dlake i krupnih blistavih očiju bio je gotovo istovetan njegovom vrancu, kao da mu je ovaj bio jedan od roditelja. I on je imao beli beleg što se začinjao na sredini čela i između očiju se spuštao do nozdrva, kao i sve četiri noge ispod kolena putaste, a kopita mala, što je najbolji znak da je to brza i izdržljiva životinja.

Pomilovao ga je po glavi. Desilo se nešto nesvakidašnje kad se zna

da se čovek i životinja nisu ni poznavali. Ova je pribila glavu uz njegovu i kratko zarzala.

— Da li vam se dopada? — upita ga rančer.

— Više nego ijedan drugi — odvrati iskreno. — Samo, ovo je i suviše vredan poklon da bih mogao da ga primim — dvoumio se.

— Molim vas, primite ga. Tog konja sam zavoleo, jer je bio namenjen Džordžu. Ko zna kakva bi mu bila sudbina ako dopadne ruku nekog mog kauboja, koji će iz njega isterati i dušu.

— Hvala vam mnogo, Elbertone!

Stavio mu je sedlo i pojahao ga.

Vranac je pod njim poigravao, kao da je očekivao samo da popusti uzde pa da poleti preko brežuljaka i prerije.

— Kada ćete sahraniti Džordža? — upita rančera.

— Oko deset, kad pristignu susedi sa okolnih rančeva i farmi. Voleo bih da i vi budete na sahrani, kapetane.

— Biću, sigurno — odvrati, pritisnu petama trbuh konja i opusti uzdu.

Vranac kao strela polete preko pašnjaka iznad reke.

Bilo se sasvim razdanilo kad je došao do mesta na kom je sinoć zakopao vranca, a zatim i do kose sa koje je onaj čovek pucao. Odatle je pošao po sasvim jasnim tragovima kopita konja do vrha Ludog brega.

Šuma je ovde bila mnogo gušća od one na bregu iznad brvnare sa čuvarom. U njoj je bilo još mračno, te je morao da sačeka više od pola sata da bi nastavio traganje.

Ispostavilo se da je čekanje bilo uzaludno. I onda kad je i u šumi overladao dan, po naslagama opalog i natrulog lišća nije mogao da uoči i najmanji trag od kopita, ne zato što ih je izgubio, već zato što oni nisu ni ostajali na toj elastičnoj podlozi što se ugibala pod nogama konja. Šuma je bila duboka oko tri stotine koraka, a široka blizu pola milje.

Šikara je bila mestimično toliko gusta da se kroz nju na konju nije mogao probiti, a da ga pri tom ne ozledi. Prešao je šumu nekoliko puta uzduž i popreko bez ikakvih rezultata. Trag se nigde nije nastavljao, kao da onaj nije ni ulazio u nju. Onda je odjahao na suprotnu stranu tražeći mesto sa kog je razbojnik, napuštajući šumu, krenuo tamo kuda ga je put vodio. I ponovo razočarenje. To mesto nigde nije mogao da pronađe.

Znači li to da su se, i konj, i jahač još uvek nalazili u toj šumi, skrivajući se tako dobro da nije mogao da ih otkrije?

Ako je to bilo tačno, zašto u tom slučaju taj čovek nije iskoristio svoj savršeni zaklon i oslobodio se dosadnog tragača na isti onaj način na koji je prošle noći hteo da se oslobodi Klajva? Ili, njega osim Elbertonovih, niko drugi nije interesovao do te mere da bi rizikovao svoj život?

Protekla su tri sata otkako je otišao s ranča. Sa brega na kom se nalazio video je Elbertonov ranč, kao i još jedan u daljini, koji se nalazio sa iste strane reke Nueces. Otud je baš u tom času išla neka kočija prema Elbertonovom ranču.

Pretpostavio je da su susedi već počeli da se okupljaju radi sahrane, pa je i sam poterao vranca niz strminu.

Prvi su došli sa Folsomovog ranča. U kočiji, koju je video sa brega, dovezli su se Marvin Folsom, njegova supruga i stari Hemiš, onaj invalid kog su prihvatili u poštanskoj stanici u svoju kočiju i dovezli ga do krčme pred kojom su svi izašli iz nje.

Zatim su se u čezi dovezli rančer Alam Perkins, visok i veoma mršav čovek voštane boje lica i staklastih očiju, sa suprugom koja je pucala od zdravlja.

Za njima su dojahali farmer Fernandes de la Kueva sa kćerkom i sinom, a za ovima, sa dvojicom kauboja, rančer Hauard Robertson

omanji mršavi čovek sa kao srebro belom kosom, bradom i brkovima, išaranim licem borama i očima toplog pogleda, koji, možda, i nije imao toliko godina koliko se moglo zaključiti po njegovom izgledu.

Trebalo je da dodu još šerif, lekar i upravnik pošte, ali Alman Perkins prenese njihovo izvinjenje koje mu je šerif tog jutra uputio u ime sve trojice dok je sa lekarom i nekoliko građana žurio u planinu četrdesetak milja prema severu gde je došlo do okršaja između traperera i kopača zlata. Što se upravnika pošte tiče, njegovi su poručili da će se on tek sledećeg dana predveče vratiti iz Fort-Stoktona.

To što šerifa i upravnika pošte nije bilo u gradu poremeti traperove namere da još tog prepodneva odjaše u Kemp Vud i poseti ih. On to ostavi za dva dana kasnije u nadi da možda i neće biti potrebno da to čini ako se u međuvremenu ovde dogodi nešto što će pripomoći da se razotkrije tajna o svirepom ubici.

Čekalo se samo na paroha, a on je dojahao poslednji.

Nad rakom koja je bila iskopana kraj groba gospode Elberton paroh je održao dirljiv govor i prokleo ubicu proričući mu strašne muke u paklu.

Kovčeg sa telom Džodža Elbertona, advokata, kako je pisalo na krstači, iako mu je do kraja studija bilo preostalo više od godinu dana, kliznu u raku, a grumenovi zemlje zapraštaše po njemu. Sve to se pomeša sa glasnim jecajem Adele i Meksikanke Izabele.

I pored prevelike žalosti Lorens Elberton nije propustio priliku da svoje susede upozna sa slavnim traperom sa Gvadalupe i svojim ratnim drugom, iako su oni, zahvaljujući, verovatno, starom Hemišu Folsomu bili upoznati s tim ko je taj visoki i snažni traper bujne valovite svetlosmede kose, u odeći od jelenske kože i sa indijanskim mokasinama na nogama.

Haurad Robertson, taj simpatični sedokosi čovek umilna pogleda sve je ganuo kad je pri povratku kući prišao Adeli, zagrlio je i drhtavin glasom, sa suzama u staračkim očima, rekao:

– Znam koliko ti je teško, dušo moja. Samo u nekoliko meseci izgubila si, i majku, i brata, a samo ja znam koliko sestra i kćer može da se voli i žali.

Zagrcnuo se, pritisnuo joj je glavu na svoje uske grudi, pa malo zatim nastavio:

– Imao sam kćer. Da je živa bila bi tvojih godina, samo ne bi bila tako lepa. Želim da te ubedim, kćeri moja, da je ovaj dan i za mene bio veoma težak, jer smo sahranjivali jednog mladog čoveka i, jer sam bio svedok koliko si ti patila. Bio mi je težak i zbog toga što sam se prisetio svojih koje sam takode izgubio i ostao sam samcat na ovom svetu.

Prešao je rukom preko njene kose i obraza i dodao na kraju:

– Drago moje dete, učinićeš čast starom, samohranom čoveku i veoma ćeš ga obradovati ako ovih dana, kad budeš izjahivala sa svog ranča, dojašeš na neki trenutak do njega, da bi on bar za časak pomislio da mu je došla kćer.

Glas ga zaguši. Poljubi je u čelo, pa uz pomoć svog mladog crnokosog kauboja uzjaha konja i potera ga brzo da ostali ne bi videli suze u njegovim očima.

– Dobri, stari Hauard! – reče Marvin Folsom gledajući za njim.

– Divan čovek! – dodade Elberton.

– Velika je šteta što je prodao ranč i što će nas za nekoliko dana napustiti. Takav sused se retko sreće – pridruži im se Alman Perkins.

12.

U KEMP-VUDU

Drugog prepodneva iza sahrane Džordža, Apači se nađe u Kemp-

Vudu jednom od retkih gradova u tom delu Teksasa koji se nalazio na samoj obali reke. Nuečes nije bila velika, jer odatle nije bilo daleko od njenog izvorišta, pa ipak, nikad se nije desilo ono što se dešavalo mnogim rečicama i potocima, da u najtoplijim avgustovskim danima njeno korito presuši.

Put ga je najpre naveo na poštu u kojoj je zatekao jednog starijeg čoveka sa cvikerima na nosu i momka koji mu je, kako će malo kasnije saznati, pomagao raznoseći poštu po gradu i prispele telegrame po okolini.

– Kako dostavljate pisma onima po rančevima? – upitao je traper pošto se pretstavio upravniku, a ovaj u oduševljenju odmah poslao momka po bocu viskija u salun koju je ovaj za tren oka doneo obaveštavajući uzput sve da se Apači Tom nalazi u pošti.

– Nemam dovoljno ljudi da bi ih raznosili i po rančevima i farmama – odvratio je ljubazni čovek.

– Podižu ih oni koji na tim rančevima i farmama rade kad dođu u grad. Pri tome uzmu prispele pošiljke i za svoje susede, tako da se nikad ne dešava da jedno pismo ostane u pošti, nepodignuto, dva dana.

Čovek skide cvikere i obrisa ih maramom što mu je bila vezana oko vrata, pa dodade:

– Pisma retko pristižu, Apači. Ljudi iz našeg grada još nisu stekli naviku, a mnogi nemaju ni osnovno obrazovanje da bi se dopisivali. Što se telegrama tiče, oni su još redi.

Apači se uhvati za takvu izjavu, pa mu postavi novo pitanje:

– Pošto pisama nema toliko mnogo, onda ćete se setiti jednog koje je prispelo pre nekoliko dana iz Ostina.

– Kome?

– Predvodniku Formanu na Elbertonovom ranču – reče traper.

Čovek se namršti pokušavajući da se seti.

– Sećam se telegrama koji je iz Ostina stigao za Formana, ali pisma...

Momak, koji je u tom času uleteo s bocom viskija i čuo traperovo pitanje, ubaci:

– To pismo je stiglo kad i telegram. Pisma ja razvrstavam i delim kaubojima koji nađu – dodade ponosno.

– Znaš li šta se desilo s tim pismom i telegramom za Formana? – upita ga traper.

– Sigurno bih pismo zajedno s telegramom odneo Formanu da mi jedan kauboj sa Elbertonovog ranča, koji je u poštu navraćao svakog dana, nije rekao da eventualno prispelo pismo ili telegram iz Ostine ne donosim i ne šaljem po nikome drugom, jer će on i dalje dolaziti svakog dana, pa će ih uzeti.

– Hoćeš da kažeš da si ih dao njemu?

Momak klimnu glavom potvrdno.

– Jesam.

– Sad mi reci samo još to kako se zove taj kauboj – zatrepta traperovo srce u nadi da će u potrazi za ubicom krenuti sa mrtve tačke, jer ako je taj odneo pismo i telegram Formanu, tada će se ovaj naći neočekivano u veoma nezavidnoj situaciji.

– Preziva se Kenard, a ime mu je, mislim, Bert – odvrati momak.

– Čak mi je dao novčić za pivo kad sam mu predao telegram i pismo. »Ovo je veoma važno za mog predvodnika«, rekao je pre nego što je otišao.

– Tog telegrama se i ja sećam – nadoveza se upravnik pošte. – Poslala ga je Elbertonova kćer iz Ostina obavještavajući Formana da će dva dana kasnije stići poštanskom kočijom.

Oduševljenje splasnu kao mehur od sapunice, a nada nestade. Kao što je Kenardova smrt prekinula niti koje su išle od njega i mrtvog Džordža Elbertona prema »gazdi«, tako je ona sada zbrisala novi trag

koji je traper mogao dovesti do čoveka za kog je taj razbojnik radio više nego za Elbertona kod kog je bio zaposlen.

– Rekao bih da niste oduševljeni tim saznanjem? – prenu ga iz misli upravnikov glas.

– Ni najmanje – priznade traper, ispi viski i ode prema šerifovoj kancelariji.

Šerifa Kolina Tendera poznavao je godinama, te ga ovaj dočeka sa takvim eksplozivnim oduševljenjem koje privuče mnoge sa ulice.

– Obradovao sam se kad mi je vozač poštanske kočije Holister rekao da si na Elbertonovom ranču. Da nisi navratio u grad, ja bih došao tamo.

Čelo mu se namreška borama pre nego što nastavi:

– Drago mi je što si ostao na Elbertonovom ranču – reče. – Tamo se, kako sam čuo, dešavaju veoma gadne stvari. Lorensov sin je ubijen, a bratanac ranjen. Nešto ranije mu je i supruga stradala u požaru. Zatim, onaj bandit, čije mi je telo Holender predao, pokušava da ubije Elbertonovu kćer! Do đavola, kome sve to treba? Kakvi su se to đavoli urotili protiv Elbertonove porodice i zašto?

– Nikakvi đavoli, Tenderu, već razbojnici koji se veoma vešto skrivaju – osmehnu se traper. – K tebi sam došao baš zbog tog Donalda Vejna čije sam ti telo poslao po Holisteru. Znaš li ko je on i kod koga je radio?

Šerif zavrte glavom.

– Prvi put sam ga u životu video, a lice mu je tako karakteristično da bih ga se sigurno setio da sam ga nekad ma gde video.

– Jesi li se raspitivao kod građana?

– Pola Kemp-Vuda sam naterao da prodefiluje pored leša.

– I?

– Ništa! Tog lupeža niko nije poznavao, niti je on navraćao u naš grad, odnosno prošao kroz njega. Ni onoga što je bio s njim niko nije

znao, pa sam ga odmah proterao iz grada.

– Pa, ipak, Vejn je bio u ovom kraju i sklopio s nekim pogodbu da ubije Adelu!

– To je očigledno, ali, kao što rekoh, o njemu ne zna niko ništa. Žao mi je, Apači!

– Jesi li ikad imao kakvih problema sa Elbertonovima i njihovim susedima? – postavi traper novo pitanje.

– Nikada. To su veoma poštjeni ljudi. Čak su se i njihovi kauboји ugledali na njih, osim onog Berta Kenarda, koji je bio pijanac i prznica, što ga je na kraju koštalo glave.

Tako je nada i u ovaj treći trag nestala. Traper je bio na istom mestu na kom se nalazio one besane noći posle ranjavanja Klajva kad se porađovao da će ga bar jedan od tih tragova odvesti »gazdi«.

Iza podne je pošao na ranč.

U blizini Makartijevoг prelaza susreo je doktora Lautona koji se odnekud vraćao čezama.

Samo jedan susret s tim stalno mrgodnim i na izgled namćorastim čovekom, ali dobrim lekarom, one noći kad je Klajv bio ranjen, nije bio dovoljan da se dvojica ljudi, koji se do tada nisu poznavali, zbliže. Traper bi možda i projahao pored njega na rastojanju od nekoliko desetina koraka uz uobičajen pozdrav, da lekar nije upravio konja prema njemu.

– Sigurno se vraćate sa Elbertonovog ranča? – upita ga traper.

– Moglo bi se i to reći – smrknu se još više lekarovo lice. – Zapravo, pozvali su me na ranč starog Hauarda Robertsona kome je jutros pozlilo, pa sam pri povratku svratio i kod Klajva.

– Zahvaljujući vama, on se brzo oporavlja – polaska mu traper.

– Ne toliko meni, koliko onome što je pucao u njega i nije pogodio pravo mesto, kao i Formanu koji ga je odmah doneo na ranč i poslao po mene – odvrati lekar skromno. –

U svakom slučaju, Klajv će se izvući, samo će oporavak trajati malo duže nego što on to očekuje.

– Kako je Robertson?

– Uzbuna je bila nepotrebna. Starijim ljudima je često potrebno neko jače uzbudenje, pa da se ne oseće dobro i da pomisle da se radi o slabom srcu. U stvari, on se, kako sam čuo od Elbertona i njegove kćeri, veoma uzbudio na sahrani Elbertonovog sina. Dao sam mu nešto za smirenje i već se oseća bolje. Da me taj dobri čovek nije zamolio da svratim do Klajva i vidim kako mu je, ja to ovog puta ne bih ni činio, jer bih odlazeći sa Robertsonovog ranča prema gradu skratio put za nekoliko milja.

U tom trenutku lekar se prvi put osmehnu škrtu i pruži mu ruku.

– Ako se više ne budemo videli, Apači, želeo bih da vam sada kažem kako mi je veoma drago što smo se upoznali.

– I meni, doktore – odvrati traper.

Lekar mu čvrsto steže ruku i kao da se postide takve za njega neuobičajene nežnosti, ošinu konja bičem te on, odvozeći čezе i njega u njima, zakaska prerijom.

Stigao je na ranč tačno u vreme ručka, kad su se oko stola nalazili rančeri i nekoliko kauboја.

Ugledavši ga kako ujahuje u dvorište, Elberton se pojavi kraj kuhinjskog prozora i pozva ga:

– Stigli ste na vreme, kapetane. Dodite da ručamo.

To što malo kasnije nije ugledao za stolom predvodičnika Formana i još dvojicu kauboја, nije značilo ništa posebno. Moglo se pretpostaviti da su se nalazili na pašnjacima. Međutim, nije mu bilo jasno zašto Adele nije bilo za stolom.

Reklo bi se da je Elberton primećio taj njegov pogled i požurio da objasni.

– Adela će danas najverovatnije ručati kod starog Robertsona, kome je otišla u posetu. Pre dva-tri

sata je navratio doktor Lauton koji nas je obavestio da starcu ovog jutra, kao ni juče, nije bilo dobro.

– Zar je otišla sama? – uozbilji se traper.

– Robertsonov ranč je udaljen samo pet-šest milja, kapetane. Međutim, držeći se vašeg upozorenja, nisam joj dozvolio da odjaše sama, već sam s njom poslao Formana. Pre mraka će se u svakom slučaju vratiti.

– Strašna je stvar kad čovek sam samcat ostane na ovom svetu – dodade Meksikanka Izabela – i kad zavisi samo od dobre volje dvojice kauboja koji su mu ostali verni.

– Imaš pravo – podrža je rančer. – Mislim da je to glavni razlog što je starac prodao ranč i što želi da se vrati na farmu svog brata.

Posle ručka traper je neko vreme proveo u razgovoru s rančerom i Klajvom obaveštavajući ih o svom uzaludnom putu u Kemp Vud, a onda je pozeleo da pre zalaska sunca i mraka još jednom odjaše do Ludog brega koji je svojom vizinom dominirao nad okolnim brežuljcima i dolinama između njih.

Tog trenutka kad je pojahao svog mladog vranca nije ni slutio da ova poseta šumi na Ludom bregu u kojoj se na čudan način gubio trag čoveka koji je ranio Klajva i ubio njegovog četvoronožnog ljubimca neće ostati bez željenog rezultata, ali ne onog koji je priželjkivao.

Ovog puta dogodiće se nešto drugo što će uneti paniku među ljude na Elbertonovom ranču, a kod njega proizvesti revolt kakav nikad do tada nije osetio.

13.

Uzbuna na ranču

Čuvar kraj brvnare ga je iz daljine prepoznao i mahnuo mu rukom.

Projahao je kroz neveliku proređenu šumu na tom brežuljku, spu-

stio se u dolinu i strminom počeo da se penje prema Ludom bregu.

Da kojim slučajem nije pogledao na levu stranu, tamo gde se završavala jedna strana šume, on bi na onom istom mestu na kom je begunac pre dve noći nestao u šumu i sam zašao u nju. Sada to nije učinio, jer je tamo, na oko stotinak koraka, i na samoj ivici šume, ugledao jednog osedlanog konja.

Kad je već pomislio da je to konj čoveka koga traži, da je on slučajno izašao iz šume bez znanja svog gospodara i da se ovaj još uvek nalazi u njoj, konj pode prema njemu.

Ciji je to konj, nije znao. Na Elbertonovom ranču, ako je on s njega, nije dugo da bi na njemu upoznao sve ljude, a pogotovo ne konje koje su oni jahali. Konj je bio pedantno osedlan. Bisage su se nalazile preko sedla, a ispod ovoga futrola sa zadnutom »vinčesterkom«. Uzde su se, međutim, vukle po zemlji preteći da mu sputaju jednu od prednjih nogu.

Uhvatio ga je za uzdu i s njim odjahao natrag do mesta gde ga je ugledao, a na kom su se sada videli tragovi kopita dva konja, koji su došli uz breg i nestali u šumi ne pružajući ni ovog puta mogućnost da ih prati preko debelog pokrivača od lišća.

Praćenje sada nije ni bilo potrebno, jer samo što je zašao u šiprag tridesetak koraka, otkrio je u žbunju telo čoveka okrenuto potrbuške prema zemlji, na čijim su se leđima videle dve rane, ali ne od metka, već, kako će malo kasnije ustanoviti, od uboda nožem.

Okrenuo je čoveka na leđa i dah mu je zastao.

Bio je to predvodnik Elbertonovih ljudi Džozef Forman.

To otkriće ga ne bi toliko uzbudilo da nije znao da je on pre nekoliko sati pošao sa Adelom u posetu starom Robertsonu.

Po zgrušanoj krvi oko rana mogao je zaključiti da je Forman ubi-

jen baš pre nekoliko sati, dakle, u vreme kad je blagom padinom tog brega išao sa devojkom prema Robertsonovom ranču.

Pitanje od kog mu srce zalupa jače namah se nametnu: gde je Adela? Šta joj se desilo? Nalazi li se možda i njeno telo negde u blizini, ako tragovi koje je maločas video potiču od njenog i Formanovog konja?

Na ovo se nadoveza drugo: kako je osoba koja ih je negde u blizini presrela mogla toliko da se približi opreznom Formanu, da mu zađe iza leđa i dva puta zarije nož između plečki? Jesu li tu osobu on i Adela toliko dobro poznavali da im susret s njom nije bio nimalo podozriv, što je ona znala da iskoristi?

Oko tog mesta na kom je pronašao Formanov leš pretražio je svaki žbun, svaku stopu zemlje, ali bez uspeha. Tela Adele, a ni njenog konja nije bilo nigde, niti ikakvog traga od nekoga drugoga koji je morao biti s njima.

Napustio je taj deo šume i ponovo prokrstarao teren uzduž i popreko nekoliko puta, ali mu je trud baš kao i pre dva dana bio uzaludan.

Sunce je zalazilo daleko na zapadu i u šumi postajalo mračnije. To ga naterala da se vrati na mesto do kog su vodili tragovi ona dva konja. Pošao je po ivici šume i malo dalje otkrio tragove kopita jednog konja, s tom razlikom što oni nisu vodili ka šumi već od nje naniže.

Tih tragova pre dva dana sigurno nije bilo. A oni su mu u ovom slučaju mnogo govorili. Oni su značili da tragovi koje je pre ovoga otkrio nisu poticali od kopita konja kojeg je jahala Adela, već, najverovatnije Forman i ta osoba koja je već ranije, ili će to biti kad stignu u šumu, postala njegov krvnik. Ovi, pak, tragovi koje je sada gledao ispred sebe, poticali su od kopita konja Formanovog ubice i oni su mogli biti veoma dragoceni da su sa tog

mesta išli preko neizgažene trave prema nekom od rančeva u okolini.

Na njegovu žalost, tako se nije desilo. Oni su sišli do polovine brega i utopili se u mnoštvo tragova kopita i točkova kola, što su od Elbertonovog ranče vodili nekud duž te padine u dolinu i dalje uz korito Nuečesa.

Okrenuo se na drugu stranu. Tamo se nisu peli uz brežuljak na kom se nalazila brvnara sa čuvarom goveda već su se ispod njega spuštali gotovo do same reke i produžavali ka Elbertonovom ranču.

Da potiču s tog ranča, u to nije sumnjao. Ali s kojim su drugim rančem, ili rančevima spajali oni Elbertonov ranč? Sa tog mesta na kom se nalazio, to nije mogao da utvrdi.

Kad je malo razmislio, shvatio je da mu ni saznanje o ranču, koji je ovaj izgaženi put spajao sa Elbertonovim, ne bi mnogo pomoglo. Razbojnik je mogao krenuti tim putem na tu suprotnu stranu od Elbertonovog ranča, ali to ne znači da bi njime otišao na neki od rančeva koje je on povezivao. Put je mogao da zavara onoga koji je očekivao da će se tako desiti. Ko kaže da on nije taj put koristio samo dok nije shvatio da je zavarao trag, a zatim nastavio u pravcu koji je njemu odgovarao?

Isuviše vremena nije smeo da gubi na jalovo razmišljanje. Trebalo je što pre vratiti se na ranč.

Odjahao je natrag do ivice šume, postavio Formanovo telo preko sedla njegovog konja i pošao natrag sa pomešanom nadom i strepnjom; nadom da se Adela u međuvremenu vratila kući i strepnjom da je tamo neće zateći.

Suton se spuštao kad je, vodeći za uzdu Formanovog konja, ujahao u dvorište, u kom su ga, valjda zato što su ga приметili još dok je silazio s pašnjaka, čekali rančer, Izabela, njen muž Rafaelo i dvojica kauboja.

Čak se i Klajv bio pridigao i stajao kraj prozora svoje sobe na spratu.

Njegov glas se prvi čuo.

– To je Formanov konj, striče – doviknuo je rančeru.

– Koga to donosite, kapetane – ču se usplahiren glas rančera koji nije mogao da dočeka da on dojaše do njega.

– Vašeg predvodnika Formana.

– Ranjen?

– Već nekoliko sati mrtav.

– A Adela? Gde je moja Adela? – pride mu rančer drhteći kao prut.

– To bih i ja hteo da znam, Elbertone – odvrati traper. – Recite mi na kojoj se strani nalazi ranč Hauarda Robertsona.

Elberton pokaža rukom uz reku.

– Sa ove strane reke, za oko osam milja severnije. Nastavlja se na moj ranč. Molim vas, kapetane, hajdemo odmah tamo!

– Nikuda vi nećete ići – postade traperov glas odlučan. – Ako neko treba da ode tamo, to ću biti ja. Vratite se u kuću i za živu glavu ne udaljavajte se s ranča.

Rekavši to okrenu konja i potera ga prema reci, a zatim uz njeno korito.

Nije smeo da razmišlja o tome šta bi moglo biti ako devojkicu ne pronade na Robertsonovom ranču. Ne bi mu preostalo ništa drugo nego da logično zaključi da je devojkicu i Formana sačekao neko na padini Lude gore, ubio Formana, a nju odveo ko zna kuda. Od toga ne bi moglo biti ništa gore.

Od jednog pitanja ipak nije mogao da se otrgne: kako je ubica Formana i otmičar devojkice znao da će putem prema Robertsonu poći ona i njen predvodnik? Ili je on od časa kad se ona pojavila na ranču svog oca, kad je njegovom »gazdi« bilo jasno da Vejn nije izvršio zadatak koji mu je bio poveren, neprestano držao na oku ranč i predeo oko njega čekajući podesan trenutak da učini ono što je Vejn propustio?

14.

DEVOJKA JE NESTALA

Bio je to trenutak kad je njegov novi konj pokazao koliko vredi. Mlada životinja je kao strela letela pašnjacima iznad reke, preletela preko dva omanja brežuljka i najzad se našla na pašnjaku ravnom kao dlan na čijoj je drugoj strani ugledao ranč koji bi trebalo da pripada starom Robertsonu.

Kad se približio na oko dve stotine koraka, pred kućom je ugledao trojicu ljudi koji su ga po svemu sudeći приметили i čekali da im pride bliže.

Mrak se nije bio sasvim navukao i traperu je bilo potrebno da samo još malo pride i da od te trojice najpre prepozna sedokosog starca, a zatim i dvojicu njegovih kauboja.

Starac i ona dvojica poći će mu u susret i stići do ograde u istom trenutku kad je do nje dojahao i on.

– Ne znate, Apači, koliko ste me obradovali – dočeka ga Robertson sa ljubaznošću koja je izbijala iz cele njegove pojave. – Retko me ko poseti, a ja imam sve manje snage da obidem moje drage susede.

Dok je još prilazio ogradi, traperov pogled je prošarao dvorištem, prešao preko kuće i malog korala u kom su se nalazila samo tri konja i ispred njega dvokolice. Ako je očekivao da vidi i četvrtog konja koji bi pripadao Adeli, njega nije bilo nigde. No već i sama činjenica da su se pred kućom nalazila trojica muškaraca i niko drugi bila je dovoljna za strepnju.

Najpre se obratio starcu da bi na neki način objasnio svoju posetu:

– Saznao sam da se juče i danas niste osećali najbolje i da vam je dolazio lekar. Zato...

Starčić se zakikota i upade mu u reč:

– Obična staračka malaksalost, dragi prijatelju, i ništa više. Ovi moji su bez ikakvog razloga i bez mog znanja podigli uzburu koja je jednog doktora Lautona koštala do-

laska ovamo... Benete – obrati se crnokosom mladiću – otvori vratnice da naš dragi gost ude.

– Neću se zadržavati – odbi traper da ude. – Došao sam po želji Elbertona da vidim kako ste i da povedem Adelu kući.

I starac i dvojica ljudi ga pogledaše. Osmeha nestade sa Robertsonovog lica kad ponovo progovori:

– Ako sam vas pravilno razumeo, vi mislite da je mlada i lepa gospođica na mom ranču? Iskreno da priznam, njena poseta bi me veoma obradovala i...

Sada je došao red na traperu da ga prekine.

– Pre nekoliko sati je otišla ovamo u pratnji predvodnika Formana – reče ne spominjući šta se u međuvremenu desilo Formanu. – Čim je saznala od doktora Lautona, koji je oдавde svratio na ranč njenog oca, da se ne osećate dobro, krenula je ovamo.

Uznemireni starac se jednom rukom uhvati za grudi, a drugom se osloni o ogradu.

– Nemojte me plašiti, Apači, molim vas! – zagrcu. – Adela nije došla na moj ranč, poslednji put sam je video onog dana kad smo sahranjivali Lorensovog sina. Zar se ni Forman nije vratio kući? On je bar pametan i snažan čovek da bi dozvolio da se nešto dogodi devojci.

– Nema ni njega.

Starac se još više usplahiri.

– Moramo je sva četvorica potražiti – povika. – Benete – opet se okrenu onom mladom kauboju – osedlaj nam konje. I sam si rekao da si prekjuče i juče video nekog čoveka kraj šume na Ludom bregu. Nije li tako?

– Video sam ga i danas pre podne – zagunda ovaj malo kroz nos. – Stajao je neko vreme, posmatrao me, pa kad je video da i ja njega uporno posmatram, nestao je u šumi.

– Ljudi ima svakojakih, Apači – drhtao je od uzbuđenja starčev

glas. – Na sahrani sam čuo da je takva jedna protuva koja se motala iznad pašnjaka ranila Klajva i pucala na vas dok ste je gonili. Pretražićemo šumu i nadam se da ćemo jednu devojkicu živu i nepovređenu naći, a onog gada uhvatiti.

Traperu je trebalo dosta vremena da ga odvrati od te zamisli, utoliko pre što je padao mrak i što je svaki žbun te šume na Ludom bregu predstavljao podesno skrovište za razbojnika i potencijalnu opasnost za one koji su ga tražili.

Tek kad mu obeća da će čim se vrati na ranč sakupiti sve Elbertonove ljude i s njima, uz pomoć baklji, pretražiti šumu, starac se primiri i na navaljivanje Beneta pristade da se vrati u kuću i legne u krevet iz kog, kako primeti pažljivi kauboj, nije smeo ni da ustane.

Vest koju je traper doneo na ranč umalo ne ubi Elbertona. Posle ubistva Džordža, strašnija vest od te nije mogla da bude. Njegova kćerka je nestala i ne zna se gde se nalazi!

Hvatajući se kao davljenik za slamku, on posla po jednog čoveka na Folsomov i Perkinsov ranč, kao i na farmu Franciska de la Kueve podgrejavan nadom da se Adela ko zna kako i zašto nalazi na nekom od njih.

Poslati ljudi se ubrzo vratiše. Niko sa tih rančeva i farme nije video tog dana Adelu Elberton.

Posle toga, šestorica kauboja sa traperom i rančerom na čelu, noseći upaljene buktinje, pretraživala je do pola noći šumu na Ludom bregu i na kraju, bez ikakvih rezultata, napustila potragu.

Kada su pošli ka onoj strani brega koja je bila okrenuta ranču, Elberton, koji je izašao prvi iz šume najednom kriknu i upravi ruku s bakljom na tu stranu.

A tamo dole, gde se nalazio ranč, jedna ogromna buktinja se uzdizala prema nebu palacajući plamenim jezicima.

Kao bez glave svi poteraše konje natrag.

Zahvaljujući tome što su se na ranču nalazila još dva kauboja, zatim Izabela i njen muž, pa i dovoljno oporavljeni Klajv da za svaki slučaj sam izađe iz kuće kojoj je pretila vatra sa upaljene daščare, u buktinju se bila pretvorila samo ta daščara. Ona je bila poprilično udaljena od kuće, a povetarac bio suviše slab da bi na nju, koju su ljudi neprestano polivali vodom na onoj strani do daščare, preneo plamen.

I baš kad su traper, a za njim ostala sedmorica uleteli u dvorište puno konja isteranih iz korala, daščara se uz tresak sruši. Plamen i varnice poleteše još jednom prema nebu, a onda sve to počeo da gori normalnim plamenom koji su mogli bez ikakve bojazni da kontrolišu.

Izabela je kroz plač jedva uspela da objasni kako ju je pucketanje vatre u jednom trenutku probudilo i kako je videla daščaru u plamenu, posle čega je počela da vrišti i da doziva u pomoć misleći da su se ostali vratili iz šume na Ludom bregu.

Kako je došlo do požara, i to usred noći, to ona, a ni njen muž, kao ni kauboji što su bili ostali na ranču, nisu mogli da pretpostave. Tvrdili su samo to da niko od njih posle večere nije ulazio u daščaru.

Samo je traper naslutio da su i u tu paljevinu bili umešani prsti onoga koji je na ovaj način namera-
vao da dotuče Lorensa Elbertona i da mu za sada ostavi samo goli život, ako mu jednog dana i njega ne oduzme.

Podmetnuti požar, pa i sam rančer su tog trenutka malo interesovali trapera. Njega je više nego ista interesovala sudbina devojke koju je zlikovac imao u svojim rukama i sa njom mogao da radi šta je hteo. A on, i pored najbolje volje, nije mogao da učini ništa za njen spas! Osećao se bespomoćnim.

Daščara je dogorevala kad su u dvorište ujahali Marvin Folsom i

trojica kauboja, među kojima se nalazio i crnac Hari, a odmah za njima i Alman Perkins sa dvojicom svojih ljudi. Podstaknuti plamenom buktinjom koja se sa velike udaljenosti mogla da vidi pohitali su da pomognu u gašenju požara i bili presrećni što je kuća ostala čitava. Jer, daščara, još bolja i veća, mogla se sagraditi za nekoliko dana.

— Sve što ti bude trebalo: i ljudi, i materijal, i alat, dobićeš od mene — govorio je Folsom obgrlivši oko ramena svog potištenog suseda. — A što se Adele tiče, ubeđen sam da će je Apači pronaći i pohvatati razbojнике koji su se tako sramno poigrali s tobom. — Okrenuo se prema traperu i dodao: — Ako u tome možemo da pripomognemo, računajte na nas u svako doba i u svakoj prilici.

Folsom i dvojica njegovih ljudi su odlazili kad je traperu i Elbertonu što su ih ispratili do vratnica prišao tamnoputi Hari.

— Gospodine — stade on pred Elbertona — želeo bih nešto da vam kažem što će vas, možda, interesovati.

15.

OTKRICE DŽOMA KELUNDE

Rančer ga dotače bludećim pogledom.

— Kaži, Hari — reče, pa se okrenu prema traperu. — Hari je, kapetane, bio na našoj strani u vreme građanskog rata. Priključio nam se u Džordžiji sa grupom crnaca i ostao u mojoj desetini sve do kraja rata. Sa mnom je došao ovamo, radio kod mene jedno vreme, pa na molbu Folsoma prešao kod njega da mu obrađuje baštu... Šta si želeo da mi kažeš, Hari?

— Nešto što mi je juče ujutro rekao moj prijatelj Džomo Kelunda iz Alabame, koji je sa nekolicinom uspeo da prebегne u Teksas i da se pre mesec dana zaposli kod farmara, gospodina Fernandesa.

— Veoma sam umoran i zabrinut,

Hari – reče mrzovoljno rančer. – Možemo li o tome razgovarati drugom prilikom?

– Možemo, gospodine, ali mi se učinilo da bi to moglo biti važno za vas, pogotovo posle onoga što se dešava na vašem ranču.

Traper, koji beše krenuo ispred njih, naglo se zaustavi.

– Recite, Hari – podstaje ga. – Šta vam je prijatelj rekao?

– Njega je, kapetane – oslovi tamnoputi trapera onako kako ga je oslovljavao njegov desetar iz rata Elberton – gospodin Fernandes poslao juče ujutro na ranč gospodina Robertsona, da otud nešto donese.

U tom trenutku i Elberton pokaza interesovanje za ono što je Hari govorio.

A Hari nastavi:

– Džomo je otišao na ranč gospodina Robertsona i javio se njegovom kauboju Strongu. Ovaj je o dolasku Džoma obavestio gospodina Robertsona, te se ovaj pojavio na prozoru i dobacio drugom kauboju, Benetu da Džomu iznese iz šupe ono po šta je ovaj došao. Mislím da je bio u pitanju nekakav alat. Začuvši taj glas s prozora, moj prijatelj je stao kao gromom pogođen.

– Zašto, Hari? – upita rančer.

– Zato što je taj glas on slušao od malih nogu i što nikad ne bi mogao da ga zaboravi.

– Kome je taj glas pripadao? Rekao si Robertsonu. Kako je mogao Džomo da čuje taj glas od malih nogu, kad si maločas rekao da je on nedavno pobećao iz Alabame?

– Dobro ste primetili, kapetane – zablistaše Harijevi krupni beli zubi u mraku. – Taj glas je pripadao njegovom nekadašnjem gospodaru, vlasniku plantaže u Alabami na kojoj se moj prijatelj rodio i na kojoj je bio sve do onog dana kad se sa još trojicom pridružio našoj četi i učestvovao u paljenju plantaža i hvatanju odbeglih veleposednika, naročito onih za kojima je raspisana vojna poternica. Jedan od njih

bio je njegov bivši gospodar. – Hoćete da kažete – živnu najednom traperov glas – da je onaj sedokosi starac Robertson njegov bivši gospodar?

– Tako je, kapetane. Džomo Kelunda mi se kleo da nije pogrešio. Svog gospodara je prepoznao i po jednoj brazgotini koju on ima na desnoj strani čela.

– Do đavola! Robertson zaista ima takvu brazgotinu – seti se traper.

– Vi stalno govorite: Robertson!

– Zar se on ne zove tako? – pogleda traper u njega, pa u Elbertona.

– Džomo kaže da se njegov bivši gospodar ne zove Haurad Robertson.

– Nego?

– Džastin Dekster. Džomo kaže da on ranije nije nosio bradu i brkove ni kosu toliko dugu. Kaže da mu je kosa bila samo malo prošeda i da mu lice nije bilo ovako izbrazdano borama. On trvrđi da su njegovog gospodara posle rata na sve strane tražili, ali ga nisu pronašli. Prestali su da se raspituju za njega kad je pre sedam meseci došlo do opšte amnestije južnjaka čija su imena bila na vojnim poternicama.

Crnac malo zastade, pa upita Elbertona:

– Zar se, gospodine, Robertson nije pojavio u ovom kraju pre godinu dana i zar nije prodao ranč i sad želi da ode odavde?

– Da. Kod svog brata farmera – potvrdi Elberton.

– Eto vidite, gospodine Džastin Dekster je promenio ime i pobećao ovamo da bi se skrivao od onih koji su tragali za njim. Posle amnestije on nema potrebe više da se skriva i želi da se vrati. Kuda? To toliko nije ni važno. Za mene je važnije to zašto je on iz Alabame pobećao čak u Teksas i zašto se nastanio baš u ovom kraju?

Rančer se tek sada trže i uhvati ga za ramena.

— Šta hoćeš da kažeš, Hari? — upita i zagleda mu se u oči čije su kao sneg bele beonjače odudarale od mraka i tamnoputog lica. — Šta hoćeš da kažeš, do đavola? — tresao ga je naslućujući i sam nešto što mu ranije nije padalo na pamet.

— Vi znate, gospodine, a kapetan to zna i bolje od nas dvojice, da smo mi, Armija Severa, spalili Džordžiju i Alabamu. Vi znate da je u Alabami, po naređenju našeg kapetana Endersona, učestvovala u tim paljevinama i naša desetina.

— Znam. Pa?

— Džomo kaže da je baš naša desetina zapalila zgrade na plantaži Džastina Dekstera i da se priča da su u tom požaru izgorele njegova žena i dve kćeri.

— To nije moguće! — razdera se rančer. Pre paljenja je detaljno pregledana svaka prostorija u zgradi, kako se ne bi desilo da je neko ostao unutra.

— Ja vam prenosim samo ono što mi je Džomo juče ispričao preplašen da ga je gospodin Robertson, odnosno gospodin Dekster prepoznao. Ako je to tačno, gospodine, da su u požaru stradale njegova žena i dve kćeri, tada je gospodinu Deksteru bilo potrebno mnogo vremena da vas pronade. Ne zaboravite da od njegovog doseljenja u ovaj kraj nisu protekla ni tri meseca, a gospoda Elberton je stradala u požaru.

— O bože! — uhvati se rančer za glavu obema šakama.

Traper je stajao kao skamenjen. Sve to što je ispričao ovaj promućurni tamnoputi momak najednom se savršeno uklapalo u ona mesta sa nepoznanicama od kojih u potrazi za zločincem nije mogao da krene napred.

Najednom je motiv za ubistva i ostalo postao savršeno jasan. Prepredeni starac se sada izmenjen, pojavljivao razobličten bez prirodnih i nameštenih maski u svoj svojoj ranijoj čudovišnoj podobi, kad

mu život čoveka, naročito onoga sa crnom puti, nije značio ništa.

— Ako se to i desilo — zavapi iznova Elberton koga je najednom savest počela da muči — šta sam ja za to kriv? Ja sam samo izvršavao naređenje svog kapetana Endersona. Zašto se taj Dekster nije svetio njemu, generalima Šermanu i Šeridenu i našem današnjem predsedniku, generalu Grantu, koji je onda komandovao celokupnom vojskom protiv južnjaka, nego samo meni?

Traper mu stavi ruku na rame.

— Ne vredi sad o tome razgovarati. Sada, kad zahvaljujući samo Hariju i njegovom prijatelju Džomu, znamo ko vam je naneo toliko zla i kod koga se nalazi vaša Adela, treba požuriti tamo.

— Ako želite, kapetane, ja vam mogu dovesti Džoma, pa će vam on sve to još detaljnije ispričati — javi se Hari polaskan traperovom pohvalom.

— Nije potrebno, prijatelju. Vi i Džomo ste nam mnogo pomogli i Elberton vam to nikad neće zaboraviti — reče traper i pođe prema mestu na kom je ostavio konja.

— Nećete, valjda, opet ići sami, kapetane? — povika za njim rančer.

— Sam se najbolje snalazim, naročito u ovakvoj mrkloj noći — odvрати ovaj s konja, pa ga istera iz dvorišta. Iza vratnica ga zaustavi i okrenu se u sedlu. — Hari, biste li vi pošli sa mnom? — upita tamnoputog momka.

— Sa najvećim zadovoljstvom, kapetane — uzvрати ovaj.

16.

U JEDAN PO PONOĆI

Nebo se predveče opet navuklo oblacima. A kad je ono bilo tako prekriveno njima da se prst pred okom nije video, a vetar što se u sumrak začeo postajao sve jači, tada nije bilo teško privući se zgra-

dama na Deksterovom ranču. Sjahali su još na pedesetak koraka od ograde i tu ostavili konje, a oni se prikrali vratnicama.

Kuća je bila u mraku kao i baraka u kojoj su, verovatno, boravila dvojica Deksterovih kauboja. U šupi, koja se, malo zaklonjena zgradom, videla jednim delom, takode nije bilo svetlosti.

Traper dade znak svom pratiocu da se uputi šupi, a on pride baraci na kojoj je jedan otvoren prozor kloparao na vetru. Iznenadi ga što to nije smetalo dvojici ljudi u njoj, ali i pobudi sumnju da se oni, možda, i ne nalaze tu, već u kući.

Prišao je vratima i otvorio ih. Prodorno su škripnula, te on istrže kolt, šmugnu unutra i priкри se na začetku sobe ne bi li otkud čuo nečiji glas ili ma kakav šum koji bi mu ukazao na mesto na kom se nalaze dvojica Deksterovih pomagača.

Ništa se nije čulo.

Postojao je još malo, pa kresnuo šibicu i podigao je iznad glave. Plamičak osvetli prostoriju dovoljno da vidi kako u njoj nema nikoga. Istina, dva kreveta su se nalazila u jednom uglu ali na njima nije bilo čebadi, niti je iznad njih na zidu, ili na direcima nosačima visilo išta što bi ukazivalo na to da u toj baraci neko živi.

Tu više nije imao šta da traži. Izašao je pred baraku u času kad je iz tame izronio tamnopusi Hari.

— Jesi li šta oktrio u šupi? — upita ga šapatom.

— Tamo nema nikoga, kapetane. U koralu nema nijednog konja. Pomislio sam da se konji možda nalaze na drugoj strani kuće, ali ih ni tamo nije bilo.

— Do davola, nisu valjda umakli? — promrmlja traper. — Šta se u tom slučaju desilo devojci?

— Da pretražimo i kuću — predloži Hari.

Traper pođe oprezno prema vratima. Znao je da će daske na tremu

zaškripati pod njegovom težinom i da će onima, ako ih ima unutra, skrenuti pažnju na neželjenog posetioca. Zato je prišao prozoru prema dvorištu. Pokušao je da okna potisne unutra. Ona su, međutim, bila zatvorena.

Pogled mu privuče otvoren prozor na sobi pod krovom. Vide i grede krova što su nad njim virile napolje.

Primakao je usne Harijevom uvu i šapnuo:

— Donesite laso sa sedla mog konja.

Ovaj otrča gipkim nečujnim korakom i vrati se posle nekoliko trenutaka.

Vešto nabačeno laso na jednu gredu nad prozorom zadržalo se na njoj i on ga zateže. Snažne mišice ponesoše ga naviše i on se ubrzo nađe u sobi.

Šibica ponovo kresnu.

U sobi sa jednim krevetom, ormanom, stolom i stolicom nije bilo nikoga. Srce mu ipak zalupa jače kad na stolici ugleda prebačeni šareni šal, kakav obično nose Meksikanke. Takav šal je dan ranije video na leđima Adele. Da se ona u toj sobi nalazila uveriše ga i komadi konopca koji su bili obmotani oko četiri ugaona nosača kreveta, kojima je devojka, verovatno, bila vezana.

Sumnje, dakle, nije bilo da je rančer Hauard Robertson, ili Džastin Dekster, kako je bilo njegovo pravo ime, ugrabio devojkicu pošto se uz pomoć svojih ljudi pre toga oslobodio Formana.

Takav zaključak je davao odgovor na još ranije postavljeno pitanje: kako je snažni i oprezni predvodnik mogao da dozvoli ubici da mu zađe iza leđa i zarije mu nož među plečke? On, baš kao i devojka, nijednog trenutka nije posumnjao u sedokosog starca i dvojicu njegovih ljudi koji su ih presreli ispod Ludog brega.

Posle ovog otkrića, kao i po tome što se niotkud ništa nije čulo, zak-

ljuči da u kući nema nikoga i da ne treba gubiti vreme šunjajući se od jedne sobe do druge. Upalio je petrolejku, sišao u prizemlje i proleteo kroz preostale sobe koje su bile u neredu kao da se neko na brzinu sprema na put.

Ni u kući nije bilo ni žive duše.

Pozvao je Harija i ovaj je ušao.

— Umakli su — reče mu.

— A gospodica Adela?

— Odveli su je.

— Vi znate, kapetane, da je Dekster prodao svoj ranč i da je ovih dana trebalo da ode s njega? — podseti ga tamnoputi na ono što je bio čuo.

— Znam.

— Ja mislim da je on otputovao na svoju plantažu u Alabami.

— Može biti. Znaš li gde mu se plantaža nalazi?

— Ne znam, ali će nam to reći moj prijatelj Džomo Kelunda.

— Hajdemo k njemu, Hari. Dekster i njegovi ljudi nisu daleko da ih ne mogu stići. Ne znam jedino to kako je taj prepređeni starac naterao devojkicu da ga poslušno sledi, jer da je vodi vezanu i skrivenu bilo bi glupo. Dugačak je to put.

— Otkud znate, kapetane, da je ona s njima? — uznemiri ga momak tim svojim pitanjem koje je imalo smisla. — Onaj ko spasava svoju kožu, ne bi sebe opterećivao još jednim problemom više.

Morao je da prizna da je u tim rečima bilo mnogo logičnosti, pa ipak, nešto mu je govorilo da je devojkica živa i da se nalazi sa Deksterom. Otkrije li mesto kraj kog se nalazi njegova plantaža, moći će da pretpostavi i način koji će zlikovac upotrebiti da bi što pre došao do svog cilja, kao i pravac kojim će putovati.

Farmer Fernandes de la Kueva bio je veoma iznenađen kad ga je probudio jedan njegov čovek i rekao mu da ga u dvorištu čeka Apači Tom i crnac koji radi kod Folsoma.

Nabacio je samo vuneni pončo preko glave i izašao pred zgradu.

— Čemu treba da zahvalim za ovu vašu posetu senjor Apači? — upitao je ljubazno.

— Želeo bih da porazgovaram s vašim radnikom Džomom Kelundom.

Čovek raširi nemoćno ruke.

— Na žalost, senjor Apači, u tome ne mogu da vam pomognem — reče — Džomo je juče predveče ubijen. Neko mu je prerezao vrat i gotovo odvojio glavu od tela. Zašto vam je Džomo bio potreban?

Umesto da odgovori, traper njemu postavi pitanje:

— Zna li gde je on ranije živio? Mislim pre nego što je prebegao u Teksas.

— U Alabami, na jednoj plantaži.

— Gde se nalazi ta plantaža? To mi je veoma važno.

Farmer sleže ramenima.

— U toliko mi je žalije što ne mogu da vam odgovorim na to pitanje. Zašto vas sve to interesuje, senjor — insistirao je znatiželjni Meksikanac.

— Zato što na toj plantaži treba da potražim čoveka koji je ubio Džoma, a možda još nekoliko drugih ljudi — odvrati traper i sa Harijem odjaha sa farme.

— Slažete li se, kapetane, da je Dekster otputovao na svoju plantažu? — upita ga Hari kad odmahnuše.

— U to sam gotovo siguran. Samo, kakva korist od toga što znam da je otputovao u Alabamu na tu plantažu, kad ne znam gde se ona nalazi? Alabama je velika i bila bi mi potrebna dva—tri meseca da ga pronađem.

Seti se Elbertonovih reči koje je ovaj izgovorio na dan sahrane svog sina, a koje su se ticale tog istog sedokosog starca što se prenemagao i izvrsno odigrao svoju ulogu, pa čak i istisnuo nekoliko suza. Elberton je tada a i kasnije rekao da je velika šteta što je taj dobri čovek

prodao svoj ranč i što će uskoro otići na farmu svog brata.

Kako je ponekad potreban samo neznatan detalj, pa da čovek dode posle toga do mnogo krupnih podataka. Tako je traperu, kad se tog trenutka seti tih Elbertonovih reči, na jednom iskrslo u glavi pitanje: otкуда mu je poznato prezime Dekster? Gde ga je još ranije čuo?

To prezime, povezano sa pomenutim rečima Elbertona koje su se odnosile na Dekstera i njegovog tobožnjeg brata farmera, urodiše plodom. Apači se namah seti kapetana Ronalda Dekstera vršioca dužnosti komandanta tvrđave »Abraham Linkoln« kraj San-Endžela; Južnjaka koji je ratovao na strani Severa i čoveka koji mu je spomenuo svog jednog preživelog rodaka, rodenog brata Džastina Dekstera, bivšeg plantažera kome je izgubio svaki trag još od rata.

Je li ovaj Džastin Dekster sa ranča kraj reke Nuečes taj kog je kapetan Dekster tražio, ili se slučaj poigrao istim imenima? Je li Džastin Dekster samo zavaravao trag spominjući da odlazi na farmu svog brata, jer njegov jedini brat Ronald nije imao nikakvu farmu? Da li je sve to prepređeni stari čovek tako predstavljao da bi spokojno mogao otići na svoju plantažu u Alabami na kojoj ga niko neće tražiti, jer niko i ne zna za nju?

Problem je sada bio lako rešiv. Ako su ovaj Džastin Dekster i onaj o kome mu je govorio zapovednik tvrđave »Abraham Linkoln« isto lice, tada treba požuriti u tvrđavu i od kapetana saznati gde se tačno nalazi plantaža njegovog brata.

Bio bi to dug put kad bi se posle toga išlo u Alabamu na konju ili u poštanskoj kočiji. Međutim, u to vreme, pored glavne transkontinentalne pruge koja je prelazila preko celog američkog kontinenta povezujući Istok i Zapad, postojale su pruge na mnogim međudržavnim

pravcima, tako da se železnicom mogao prevaliti put u raznim pravcima mnogo brže.

Zaustavi vranca.

— Hari — reče simpatičnom saputniku — odjaši na Elbertonov ranč i reci mu da sam otišao u potragu za Deksterom i Adelom.

— Ne mislite čak u Alabamu, kapetane!? — zapanji se Hari.

— Ako treba, i tamo — odvrati traper.

Dok je prevaljivao milje prema severu, u jedno je bio siguran: da se Dekster sa zarobljenom devojkom i svojom dvočlanom pratnjom neće moći da kreće tako brzo kao on i da tih nekoliko sati prednosti koje je razbojnik imao ne znače ništa u poređenju sa brzim nogama mladog izdržljivog vranca.

I pored toga što će najpre svratiti u tvrđavu kraj San-Endžela, traper odluči da se za svaki slučaj nađe u Fort-Vortu, iz koga polaze vozovi na razne strane, pre Dekstera. Za takvu odluku je bilo razloga: Fort Vort je Deksetru bila najbliža tačka sa koje se vozom mogao otisnuti prema svojoj Alabami.

Bili su to traperovi planovi i nagađanja. Hoće li se baš sve odvijati tako kako je planirao?

17.

PONOVO U TVRĐAVI

U Sonoru je ujahao oko podne, a iz nje nastavio put do Kristovala poštanskom kočijom, da bi preostalih petnaestak milja projahao i u tvrđavu ušao naveče, u vreme kad su svi osim stražara, bili na večeri.

Stražar, koji ga ovog puta prepozna još dok je prilazio, otvori kapiju i propusti ga u egzercirište.

— Kapetana Dekstera ćete naći u trpezariji — pokaza mu baraku što je izvirivala iza komandature iz koje je i do kapije dopirao ljudski zagor i čagananje sudova.

Uveo je vranca u natkriveni korral, rasedlao ga i prebacio ćebe preko njegovih zagrejanih leđa. Za-

tim je sa gomile sena doneo jedan naviljak i stavio ga pred njega.

Tek posle toga je prišao baraci koja je bila duplo duža od komandature i nadovezivala se na kuhinju. Otvorio je vrata i stupio u prostoriju duž koje su bila postavljena dva stola s jednog kraja na drugi i duž jednog i drugog zida. Na klupama sa jedne i druge strane sedeli su vojnici, dok je kapetan Dekster sa oficirima i podoficirima zauzimao pročelje koje je spajalo oba ta stola razmaknuta za nekoliko koraka.

Oni koji su ga prvi ugledali, zažagoriše još više.

Neko od oficira pokaza kapetanu na vrata i na orijaškog traperu kraj njih, a on, shativši ko se tamo nalazi, ustade sa svog mesta i doviknu:

— Kapetane Line, došli ste na vreme da večerate s nama. Molim vas, dodite ovamo!

Oni oko zapovednika razmakoše se te traperu napraviše mesto, a kuvar donese tanjir s jelom.

Još nije bio ni prihvatio kašiku, kad jedan narednik ustade držeći u jednoj ruci prazan plehani tanjir, a u drugoj oblizanu kašiku.

— Dozvolite mi, kapetane, da nešto kažem — obrati se zajapurena lica zapovedniku dok su mu oči čudno svetlucale.

— Recite, Kalagane!

Narednik tada pređe pogledom preko svih onih što su sedeli za stolovima i posmatrali ga. On potom izgovori samo tri reči:

— Za Apači — Toma!

Viknuo je to iz sveg glasa i počeo da udara kašikom po tanjiru.

Narednih nekoliko trenutaka čulo se zveckanje kašika i tanjira sa svih strana. Čak se i dvojica poručnika pridružiše tome.

Kad prestadoše, kapetan Dekster se osmehnu.

— Zna li zašto su vas dočekali ovakvom dobrodošlicom? — upita traperu.

Ovaj je čekao da on sam to kaže.

— Zato, kapetane, što su ubeđeni da ste pre nekoliko dana, kad smo po onoj mećavi pošli prema logoru Čikasava, time što ste pripucali i uzbunili Indijance, mnogima spasili život. Pri tom mislim na moje ljude, a ubeđen sam da bi i crvenokošci trebalo da vam budu zahvalni.

Začudo, u njegovom glasu nije bilo nimalo ljutnje. Zato traper uzvрати sa mnogo takta:

— Više ste vi i jednim i drugima pomogli svojom mudrom odlukom da se na vreme udaljite od Jelenske gore, nego što sam to ja učinio pucnjevima iz puške.

Zapovednik se ponovo nasmeja.

— Bilo kako bilo. Ja se sada kuvam na vatri i smišljam šta da napišem generalu Šeridenu koji svakog dana očekuje izveštaj o pohodu.

— Napišite mu istinu — podstaje ga traper.

— Istinu — izvi zapovednik obrve. — Kakvi ćete vi tada ispasti u njegovim očima?

— U svakom slučaju, ja ću imati manje neprijatnosti jer nisam vojnik, nego vi kad ne biste spomenuli ko je kriv za povlačenje vašeg eskadrona.

To izazva smeh svih oko zapovednika.

— Tako mi boga, to ću i učiniti — živnu zapovednik kao da mu kamen spade sa srca, pa upita: — Kako to da vas je put opet naveo pored naše tvrđave? Koliko znam, ne planiramo nikakav novi pohod protiv Indijanaca da bi vas to podstaklo da dodete i da nam pokvarite planove — dodade više šaljivo nego zajedljivo.

— Dolazim radi nečega drugog — uzvрати traper. — Želim da vas obavestim da sam pronašao vašeg brata.

Deksterova ruka sa kašikom zauzstavi se na pola puta i on je spusti u tanjir, pa obrisa usta.

— Mog brata Džastina?

— Njega — klimnu traper potvrdno glavom. — Ali o tome

ćemo porazgovarati posle večere u vašoj radnoj sobi.

— Sa nestrpljenjem očekujem taj razgovor, kapetane. Brata nisam video od početka rata.

Dok je traper dovršavao večeru i ispijao pivo iz vrča narednik Kalagan je okupio grupu vojnika. Kad traper i kapetan podoše prema vratima, udno drugog stola odjeknu pesma:

**Preko prerije jezdi Tom Lin
Baš kao mesec na putu svom.
Teksasom jaše teksaški sin,
Koga još zovu Apači Tom.
Teksaški sin,
Hrabri Tom Lin...**

Dekster mu stavi šaku na mišicu.

— Priznajte, kapetane Line, da niste ravnodušni kad čujete kako pevaju ovu popularnu pesmu o vama?

Traper se nasmeja i ne reče ništa. Izadoše iz barake i podoše prema onoj što se nalazila ispred nje.

— Gde ste sreli mog brata? — upita zapovednik kad se nadoše u njegovoj kancelariji.

— Na jednom ranču u blizini Kemp—Vuda. Ranč je njegovo vlasništvo od pre godinu dana, kad se u taj kraj i doselio.

— Tako blizu mene, a ja to nisam znao — iznenadi se zapovednik.

— Tamo se nije zvao Džastin Dekster, već Hauard Robertson.

— Shvatam zašto je promenio ime. Međutim, posle donošenja Zakona o opštoj amnestiji, može ponovo uzeti svoje pravo ime. — On zatim iskosa pogleda trapera i upita: — Otkud znate da je taj Robertson moj brat?

— Jedan crnac, koji je radio na njegovoj plantaži, prepoznao ga je.

— Jeste li ga i vi videli?

— Jesam i razgovarao sam s njim.

— Onda mi ga, molim vas, opišite da bih bio siguran da je to on

— Je li dovoljno da spomenem ožiljak na desnoj strani njegovog čela i da kažem da je mršav i niskog rasta?

— Sasvim dovoljno. On je! Jeste li mu rekli da se ja nalazim u ovoj tvrđavi?

— Nisam stigao. Pre nego što sam shvatio ko je on, umakao je sa svog ranča.

— Umakao? — uozbilji se zapovednikovo lice. — Šta hoćete da kažete?

— Kapetane, ono što ću ispričati o vašem bratu neće vam biti ni malo prijatno — upozori ga Apači.

Deksterove usne se stisnuše.

— Molim vas, sve mi recite! Bilo šta da ispričate o mom bratu to me, poznavajući ga, neće iznenaditi.

Pola sata je traper pričao o perfidnim zločinima tog na izgled tihog i simpatičnog sedokosog čoveka, da bi na kraju završio sa ubistvom Formana i otmicom Adele Elberton.

— I pored svog zakržljalog tela, Džastin je uvek bio nasilnik, jer mu se niko nije smeo suprotstaviti — govorio je zapovednik polako kao da se priseća. — Prebijao je, pa i ubijao crnce, zavađao se sa susedima, maltretirao ženu zato što mu je rodila dve kćeri, a nijednog sina, tukao mene dok sam bio mali. Ali da pobije toliko nevinih ljudi za ono što mu je učinjeno u ratu, zbog čega je samo taj prokleti rat kriv, to je čudovišno, za to, makar da mi je sto puta brat, treba da odgovara.

Prišao je zidu na kom je visila velika geografska karta Sjedinjenih Američkih Država.

— Potpuno se slažem s vama da je krenuo u Alabamu na svoju plantažu čvrsto ubeđen da njegov pravi identitet nije otkriven i da niko ne sumnja u njega kao u počinioca tih zločina i otmičara devojke.

Pokazao je štapićem na središnji deo Alabame.

— Naša plantaža se nalazi između gradova Mongomeri i Union Springs, kraj reke Talapose. Ovde!

– upravi vrh štačića na jedno mesto na karti.

– To je veoma dug put – primeti traper.

– Jeste i smatram da ste dobro pretpostavili da on taj put neće prevaliti na konju ili u poštanskim kočijama, pogotovo kad vodi devojkicu koju je ko zna čime primorao da bude mirna. Koristiće železnicu. I njemu je, kao i vama i meni, dobro poznato da iz Fort–Vorta vodi pruga na istok, preko Šrevporta u Luizijani, Džeksona u Misisipiju, do Mongomerija u Alabami. Prema tome, siguran sam da će sa devojkicom i sa tom dvojicom pratilaca sesti u voz u Fort–Vortu.

– To sam i ja zaključio – reče traper. – Ako već sutra ujutro krenem za Fort Vort, stići ću u svakom slučaju tamo pre njih.

– Predložiću vam nešto – reče kapetan Dekster i ponovo sede iza svog stola. – Kroz nekoliko dana morao sam i ja da krenem službeno u Fort Vort. Neću čekati, već ću sutra poći s vama. Mojima ću narediti da sutra upute telegram našoj komandi u Fort–Vortu i da je zamole za obaveštenje od železnice, koje treba mene da sačeka u Fort–Vortu, o tome da li je neko telegramom odnekud rezervisao jedan odeljak za spavanje na ime tog... kako rekoste da se Džastin sada zove?

– Haurad Robertson.

– Dakle, na ime Haurda Robertsona ili na ime Džastina Dekstera. Moj brat je uvek bio veliki gospodin i on se na tako dugom putu ne bi zadovoljio kupeima u običnom vagonu, već odeljkom za spavanje.

– Na to ga, uostalom, nagoni i prisustvo devojkice – primeti traper.

– Tačno. Prema tome, kapetane Line, ako naše pretpostavke budu tačne, kad prekosutra stignemo u Fort–Vort tamo ćemo, nadam se, saznati tačan datum kad moj brat treba da krene vozom za Alabamu. A onda ga prepustam vama.

– Mogu li svog konja ostaviti ovde i uzeti odmornog? – upita traper.

– Razume se! I tako ćemo se, nadam se, zajedno sa tom jadnom devojkicom vratiti ovamo, da biste vas dvoje potom nastavili put prema jugu.

18.

U HOTELU „VIKTORIJA“

U Fort–Vortu su bili stacionirani Četvrti, Šesti i Deveti puk kojima je general Šerman, u to vreme vrhovni komandant vojske Sjedinjenih Država, postavio za zapovednika svog prijatelja generala Grenvila Dodža, onoga što je pri gradnji transkontinentalne železničke pruge bio glavni inženjer deonice koju je gradilo sa Istoka ka Zapadu Savezno pacifičko društvo, popularnije zvano Union Pacifik.)

Iako je Apači dobro poznao generala Dodža i voleo da ga vidi, bojao se da će ga susret s njim u vreme kad mu je svaki trenutak bio dragocen odvući od zadatka zbog kog je došao. Zato se složio s kapetanom Deksterom da ovaj sam ode u komandu, da posvršava svoje poslove i uzme podatke koji su trebali da ga čekaju u njoj.

– Nismo se prevarili – rekao je traperu kad se posle dva sata otud vratio. – Moj brat je rezervisao na svoje pravo ime odeljak za spavanje u vozu koji sutra u sedam časova polazi odavde prema istoku. Prema tome, pred nama su ceo jedan dan i cela naredna noć za odmaranje.

– Možda bismo mogli da obavimo posao još danas – primeti Apači.

1) Pročitajte roman „APAČI TOM I GVOZDENI MUSTANG“, izdanje istog izdavača, sveska broj 903. – Prim. redakcije.

– Kako to mislite?

– Ako je vaš brat rezervisao ode-
ljak za spavanje u vozu koji sutra
polazi, znači da danas stiže u Fort
Vort, i to najverovatnije u nekoj od
poštanskih kočija koja prispeva s
juga.

– Dobro ste zaključili.

– Trebalo bi samo saznati gde se
u gradu zaustavljaju poštanske ko-
čije, pa bih ja motrio na svaku koja
stigne.

Vojnik, koji je stajao u njihovoj
blizini i čuo o čemu razgovaraju,
priskoči im u pomoć i reče da se
sve kočije zaustavljaju ispred ho-
tela „Viktorija“, a naspram šeri-
fove kancelarije.

– To je izvrsno! – reče traper
svom drugu. – Iznajmićemo u ho-
telu sobu, pa ćemo motriti na ko-
čije. Ubeden sam da će i vaš brat
iznajmiti sobe u istom hotelu.

Hotel „Viktorija“ se nije mnogo
razlikovao od saluna sa sobama za
prenočište po manjim gradovima,
samo je bio prilično veći i imao po-
seban ulaz u kafanu i iz nje u izdvo-
jen restoran, a poseban za sobe na
spratu.

Prema želji su dobili sobu tačno
iznad tog drugog ulaza, te su bili si-
gurni da im neće izmaći nijedan
putnik koji izađe iz prispele kočije,
a pogotovo ne takvi putnici kakvi
su sedokosi Dekster i prelepa
Adela Elberton.

Do podne je stigla samo jedna
kočija, i to sa Zapada.

U toku ranog popodneva su stigle
još dve, u kojima takode nije bilo
onih koji su ih interesovali.

– A onda, nekoliko minuta iza
pet stigla je kočija iz San-Sabe i
Bronvuda.

Kao i do tada, traper i kapetan su
se nalazili kraj prozora u svojoj
sobi.

Kočijaš je sišao, oborio papučicu
sa one strane kočije koja je bila
okrenuta hotelu i putnici su počeli
da izlaze.

Prvog koji je izašao, traper je
odmah prepoznao.

Bio je to crnokosi kauboj Benet.
Izašao je i, kao da nekoga traži u
gomili ljudi koja se bila okupila,
pogledao je na sve strane.

Traper napravi mesto kapetanu
koji se nalazio iza njega, pa pokaza
rukom prema drugom Dekstero-
vom kauboju koji odmah iza Be-
neta izađe, okrenu se prema kočiji i
nekome pruži ruku.

– Tu su – zagrca. – Ona dvojica
rade kod vašeg brata.

Osoba kojoj je ruka bila pružena
ne prihvati je, već se pridrža za ot-
vorena vrata, spusti svoju malu
nogu na papuču i side na zemlju.

– Je li to devojkica o kojoj ste mi
govorili? – upita kapetan.

– To je Adela Elberton – odvrati
traper. – Na kraju ćete videti svog
brata. Eno ga! Je li moguće! – iz-
baci potom traper iznenađen izgle-
dom bivšeg rančera.

Ovaj side s kočije lako kao mla-
dić i odmah uhvati zbunjenu de-
vojku ispod ruke. Potom reče nešto
Strongu koji ostade kraj kočije, a
on, devojkica i Benet se uputiše ho-
telu.

U trenutku kada se rančer Dek-
ster pojavio iz kočije, teško se mo-
glo zaključiti ko je bio više iznena-
đen: kapetan, ili traper. Kapetan je
ugledao sedokosog čoveka izbraz-
danog lice i čela borama što mu je
sada izgledao još niži i mršaviji
nego onda kad ga je poslednji put
video. A traper sada nije gledao iz-
nemoglog starca zaraslog lica u
bradu. Sada kosa, je istina, ostala,
ali je bila dobro skraćena, dok su
brada i brkovi bili obrijani, te je
Dekster izgledao mlađi.

– Koliko vaš brat ima godina? –
pita traper.

– Tačno pedeset – odgovori ka-
petan. – meni izgleda deset godina
stariji.

– A meni bar petnaest godina
mlađi nego proteklih dana kad je
bio na ranču.

– Imali ste pravo za devojkicu.
Veoma je lepa – primeti kapetan

dok je njegov brat s njom i Benetom nestajao na ulazu.

Traper odškrinu vrata prema hodniku. Pošto se njihova soba nalazila na početku, oni što su odozdo dolazili stepenicama morali su proći pored nje na putu prema svojim sobama.

Tako se i desilo.

Uz stepenice se začuše koraci, koji se nastaviše i u hodniku. Dok su prolazili pored njihove sobe, ču se Deksterov glas:

— Ti i Strong ćete biti u ovoj sobi prema ulici, a ja ću se sa devojkom nalaziti u ovoj što gleda u dvorište. Onaj dole mi reče da se ona sastoji iz dve manje prostorije sa po jednim krevetom u svakoj tako da se lepa gospodica ne mora da boji spavanja sa mnom u istom krevetu — dodade ironično.

— Hoćemo li kasnije svi zajedno u restoran? — upita Benet.

— Nas dvoje se nećemo pojavljivati. Zato ćeš nam malo kasnije, dok se uredimo od puta, doneti nešto lepo od jela i pića.

— U redu — odvrati Benet.

— Neka Strong donese stvari u moju sobu.

— Reći ću mu.

Jedna i druga vrata se otvoriše. Sa one strane hodnika na kojoj su se nalazile sobe prema dvorištu začu se struganje reze kao da je neko njome zaključao vrata za sobom.

Sve se utiša do časa kad se Strong pojavi sa stvarima. Nosio je dva povelika kovčega koja unese u Deksterovu sobu, pa se vrati u svoju i Benetovu.

— Želim da jedan od vas dvojice uvek bude u toj sobi — doviknu za njim bivši plantažer i rančer.

— Biće, gazda — obeća kauboj.

— Ponovo je zaključao sobu iznutra, a ova dvojica nisu primetili traperu.

— Kada ćemo stupiti u akciju? — zapita kapetan.

— Sačekaćemo da vaš brat naruči večeru. Biće to najpodesniji trenutak.

Vrata njihove sobe ostadoše i dalje odškrinuta. Proteče gotovo ceo sat pre nego što traper ču kako se vrata Deksterove sobe ponovo otključavaju i otvaraju, zatim odjeknuše dva koraka preko hodnika, pa se začu kucanje na vratima sobe dvojice Deksterovih ljudi.

— Benete! Stronge! — pozva Dekster oštrim glasom ljut što se niko od njih dvojice nije javio odmah po njegovom kucanju.

Niko se ne javi, te se kucanje ponovi, a malo kasnije se uz škripu otvoriše i vrata. Po onome kako se Dekster razdrao bilo je očigledno da je obojicu svojih ljudi zatekao na spavanju.

— Sto mu gromova! — vikao je. — Dok biste se vi probudili, mene bi mogao tamo preko neko da isprebija. Zar vas zato plaćam, lenštine?

— Izvinite, gazda! — javi se bunovan Strongov glas. — Umorni smo, pa smo malo odremali.

— Vraga ste odremali! Spavali ste kao zaklani — siktao je i dalje džangrizavi čovečuljak.

— Treba li neko da ode po večeru, gazda? — upita Strong.

— Razume se da treba! Neka donese najbolje što može da se dobije u ovoj priljavoj rupi koju nazivaju hotelom. Uz to, i bocu dobrog francuskog vina.

— Sve ću to doneti, gazda — obeća Strong.

Gundajući, Dekster se vrati u svoju sobu, pa i ovog puta za sobom zaključa vrata. iako je znao da će njegov čovek petnaestak minuta kasnije zakucati na njih.

Iza njega Strong izađe u hodnik i otutnja stepenicama prema restoranu.

— Sad je vreme za akciju — obrati se traper kapetanu. — Kad se Strong vrati sa jelom i pićem, dočekaćemo ga ispred naših vrata.

Dugo nisu čekali. Teški Strongovi koraci čuli su se pri vrhu stepeništa kad je kapetan Dekster izašao iz sobe i našao se pred njim sa uperenim koltom u njegov stomak.

– Ulazi u ovu sobu i da nisi pisnuo, inače će te davo odneti! – prosihtao je i slobodnom rukom mu pokazao na otvorena vrata.

Momak je za časak ostao zaprepašćen u hodniku buljeći u oficira, pa je kročio u sobu.

Traper, koga on još nije mogao da vidi, dobro je uradio što je odmah prihvatio veliki poslužavnik iz njegovih ruku. Jer, da to nije učinio, ovaj bi mu, sigurno, onog časa kad se pojavio pred njim, ispao iz ruku sa svim onim što se na njemu nalazilo.

Iako je najpre bio spreman da se pobuni zbog nerazumljivog postupanja nepoznatog oficira, sada, kad je video traperu, nije progovorio ni reč. Bilo je očigledno da je shvatio šta se i zbog čega se to tako dešava, pa je to primio kao neminovnost na koju su on i njegov »gazda« morali da računaju na svom putu do Alabame.

– Ko će po onoga drugog? – upita kapetan traperu zalazeći iza leđa Stronga i vadeći mu kolt iz kubure.

– Opet vi – odvrati Apači. – Moja pojava bi uplašila Beneta, a možda i podstakla da iz očajanja i vernosti prema svom gospodaru učini nešto nepromišljeno što bi Dekstera upozorilo na opasnost. Sve dotle dok se devojka nalazi kraj njega, to ne smemo dozvoliti.

Kapetan zakorači prema vratima.

– Čekajte! – zaustavi ga traper. – Biće bolje da uđete u njihovu sobu s balkona jer bi ma kako kratak razgovor sa Benetom iz hodnika Dekster mogao da čuje, pa da vam, čak i prepozna glas.

– Vi na sve mislite – nasmeši se kapetan i ode prema vratima koja su vodila na balkon što se protezao duž svih soba sa te strane.

Apači gurnu Stronga u ugao u kom ga Benet kad se pojavi u prvom trenutku neće moći da vidi.

Sa balkona je čuo kapetanov glas:

– Stranče, biste li mi pomogli da pomaknem orman u mojoj sobi? Nešto mi je zapalo iza njega.

– Zašto da ne! – odvrati ovaj.

Kapetan je kraj vrata zastao da ga propusti u sobu, a kad je ovaj kročio u nju i zapanjen zastao, pa pokušao da se dočepa kolta, raspali ga snažno drškom svog oružja po zatiljku.

Pao je bez glasa.

– Odlično! – osmehnu se traper dobacujući mu već pripremljeni konopac. – Vežite mu dobro ruke i noge i prevezite mu maramu preko usta.

19.

SUSRET BRAĆE

Kapetan je postupio kako mu je rečeno. Pri tom je bio još predostrožniji jer je kraj konopca kojim je Benet bio vezan obmotao nekoliko puta i oko jedne noge kreveta i dobro ga pritegao.

– Tako – reče. – Sad mislim da možemo da posetimo mog dragog brata i da mu pošelimo dobrodošlicu. Hoćemo li pre toga ovog lupeža da uspravamo?

– Taj će nam biti potreban. Neko treba da ponese poslužavnik sa jelom, jer ga Dekster, po svemu sudeći, s nestrpljenjem očekuje. A ti ćeš, Stronge – ošinu uplašenog kauboja pogledom – učiniti sve onako kako ti kažem?

– Hoću, gospodine – izbacii ovaj kao iz puške.

– Zakucaćeš na vrata sobe tvog gazde i javiti mu se normalnim glasom. Mislim da nije potrebno da te podsećam na ono šta bi moglo da ti se desi ako mu ma čime pri tom staviš do znanja da se čuva.

– Ne brinite, gospodine – pokazivao je ovaj i dalje spremnost da pametno sarađuje.

– Pre toga ćeš odgovoriti samo na jedno moje pitanje koje mi je palo na pamet još onog trenutka kad sam ugledao tvog gazdu i gospodicu Elberton.

– Hoću! – ubaci ovaj spremno.
– Kako je tvoj gazda uspeo da privoli devojkicu na poslušnost?

– Zapretio je da će njegovi ljudi koji su ostali na ranču ubiti njenog oca i njenog brata Klajva, ako se bude opirala ili nekome rekla da je zarobljenica.

– Koliko je meni poznato, on osim vas dvojice nije imao nikoga drugog na ranču.

– I nije, ali to devojkicu nije bilo poznato, zato je tu pretnju prihvatila veoma ozbiljno.

– Ne bih želeo da budem u njegovoj koži ako joj je ma šta učinio – naroguši se traper, a oči mu blesnuše preteći kao dve žeravice.

– Siguran sam da joj nije učinio ništa. Od trenutka kad ju je zatvorio u sobicu pod krovom, pa do maločas, svi smo bili zajedno i nijednog trenutka se nismo odvajali od devojkice. Pred nama joj je obećao da je sve dok ne stignemo na njegovu plantažu u Alabami neće dirati i obećao joj da će imati sve što zaželi ako se uda za njega i s njim ostane.

– Vidi ti matorog jarca! – naljuti se kapetan. – Stari ženskaroš je to i ostao i sada kad mu je pedeset godina. Nijedna iole zgodna crnkinja na plantaži nije uspela da se sačuva od njega.

– Polazi! – tutnu traper poslužavnik u Strongove ruke, pa kad ovaj izađe u hodnik za njim se uputiše on i kapetan.

Ovaj drugi zakuca na vrata.

Iznutra se začu Deksterov glas:

– Jesi li ti, Stronge?

– Jesam, gazda. Donosim večeru – odvrati kauboj.

Namaknuta reza na vratima, sa unutrašnje strane, zaškripa i ova se otvoriše.

Istog časa traper odgurnu Stronga te ovome spade boca s vinom na pod, ali se ne razbi, a on snažno gurnu vrata unutra.

Odbacio je Dekstera do polovine sobe. I dok je ovaj malo ošamućen od udarca glavom o orman poku-

šao da izvuče kolt iz kubure, traper mu priskoči, nogom mu izbi kolt iz šake koja je uspela samo da ga do pola izvuče, pa preneraženog kepeca dogradi za grudi, podiže i ledima tresnu o orman.

Dekster jauknu. Vrata ormara se razbiše i on ostade zaglavljen u njima.

U času kad su u sobu ulazili Strong i kapetan, koji je za svaki slučaj držao kolt uperen u njegova leđa, platnena zavesa koja je pregrađivala sobu se naglo razmače i u otvoru se pojavi Adela Elberton.

Trebalo je videti izraz njenog lica i vrisak koji se začu iz njenog grla.

– Tome! Dragi moj Tome! – pokušala je da kroči prema traperu, ali joj noge onemočaše i ona klonu na ivicu kreveta.

Traper izvuče Dekstera iz krhotina i odbaci ga sada prema krevetu kraj koga se skljkao na pod. Zatim pride devojkicu i pomože joj da ustane.

Reklo bi se da je ona tek tog trenutka bila potpuno svesna činjenice da je slobodna i da za slobodu treba da zahvali tom izvanrednom čoveku koji joj je do tada već jednom spasao život. Njeni prenapregnuti nervi naglo popustiše i ona, obrglivši ga oko vrata, spusti glavu na njegove grudi i zaplaka glasno kao malo dete ne uspevajući dugo da se smiri.

– Kako su moj otac i Klajv? – zapita između dva jecaja.

– Dobro i jedva čekaju da se vratite. Sada se smirite, jer i vi i vaši više nemate nikakvog razloga da se od nekoga plašite.

U drugom uglu sobe dva brata su se posmatrala. Onaj s poda najednom pljunu prema kapetanu i besno se razdra:

– Gubi se iz moje sobe, izdajniče! Tako mi boga, da imam kolt prvo bih tebe ubio... A ti, lupežu – izbulji zakrvavljen pogled na svog kaubojca – jesi li odmah pristao da im pomogneš?

Kapetan ga je posmatrao sa setom u očima. Nekoliko trenutaka je čutao, da bi zatim izgovorio polako:

— Znam da bi me ubio. Džastine, kao što si bez milosti pobio sve te ljude na jugu Edvardove visoravni.

— Bez milosti! — ponovi sa ironijom Dekster njegove reči dok mu se lice iskrivi u grimasu mržnje i prezira. — Kažeš: bez milosti! A jesu li tvoji prokleti Jenki s milošću i božjim blagoslovom pobili onoliko naših Južnjaka dok su harali Džordžijom, Luizijanom i mojom Alabamom?

Kapetan mu pride, uhvati ga ispod mišica i podiže s poda, pa ga gurnu prema krevetu.

— Bio je to rat, ludače — naljuti se sada i on. — Rat koji smo mi Južnjaci započeli i u kome su stradali mnogi nevini, i na jednoj, i na drugoj strani. Zar ti to nije jasno?

— Nije! — odvrati Dekster. — Nije mi jasno i neće mi nikad biti jasno.

— Treba li do kraja života da se svetimo jedni drugima? — nastavi kapetan kao da nije čuo njegove reči. — Zar Vlada i predsednik Grant nisu pokazali puno razumevanja za vas, one najokorelije protivnike Severa, i izglasali vam opštu amnestiju?

— Od vas Jenkija ništa nam ne treba — zareža Dekster malo smirenije.

— Pa ipak si amnestiju prihvatio i pošao natrag u Alabamu, brate. Da nisi počinio sve te zločine ovih dana, sad bi i pored svega onoga što si učinio u ratu, bio slobodan čovek.

— Napolje! — vrisnu još jednom Dekster, pa sa uzdignutom pesnicom polete prema bratu.

Ovaj ga uhvati za nadlanicu i prikovao za krevet.

— Prošla su vremena kada si kao stariji brat mogao da me tučeš. A ja te, sada to možeš da znaš, nikad nisam mrzeo. I posle rata sam se trudio da te pronađem i da ti pomog-

nem. Moja pomoć ti, brate, više nije potrebna. Samo bog može da bude milostiv i da ti oprostí grehe, ako to ne bi bio još veći greh našeg stvoritelja.

Ispusti mu ruku i odstupi od njega.

Dekster se sada okomi na traperu:

— A vi? Zašto me optužujete? O kakvim to ubistvima govori ova prokleta izdajica svog naroda? — pokaza glavom na brata. — Gde su vam svedoci koji će potvrditi sve to za šta me optužujete? — dreknu da su mu žile na vratu, debele kao konopac, iskočile s jedne i druge strane.

— Bilo bi dovoljno i ovo što ste oteli devojkú — odvrati traper mirno. — Mnogi od onih koji su vam pomagali u zločinu koji ste planirali mrtvi su, ali su dovoljna i ova dvojica, što su pošla s vama na plantažu, da posvedoče o onome što ste počinili na Elbertonovom ranču i u njegovoj blizini.

Pogledao je u Stronga, a ovaj smatrajući da se čeka njegov odgovor, odmah je rekao:

— Ja ću posvedočiti, Apači. Sve mi je poznato. Na moju sreću nisam, okrvavio ruke kao što su to učinili moj gazda, zatim Benet i Bert Kenard. Ako niste znali, Benet je sin gospodina Robertsona i jedne Crnkinje sa njegove plantaže.

Dekster nemoćno klonu na lakat desne ruke i iskolači zakrvavljene beonjače na kauboja.

— Ti, kopile! Ti najogavnije kopile na ovom svetu! Ti zmijo otrovnico! — siktao je nemajući više snage da se dere. — Dok si radio za mene imao si para više nego što si ikad video u životu i govorio si da ćeš sve učiniti za mene. A sada...

— To je tačno, gazda — upade mu Strong u reč. — Para imam još uvek, ali bi mi one malo koristile kad bih se s vama i Benetom zakoprcio kroz koji dan na vešalima. Ja to ne želim, jer takvu kaznu nisam ničim zaslužio... Apači — po-

gleda u traperu – spreman sam da vama i kapetanu ispričam sve ono što znam, a znam, čini mi se sve. Spreman sam da to ponovim i pred sudijom kad mom gazdi i Benetu bude suđeno.

– Misliš da ćeš ostati nekažnjen, budalo – zakrešta Dekster.

– Znam na šta mislite i budite ubedeni da ću i to spomenuti – uzvratiti kauboj sasvim mirno.

20.

IZJAVA ALA STRONGA

Džastin Dekster i crnokosi Ted Benet bili su privremeno smešteni u šerifov zatvor.

U sobi Dekstera i Adele sedeli su Apači Tom, kapetan Ronald Dekster, Adela, koja se nijednog trenutka nije odvajala od traperu ne verujući da su njen otmičar i njegov nezakoniti sin na sigurnom mestu, i Al Strong, koji je, izvlačeći se iz blata u koje je i sam delimično zapao, iznosio sve što je znao, pre zbog toga da bi se izvukao, nego da bi olakšao svojoj savesti.

– Gospodina Robertsona – izgovarao je on neprestano lažno Deksterovo ime, jer je pravo saznao tek kad su se pojavili traper i kapetan – sreo sam pre nekoliko meseci u Kemp-Vudu u kōm sam se našao u potrazi za poslom. Mislim da je na njega presudnu ulogu odigrala stara južnjačka bluza na meni i šesir kakav su Južnjaci nosili u ratu, koje sam nosio ne zato što sam učestvovao u njemu, jer to nisam mogao pošto sam na kraju rata imao samo šesnaest godina, već zato što sam tu odeću dobio od jednog pijanca za pola dolara koliko mu je bilo potrebno za bocu viskija. Kakva je da je, ona je bila bolja od moje odeće.

– Primio te je, znači, na posao?
– preseče kapetan uvodnu bujicu njegovih reči.

– Tako je. Kod njega sam zatekao samo Beneta s kim sam se

ubrzo sprijateljio, te mi se on pojavio da je sin gospodina Robertsona koji ima veliku plantažu u Alabami, a ovde se nalazi samo radi toga što treba da obavi nekakav zadatak i da se obračuna s čovekom koji mu je uništio porodicu. Bio sam znatiželjan i kad je Benet od mene izvukao obećanje da ću i sam bez pogovora učestvovati u izvršenju tog zadatka, on mi ga je objasnio.

– Ispričao ti je kako je Lorens Elberton za vreme rata sa svojom desetinom zapalio njegovu plantažu i kako su u kući izgorele Robertsonova žena i dve kćeri? – upita traper.

– Baš to. Gospodina Robertsona su u to vreme tražili Severnjaci na sve strane. Bojeći se da mu oni ne siluju ženu i kćeri od kojih je jedna imala petnaest, a druga sedamnaest godina, jer se to, kako mi je Benet tvrdio, dešavalo, sakrio ih je u maloj sobici pod tavanom. Nije ni slutio šta se može desiti ako Severnjaci upale kuću, a ne primete da u njoj ima nekoga. Oni su to uradili i žena i njene kćeri su izgorele.

– Kako je moj brat saznao ko je to učinio? – upita kapetan.

– Sznao je preko Beneta ko je komandovao desetinom što je zapalila kuću i nestao, da bi za sve vreme bio u vezi sa svojim nezakonitim sinom. S njim je posle rata preko tri godine tragao po Teksasu za gospodinom Elbertonom, dok nisu otkrili gde mu je ranč. Robertson je tada kupio mali ranč od jednog Meksikanca, a taj se nadovezivao na ranč gospodina Elbertona. Čekao je jedno vreme onda je počeo da se sveti. Tada je upoznao mene i doveo me na ranč, a nekoliko dana kasnije pronašao Berta Kenarda, ali ga nije uposlio na svom, već mu je pomogao da se uposli na ranču gospodina Elbertona, pa je tako tamo imao svog čoveka koji ga je obavestavao o onome što ga je interesovalo.

– Rekao si da je on tih dana počeo da se sveti – podseti ga traper.

– Jeste.

– Prvo ste likvidirali gospodu Elberton?

– To je učinio Kenard. Bio je čuvar stada i provodio je najviše vremena u brvnari na pašnjaku. Gospodu Elberton, koja je volela da izjaše sama sa ranča, zateklo je jednog dana nevreme i ona se sklonila u brvnaru. Kenard ju je onesvestio udarcem, polio petrolejom i razbio lampu, a zatim zapalio. I ona i brvnara su izgoreli. Istina, on je izvukao ugljenisani leš, pri tom malo opekao šake, te je ispao čak i heroj, a gospodin Elberton mu je zahvalio na pokazanom požrtvovanju.

– Gad! – prošaputa Adela i još više se pribi uz traperu. – Zar je moguće da postoje takvi ljudi?

– To nisu ljudi, već zveri, gospodice – ubaci kapetan.

A Strong nastavi:

– Prema planu gospodina Robertsona trebalo je saznati u kom se gradu nalazite vi, gospodice, i vaš brat. Kenardu nije bilo teško da to sazna, pa je adresu dostavio gazdi. Ovaj je pre petnaest dana u ime Džozefa Formana, predvodnika kauboja vašeg oca, napisao pismo vama i vašem bratu, obavestio vas da su, tobože vaš otac i Klajv ubijeni i pozvao vas da oboje odmah dođete, ali da mu prethodno javite pismom ili telegramom dan dolaska kako bi poslao kola da vas sačekaju kod krčme pred kojom se zaustavlja poštanska kočija.

– Poznato mi je šta se desilo iza toga – prekide ga traper. – Kenard se pobrinuo da podigne i Džordžovo pismo i vaš telegram koji su stigli istog dana i da ih umesto Formanu na kog su bili adresovani, odnese Robertsonu, odnosno Deksteru.

– Pa vi već sve znate! – zadivi se Strong. – Tako je i bilo. Gazda je saznao da će vaš brat, gospodice, koji je odjahao iz Ostina stići slede-

ćeg dana, a da ćete vi prispeti poštanskom kočijom dva dana kasnije. Bert Kenard je sačekao vašeg brata i ubio ga. Tog dana se on malo sprečkao sa gazdom zbog novca koji je za taj posao dobio, smatrajući da je malo i ovaj, bojeći se da on u pijanstvu ne izbrblja nekom sve što je znao, ubija ga lično sledeće noći kad se Kenard vraćao iz grada.

– Zašto nije tebe ili Beneta poslao pred poštansku kočiju kojom je trebalo da dođe gospodica Elberton, već nekog nepoznatog čoveka? – zainteresova se traper.

– Nije želeo da mene i Beneta izlaže opasnosti, pa je najmio jednog stranca koji je došao na ranč tražeći posao. Kako smo još istog dana saznali, on, zahvaljujući vama, Apači, nije obavio zadatak, već je sam stradao. Vi ste ga ubili.

– Žao mi je što to nije bio neko od vas dvojice – priznade traper.

– Tada bih lako saznao ko je poslao ubicu.

– Gazda je baš na to mislio, pa je zato najmio nepoznatog čoveka. Tako veza između njega i gazde nije otkrivena, a gazda je, saznajući da se vi nalazite na ranču gospodina Elbertona i da tragate za ubicom njegovog sina, odlučio da ubrza izvođenje plana: da ubije vas, gospodice, i Klajva, da spali vaš ranč i da vašeg oca ostavi samog, kako bi, baš kao i on posle smrti svoje žene i kćeri, doživotno patio.

– Tek sada vidim koliko sam malo poznavao svog brata javi se kapetan. – Da će za takve perfidne zločine biti sposoban, nikad ne bih poverovao... Nastavi, Stronge!

Ovaj to i učini:

– Onoga dana kad ste vi, Apači stigli sa gospodicom na ranč njenog oca, gazda je poslao Beneta da likvidira ili gospodicu, ili Klajva, a ako mu pode za rukom da ubije i jedno i drugo. Desilo se da je Klajv u pratnji Formana naleteo na njegovu zasedu u blizini brvnare na pašnjaku, te je Benet pucao u njega.

Bežeci od vas, Apači, pucao je i na vas i bio ubeden da vas je pogodio, jer ste naglavce sleteli s konja. Kad je malo kasnije sa ivice šume na Ludom bregu čuo vaš razgovor sa kaubojem koji je došao da vidi šta se dešava, saznao je da ste vi zdravi i čitavi, a da je ubio samo vašeg konja. Postupio je pametno, iako rizično. Pronašao je zaklon u šumi, jer je pretpostavio da ćete vi sledećeg jutra krenuti tragom njegovog konja, što ste i učinili. U šumi je ostao celu noć.

— Ja sam je dobro pretražio — reče traper.

— Tamo ima takvih mesta gde se i konj i čovek mogu sakriti da ih niko ne vidi, osim ako neko baš nabasa na njih. Neka mesta su, međutim, teško pristupačna i Benet je s tim računao. Pričao je kako ste u dva maha prošli nedaleko od njega, koji je čvrsto stezao nozdrve konju da ga ne bi odao svojim rzanjem. »Zašto ga, budalo, nisi ubio?« povicao je tada gazda, a on je priznao da nije smeo da puca. Bojao se da će vas samo raniti, a tada je znao šta ga čeka. Tek kad ste vi otišli, sišao je niz suprotnu stranu. Ludog brega do puta koji je povezivao ranč našeg gazde sa rančom Marvinina Folsoma i došao na gazdin ranč, da bismo malo kasnije otišli sva trojica na sahranu vašeg brata, gospodice.

— Je li se vaš gazda sledećeg jutra po sahrani zaista tako razboleo da ste vi dan kasnije pozvali doktora Lautona? — prvi put se javi devojka pitanjem.

— Ni govora, gospodice! Bila je to njegova zamisao kako da vas namami na ranč. Nagovorio je Lautona da svrati na vaš ranč da bi, tobože, pogledao Klajovu ranu, jer je znao da će doktor pri tom ispričati da je bio kod nas i da će vas tom pričom podstaći da ga obidete. Vi ste tako i učinili, istina u pratnji Formana, koji za Beneta nije predstavljao nikakav problem. Zašao mu je pri jahanju iza leđa i dok se For-

man nije nadao ničemu rdavom, jer su se dobro znali, ubio ga je, a vas doveo silom na naš ranč.

— To je tačno — prošaputa devojka. — Bilo je strašno.

— U toku tog dana dogodile su se dve stvari — privodio je Strong svoju priču kraju. — Pre podne je na gazdin ranč došao jedan Fernandesov crnac. Benet ga je prepoznao. Bio je to mladić koji je godinama radio na gazdinoj plantaži u Alabami, a posle rata prebegao u Teksas. Rekao je to gazdi i ovaj mu je naredio da ga smakne, a meni dao zadatak da te noći zapalim ranč gospodina Elbertona. Još nije namestavio da baš te noći beži, ali kad ste se vi, Apači, pojavili na ranču tražeći gospodicu, nas je poslao da izvršimo ono što nam je naredio, a on je počeo da se pakuje. Oko pola noći smo napustili ranč.

— Znači, ti si potpalio Elbertonovu daščaru? — upita traper.

— Jesam i to je jedini moj greh prema gospodinu Elbertonu — priznade Strong. — Ako treba radiću na njegovom ranču dok ne otplatim štetu.

— Oprostiće ti on, ako budeš sve dočio na sudenju tvom gazdi i Benetu.

— To bih učinio i bez toga — odvrati Strong, pa raširi ruke. — To bi bilo sve, što sam želeo da kažem. Ostalo znate. Vas je prevario, gospodice, da su na ranču ostala još dva njegova čoveka, koji bi, ako se ma šta njemu desi, ubili vašeg oca i Klajva. Tako ste bili primorani da budete poslušni i da uz put ne pravite nikakve neprilike. Bila je to prava sreća za vas, jer da ste ma šta pokušali, Benetu i meni je bilo naređeno da vas odmah ubijemo, pa da se tek onda spasavamo.

— Ti bi to učinio? — pogleda ga kapetan mrko.

— Sigurno je da ne bih kad bi to zavisilo samo od mene. Međutim, kad bi se iza mojih leđa nalazili Benet ili gazda, tada ne bih imao izbora — odvrati Strong bez okoli-

šenja. — Bojao sam se, kapetane, i jednog i drugog. No, zar ima smisla raspravljati o tome da li bih uradio nešto, što nisam uradio? Ovo drugo je najvažnije — nasmeši se na kraju Strong srećan što je izvukao živu glavu.

Pre nego što su sledećeg jutra krenuli poštanskom kočijom prema San Endželu, traper je poslao telegram Lorensu Elbertonu sledeće sadržine:

»Adela spasena. Vraćamo se kući dovodeći Hauarda Robertsona.

Apači Tom«.

Za one koji žele da znaju baš sve, da kažemo da je petnaestak dana kasnije održano u Kamp—Vudu suđenje Džastinu Deksteru i Tedu Benetu i da su obojica osuđeni na smrt vešanjem. Pošto je njihov zločin u neku ruku imao veze sa minulim ratom, predsednik Grant ih je pomilovao, te im je kazna preinačena u doživotnu robiju sa teškim prinudnim radom.

Dekster je proveo na radu u kamenolomu samo tri dana. Četvrtog je presudio sam sebi skočivši sa visoke stene na razdrobljeno kamenje u njenom podnožju.

Kraj

➔ OBAVEŠTENJE KUPCIMA PAN POSTERA

Maloprodajne cene **PAN POSTERA** su. **500 DINARA** za veliki format (70 × 100 cm) i **300 DINARA** za mali format (50 × 70 cm).

Najpovoljniji način da sa deset odsto popusta dobijete **PAN POSTER** jeste da unapred uplatite **450 DINARA** za veliki ili **270 DINARA** za mali format po jednom primerku i to putem opšte uplatnice na žiro-račun **NIŠRO »DNEVNIK«** Novi Sad OOUR »Izdavačka delatnost« 65700-603-6350. Kod ovakvih uplata narudžbenica nije potrebna, ali se mora naznačiti naziv i količina postera.

PAN POSTER možete naručiti i pouzećem – putem ove narudžbenice – pri čemu se, pored pune maloprodajne cene, zaračunavaju i troškovi otpreme i pakovanja u futrolu.

NARUDŽBENICA

(popuniti štampanim slovima)

**NIŠRO »DNEVNIK« OOUR »IZDAVAČKA DELATNOST« (RJ KOMERCIJALA) 21000
NOVI SAD, Bulevar 23. oktobra 31.**

Ovim neopozivo **NARUČUJEM** sledeće postere:

(Navesti oznaku postera i količinu)

Vrednost naručenih postera po važećim cenama, kao i troškove pakovanja i otpreme, platiću poštaru prilikom preuzimanja pošiljke

(Prezime i ime)

(Ulica i broj)

(Zanimanje)

(pošt. broj i mesto)

(Svojeručni potpis naručioca)

KUPCIMA PAN POSTERA!

PAN POSTERE možete kupiti na sledećim prodajnim mestima:

BOSNA I HERCEGOVINA

BANJA LUKA

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Ul. V. Masleše 22.
- Robna kuća »BOSKA«, odel. 216, Trg m. Tita bb.
- knjižara »MLADOST«, Hanište bb.

BIHAĆ

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, M. Tita 10.
- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Ozimice TO - 15.
- SOUR »VESELIN MASLEŠA« GTRO »BIHAĆ«, Drvarska 1.

DOBOJ

- Robna kuća »BEOGRAD«, odel. 3050, M. Tita 1a.

JAJCE

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, br. 466, Ive Lole Ribara 28.

MOSTAR

- knjižara »SVJETLOST«, br. 12, M. Tita 109.

BOS. BROD

- Robna kuća »BEOGRAD« odel. 2850, M. Tita 2.

PRIJEDOR

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, br. 412, M. Tita 35.

PRNJAVOR

- Robna kuća »PRIMA« RO »PROMET«

SARAJEVO

- knjižarska kuća »SVJETLOST« 795, Vase Miskina 14.
- knjižara »SVJETLOST« br. 1, M. Tita 54.
- knjižara »OSLOBOĐENJE«, M. Tita 13.

TUZLA

- RTK Robna kuća »TUZLANKA«, Bratstva i jedinstva 26.

ZENICA

- Robna kuća »BEOGRAD« OOUR 1650, M. Tita 73.

MOSTAR

- knjižara »VESELIN MASLEŠA«, Mostarskog baletjona 9.

CRNA GORA

BAR

- NIO »POBJEDA«, Knjižara »KULTURA«, Bul. revolucije 6.

BIJELO POLJE

- Robna kuća »BEOGRAD« OOUR 3950.

HERCEG NOVI

- TRO »MJEŠOVITO« OOUR »VELEPRODAJA«, Njegoševa 16.

TITOGRAD

- NIO »POBJEDA«, Knjižara »KULTURA« Ul. Slobođe 35.

TIVAT

- TRO »MJEŠOVITO«, OOUR »PROMET«, Moše Pijade 2.

HRVATSKA

DUBROVNIK

- knjižara »MARIN DRŽIĆ«, Nozarit bb. PLOČE

OSIJEK

- knjižara IKRO »MLADOST«, Ul. L. Kordića 4.

KOPRIVNICA

- knjižara »NARODNE NOVINE«, Trg m. Tita 4.

KARLOVAC

- TRO »TEKSTIL«, RK »KARLOVČANKA« odel. 17.

METKOVIĆ

- knjižara »RAZVITAK«, OOUR »MALOPRODAJA«, Stjep. Filipovića bb.

PODR. SLATINA

- Robna kuća »SLATINKA«

RIJEKA

- »DISKO-BUTIK«, Ul. Križanićeva 1.
- knjižara IKRO »MLADOST«, Korzo 11.

PULA

- knjižara »MLADOST«, Trg Republike 3.
- knjižara »MATKO LAGINJA«, Trg bratstva - jedinstva 9.

SISAK

- Robna kuća »GRADSKI MAGAZIN«

NAŠICE

- Nakladni zavod „MATICE HRVATSKE“, Radićeva 23.

VARAŽDIN

- Robna kuća „VARA“, odel. 766, Lenjinov trg 9.

VINKOVCI

- Robna kuća „VINKOVČANKA“.

VIROVITICA

- Robna kuća „TRGOČENTAR“, odel. „Samoizbor“ 2/1.

VUKOVAR

- Robna kuća „VELEPROMET“ - „VUKOVAR“, odel. 103.

SLAVONSKI BROD

- knjižara „NARODNE NOVINE“, Stovarište veleprodaje

ZADAR

- knjižara „RAD“, Lole Ribara 6.
- TRG „ZADRANKA“, Skladište br. 7/69, Uvala Gaženice 23.

ZAGREB

- knjižara „MLADOST“, Prod. 1, Ilica 30.
- knjižara „MLADOST“, Petrinjska 2.
- knjižara ITRO „NAPRIJED“, br. 2, Trg Republike 17.
- knjižara „PROSVETA“, Trg braistva - jedinstva 5.
- knjižara „TEHNIČKA KNJIGA“, br. 1, Masari-kova 17.
- knjižara „TEHNIČKA KNJIGA“, Kačićeva 26.

SLAVONSKA POŽEGA

- RO „POŽEŠKA DOLINA“, RK „SLAVONKA“, Nikole Demonje 5.

MAKEDONIJA**SKOPLJE**

- knjižara „MAKEDONSKA KNJIGA“, 4, Trgovački centar
- knjižara „KULTURA“, br. 42, Pitu Guli 1.

SLOVENIJA**DOMŽALE**

- Robna kuća „NAPREDAK“, Totov trg 1.

CELJE

- knjižara „PRIMORSKI TISK“, JLA 5.

KRANJ

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“, Majstrov trg 1.

LJUBLJANA

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“ in galerija, Titava 3.
- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“, Nazorjeva 1.

MARIBOR

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“, Galerija ARS, Gosposka 28.

PTUJ

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“

SLOVENJ GRADEC

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“, Glavni trg 8.

TITOVO VELENJE

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“

TOLMIN

- knjigarna „MLADINSKA KNJIGA“

SRBIA

(van pokrajina)

ALEKSINAC

- knjižara BIGZ „KULTURA“, br. 6, M. Tita 133.

ARANDELOVAC

- knjižara „PROSVETA“, JNA 2.

BAJINA BAŠTA

- RO „KADINJAČA“, M. Tita bb.

BEOGRAD

- Robna kuća „BEOGRAD“, odel. 125, Terazije 15-23.
- Robna kuća „BEOGRAD“, br. 2, Knez Mihailova 5.
- Robna kuća „BEOGRAD“, odel. 137, Nušićeva bb, DRAKSTOR
- Robna kuća „BEOGRADANKA“, br. 4, Masari-kova 5.
- Dečja robna kuća „BEOGRAD“, Trg Marksa i Engelsa
- knjižara „JUGOSLOVENSKA KNJIGA“, Knez Mihailova 2.

BEOGRAD

- knjižara BIGZ „KULTURA“, Terazije 45.
- knjižara BIGZ „KULTURA“, 37, Bul. revolucije 239.
- knjižara BIGZ „KULTURA“, Požeška 61, BA-NOVO BRDO
- knjižara BIGZ „KULTURA“, Patrice Lumumbe 46, KARABURMA
- knjižara BIGZ „KULTURA“, S. Vukosanovića 9, MILJKOVAC
- TRG „PAPIR“ prodavnica „CERAK“, Kosmajaska 56a, CERAK

NOVI BEOGRAD

- Robna kuća „MERKATOR“, Palmira Toljatića 7.
- knjižara BIGZ „KULTURA“, br. 4, Narodnih heroja 11.

ZEMUN

- Robna kuća „BEOGRAD“ OOUR 1233, M. Tita 13.

DONJI MILANOVAC

- knjižara - prodavnica „SLOGA“ OOK „MI-

ROČ“, M. Tita bb.

BOR

- Robna kuća „BEOGRAD“, odel. 2250, M. Tita 2.

ČUPRIJA

- Robna kuća „MERKATOR“ - ANGROPRO-MET, Ul. Cara Lazara 3.

ČAČAK

- RO „PROSVETA“ knjižara „BRANISLAV NUŠIĆ“, M. Tita 12.

KNJAŽEVAC

- Robna kuća „BEOGRAD“ OOUR 2750, Trg oslobođenja 2.

- knjižara MIR „NOTA“, Karadordeva 11.

KRAGUJEVAC

- knjižara „PROSVETA“, Dom knjiga, M. Tita 54.

KRALJEVO

- Prod. „GVOŽĐAR“ - „KOLOR“, Cara Lazara 38.

KRUŠEVAC

- Prod. „UKRAS“ OOUR „DEVA“, Mirka Tomića 2.

NA SVIM KIOSCIMA

BLEK ALBUM SA SAMOLEPLJIVIM SLIČICAMA

BLEK POSLE DESET GODINA PRVI PUT U KOLORU...

BLEK NA TRI STOTINE SAMOLEPLJIVIH SLIČICA...

BLEK NA NALEPNICAMA...

BLEK NA KALENDARIMA...

BLEK NA MAJICAMA...

BLEK U ALBUMU, NA SLIČICAMA I KESICAMA NA SVIM KIOSCIMA ...

**DECO,
STIGAO JE BLEK
SA NAGRADAMA:**

**AUTOMOBIL, VIDEO,
TV-KOLOR, MUŽIČKI STUB,
MOTORI, BICIKLI, VIKEND
U NJUJORKU, FOTO-APARATI
I JOŠ 1.000 DRUGIH
NAGRADA...**

B
ROTO
BIBLIOTEKA
X-100

SLEDEĆA SVESKA

B
ROTO
BIBLIOTEKA
X-100
WESTERN

PUT HRABRIH

Broj 2

●100 dinara

G. F. UNGER

